

Адам Глобус

Г 75 Казкі. — Менск: Сучасны літаратар,
2007. — 200 с.

ISBN

Казкі любяць усе! Пэўна таму Адам Глобус і напісаў книгу «Казкі», у якой фальклорныя і біблейскія матывы складліся ў нечаканы шматколерны ма-
люнак.

ISBN

© Адам Глобус, 2007

1. Шэры шкілет

У адной шэра-шэрай краіне ёсць шэра-шэры горад. У тым шэра-шэрым горадзе стаіць шэра-шэры парк. У тым шэра-шэрым парку круціцца шэра-шэрая карусель з шэра-шэрым канём. На тым шэра-шэрым кані сядзіць Шэры шкілет і шэрым голасам шэпча: «Жыву, жыву, жыву...»

2. Ружовая манекенніца

Уначы на праспекце Ружовая манекенніца спыніла таксоўку. «У радзільны дом!» — загадала яна. «У які?» — удакладніў таксоўшчык. «Той, што стаіць насупраць могілак». Таксоўка прывезла кліентку да дзвярэй радзільні. Манекенніца папрасіла таксоўшчыка пачакаць. Той чакаў больш за гадзіну, а калі сабраўся з'ехаць, пабачыў у дзвярах сваю кліентку. «Вы так цудоўна выглядаеце. У вас такая цудоўная фігура і такая ружовая скора... Вачэй не адараўваць!» — сыпаў кампліменты таксоўшчык,

пакуль вёз кліентку на праспект. «У мяне такая выдатная фігура і такая ружовая скура, бо я знайшла найлепшую крыніцу харчавання. Я п'ю кроў свежанароджаных дзяцей!» — сказала манекенніца таксоўшчыку, калі той спыніў машыну на праспекце. — Кажаш, ад мяне вачэй не адараўца?» — «Не адараўца!» — пагадзіўся таксоўшчык. І тады Ружовая манекенніца вырвала яму вочы.

3. Залатая каса

Хлопец пакахаў дзяўчыну, а тая ўзяла ды памерла напярэдадні вяселля. Так вяселле ператварылася ў хаўтуры. Жаніх горка пла-каў над труною нявесты, ён яе моцна кахаў, асабліва моцна ён любіў яе доўгія і залатыя валасы. Уначы, калі ніхто не бачыў, хлопец адрэзаў валасы ў нябожчыцы і схаваў іх у шафу. Нявесту везлі на клады ў вясельнай сукенцы, а на галаве ў яе была фата, таму ніхто не заўважыў, як дзяўчыну пахавалі без валасоў. Над магілаю жаніх сказаў, што не можа жыць без сваёй золатавалосай дзяўчыны і заплакаў,

а за ім усе гoscі, што ішлі на вяселле, а патрапілі на хаўтуры, таксама горка заплакалі. Плачучы, яны вярнуліся ў дом, дзе мусіла быць весялосць, а здарылася жалоба. Там яны селі за стол, каб памянуть нябожчыцу. Не паспелі яны разліць гарэлку па чарках, як з грукатам адчынілася шафа. Залатыя валасы выпаўзлі з шафы на падлогу і запляліся ў Залатую касу. Тая каса, што змяя, папаўзла да скамянелага жаніха, абвілася вакол шыі і задушыла яго.

4. Чорная труна з белымі крыламі

Муж, сыходзячы на працу ў начную змену, сказаў жонцы, каб не ўключала тэлевізара, бо ён сапсаваны і можа выбухнуць. Жонка не паслухалася мужа і ўключыла тэлескрыню. На экране з'явілася худая дыктарка і загаварыла бляклым голасам: «Жанчынка, выключы тэлевіzar, бо Чорная труна з белымі крыламі ўздымаецца з магілы!» Жанчына не паслухалася парады. «Жанчынка, выключы тэлевіzar, бо Чорная труна ўжо ляціць на сваіх белых

крылах над нашым горадам!» Жанчына слухала агідны голас, але тэлескрыню не выключа-ла. «Жанчынка, выключы тэлевіzar, бо труна плыве па нашай вуліцы!» Жанчына спужалася, але тэлевіzar не выключыла і пабачыла, як лакаваная труна з лебядзінымі крыламі залящела ў тэлестудыю. Труна адчынілася і праглынула тэледыктарку. «Дзякуй табе, жанчына, за тое, што ты не выключыла тэлескрыню, і я змагла з'есці агідную дыктарку!!!» — сказала Чорная труна і пакінула тэлестудыю.

5. Шэрая рука

Тоўсты мужчына курыў цыгару. Дымныя пасмы віліся ў пакоі. Калі таўстун загасіў недакурак у мармуровай попельцы і гучна кашлянуў, дымныя касмылі закручіліся пад столлю. Яны круціліся, як рачны вір у паслянавальнічную паводку. Яны закручваліся ўсё хутчэй і хутчэй. Яны зрабіліся непразрыстымі і шчыльнымі. З самай сярэдзіны дымнага віравання выплыла Шэрая рука. Яна схапіла мужчыну за тоўстую шыю і задушыла.

6. Аранжыкавы гальштук

Муж з жонкаю пайшлі набываць сабе навагоднія падарункі. Жанчына прыдбала крэм для рук, а мужчына выбраў Аранжыкавы гальштук. «У цябе няма ніводнай кашулі, каб пасавала да яркага гальштука!» — дзівілася жонка. «Сам не ведаю, нашто я на такі гальштук паквапіўся. Я нібыта аслеп, а цяпер зноў бачу...» Дома мужчына паспрабаваў падабраць да гальштука кашулю, за гэтым заняткам яго і заспеў сусед. На суседзе была жоўтая кашуля. «Ты мне гальштука не пазычыш? Мяне запрасілі на афіцыйны прыём у італьянскую амбасаду, а гальштука няма». Мужчына ўзрадаўся, што можа пазбавіцца ад аранжыкавай проблемы і аддаў суседу самападараваны гальштук. Жонка паспрабавала спыніць альтруістычны парыў шчодрага мужа, але той быў непахісны ў прынятым рашэнні. Радасны сусед у Аранжыкавым гальштуку да італьянской амбасады не дайшоў. Каля метро ў падземным пераходзе яго перанялі п'яныя хуліганы і папрасілі на піва. Сусед адмовіўся ахвяраваць

гроши. Хуліганы пачалі яго біць. Яны збліі яго з ног, прыціснулі да цэментаўай падлогі і задушылі Аранжыкавым гальштукам.

7. Чорны журналіст

Журналіст-найміт купіў у высокапастаўленага чыноўніка інфармацыю. Чыноўнік запэўніў журналіста, што інфармацыя каштоўная і з'яўляецца дзяржаўнай таямніцай. Журналіст залічыў сябе ў абранныкі, бо валодаў звышкаштоўным сакрэтам. Той сакрэт журналіст нікому не паказаў, ён насыў яго ў сабе на самым сподзе памяці і цешыўся са сваёй далучанасці да невялікага кола абраних. Праз нейкі час сакрэт сапсаваўся, ён пачаў гнісці і смярдзець. Праз гэта журналіст і ператварыўся ў гнілога чалавека — Чорнага журналіста. Усе яго так і называлі — Чорны журналіст. Ніхто не хацеў мець з ім ніякіх стасункаў. Неўзабаве ад свайго смуроду і ўласнай гніласнасці ён здох. Чорнага журналюгу крэміравалі, каб на могілках не смярдзеў сваёй дзяржаўнай таямніцай, якая, насамрэч, ніякай

таямніцаю і не была, бо хітры і прадбачлівы чыноўнік прадаў амбітнаму журналісту ілжывя звесткі.

8. Чорная мясарэзка

Афіцэр любіў тэатр і хадзіў на прэм'еры. Аднойчы, калі афіцэр прыйшоў на паказ кабарэ-дэтэктыва «Чорны квадрат», доўгавалася касірка вельмі ветліва прапанавала яму 13-е месца ў 13-м радзе. Афіцэр не верыў у забабоны і ўзяў квіток. У той момант, калі ў зале цалкам пагасла святло і барабаншчык грукнуў у вялізны барабан, абвясціўшы пачатак дзеі, крэсла з афіцэрам правалілася. У цёмных сутарэннях афіцэр выпаў з перакуленага крэсла і грымнуўся на чорную мармурцовую плітку. Ён моцна ўдарыўся галавою і страціў прытомнасць. Калі свядомасць вярнулася да афіцэра-тэатрала, ён быў ужо звязаны тоўстымі вяроўкамі. Чарнавокая касірка ў чорным скуранным фартуху нахілілася да ахвяры і спытала: «Цяпер ты верыш, што 13-е месца ў 13-м радзе не прыносіць

шчасця?» — «Веру», — прашаптаў палонны афіцэр. «А зараз ты яшчэ даведаешся, што 13-е месца ў 13-м радзе прыносіць костка-ломны боль і невыносныя пакуты!» — з гэтымі словамі чарнавусая касірка пацягнула афіцэра да Чорнае мясарэзкі. Там іх чакаў барабаншчык у чорных пальчатках. Барабаншчык і касірка паднялі афіцэра і кінулі ў Чорную мясарэзку. Тая запрацавала, і з яе пачаў вылазіць і падаць у жалезную труну салёны фарш.

9. Аранжавы кол

Студэнты не любілі свайго рэктара і радаваліся, калі той здох. Пасля пахавання студыёзусы зладзілі святочны банкет. Падчас балівання адзін студэнт сказаў, што рэктар — вупыр, а таму трэба загнаць у ягоную магілу асінавы кол. Балівальшчыкі вырашылі не адкладаць важнае справы і пайшлі да могілак. Па дарозе яны знайшлі асінку і зрабілі з яе вастрадзюбы кол. Калі кара з кала абадралася, ён з белага ператварыўся ў аранжавы. Перад

могілкавай брамаю студыёзусы спыніліся. Ісці ўначы на клады нікому не хацелася. Нехта прапанаваў кінуць жэрабя. Не пашанца-вала таму студэнту, які першы прапанаваў за-гнаць кол у магілу. Студыёзус узяў Аранжавы кол і зайшоў у могілкавую браму. Астатнія за-сталіся чакаць. Праз нейкі час з могілак даля-цеў жудасны крык. Студэнты так спалохаліся, што разбегліся ў розныя бакі. Толькі раніцай яны вярнуліся на клады і пабачылі каля рэк-таравай магілы мёртвага студэнта з аранжа-вымі рукамі. А ўначы адбылося вось што... Ка-лі студэнт прайшоў праз могілкі і спыніўся каля рэктарскага капца, ён доўга не мог нава-жыцца ўбіць Аранжавы кол у дол. Але потым нахіліўся і глыбока ўсунуў кол у руды магіль-ны пясок. Здзейсніўши задуму, студэнт раз-вярнуўся і паспрабаваў сысці, але шалік на ягонай шыі пачаў сціскацца. Студэнт закры-чаў на ўсе могілкі і рвануўся прэч ад магілы рэктара-вупыра, але шалік сціснуўся так, што перахапіў дыханне. Студэнт падумаў, што гэ-та рэктар вылез з труны і душыць яго. Ад гэ-тага страху студэнт і памёр. Насамрэч, ён

проста сваім Аранжавым калом прыбіў да зямлі ўласны шалік. Самае страшнае ў гэтай гісторыі пра асінавы кол было тое, што ў труне студэнт-нябожчык ляжаў з аранжавымі рукамі, якія колькі не мылі, а так і не змаглі адмыць ад брудных слядоў Аранжавага калá.

10. Ружковы анёл

Пыць любіў Моцю. Моця кахала Пыця. Пыць называў сваю ўлюбёніцу Моцячка. Моця клікала свайго каханага Пыцік. У Пыця з Моцяю нічога не было, і жылі яны ў яблыневым садзе, які належала вялікаму Яху. Пыць і Моця даглядалі той сад, але не мелі права есці яблыкі. Усе яблыкі належалі Яху. Моця любіла Пыця больш, чым Яха, і Пыцік любіў Моцячку больш, чым Яха, таму яны і пачаставалі аднаго яблыкамі. Магутны Ях даведаўся ад свайго стражніка — Ружовага анёла, што Пыць з Моцяю ядуць яблыкі. Раззлаваўся Ях і даў Ружоваму анёлу вогненны меч, і загадаў выгнаць Пыця з Моцяю з яблыневага

саду. Ружовы анёл паляцеў у сад, вогненным мячом выгнаў Пыця з Моцяю і сказаў ім на развітанне: «Вы — нікчэмныя Моця і Пыць — павінны палюбіць Яха больш, чым адно аднаго, і толькі тады зможаце вярнуцца ў сад!» Пыць і Моця спрабавалі палюбіць Яха больш, чым адно аднаго, і больш, чым саміх сябе, але не змаглі, бо і ў выгнанні Пыцік любіць Моцячку, а Моця кахае Пыця.

11. Шэрыя капыты

Муж з жонкаю селі вячэраць. Жонка рассказала мужу пра свой цяжкі працоўны дзень, а той еў і маўчаў. Калі жонка накладала на мужаву талерку смажаныя перцы, дык зачапіла локцем нож. Падымаючы нож з падлогі, жонка пабачыла пад столом, што замест мужавых ног там стаяць Шэрыя капыты. Ад страху жонка паспрабавала як найхутчэй выпрастацца, каб уцячы ад Шэрых капытоў. Спраба атрымалася няўдалай. Жанчына разбіла патыліцу аб стол і памерла на месцы.

12. Бел-чырвона-белы чалавек

У шэрай краіне забараняюць бел-чырвона-белае колеразлучэнне. Так здаралася і здраеца, што ў асобных дзяржавах забараняюць той ці іншы колер. У адной забаронены зялёны, у другой абмежаванае выкарыстанне жоўтага, а ў трэцяй — пурпурогага. Ёсьць яшчэ краіны, дзе забараняюць пэўныя слова і геаметрычныя фігуры, накшталт шасціканцовай зоркі, але гэтым разам гаворка ідзе пра колеразлучэнне, забароненае ў шэрай краіне. Забараняюць і забараняюць, што зробіш... Здзвініцца, калі пабачыш, як па вуліцы ідзе чалавек у бел-чырвона-белай шапцы. Яшчэ больш уразіць цябе іншы чалавек, апрануты ў бел-чырвона-белае з галавы да ног. Потым ты ўбачыш шмат людзей у бел-чырвона-белай вopратцы. Iх будзе так шмат, што яны будуць ісці вялікай калонаю па галоўным сталічным праспекце шэрай краіны. А дома ты пабачыш у тэлевізары выступ самага галоўнага Бел-чырвона-белага чалавека. Ён скажа: «Я прашу вас, мае дарагія таварышы, не напівацца і не

палохаць дзяцей. Вы павінны несці радасць, а не страх. Дзеці чакаюць вас, яны вераць у дабрыню Дзеда Мароза!»

13. Шэрае мяса

Жанчына затрымалася на працы і позна забрала сына з дзіцячага садка. Дома яна ўбачыла: адна шчака ў хлопчыка большая за другую. «Што здарылася? Што ў цябе са шчакой?» — захвалявалася жанчына. Хлопчык сагнуўся напалам і выплюнуў на падлогу вялікі кавалак Шэрага мяса. «Гэта што яшчэ такое?» — маці зазлавала на сына. «На абедзе нас прымушалі есці мяса, а я ўзяў мяса за шчаку і не стаў глынаць...» — «Ты паўдня пранасіў кавалак мяса за шчакою? Чаму?» — «Гэтае Шэрае мяса — чалавечае, а я не магу есці людзей!» — «Чаму ты вырашыў, што мяса чалавечае? Хто табе такое сказаў?» — жанчына шчыра засмиялася. «Калі мы пасля сняданку гулялі ў двары, я бачыў, як кухар засунуў у бачок з харчовымі адкідамі чалавечую галаву!» Жанчына прыбрала з падлогі выплюнутае мяса:

«Не хачу слухаць глупствы!» — «А я не хачу есці людзей! Не хачу і не буду есці чалавече Шэрае мяса!» — «Супакойся! Вось прыйдзе з работы твой бацька, і разам сходзіце да таго бачка з харчовымі адкідамі, знайдзеце там чалавечую галаву і выкрыеце людаедаў!» Так з-за аднаго кавалка Шэрага мяса, якое хлопчык пранасіў паўдня за шчакою, і была злоўленая і знішчаная banda канібалаў.

14. Слуп колеру хакі

Афіцэр спяшаўся ў вайсковую частку. Была ноч, але афіцэр вырашыў пайсці праз цёмныя могілкі. Ён дайшоў да сярэдзіны закінутых кладоў і там убачыў, як з магілы невядомага салдата ўздымаецца Слуп колеру хакі. Афіцэр дастаў з кабуры пісталет. Слуп пасунуўся на вайскоўца. Той паспей некалькі разоў стрэліць у Слуп колеру хакі. Раніцай на старых могілках знайшлі мёртвага афіцэра з пісталетам у руцэ. Яго завезлі ў морг вайсковага шпіталя. Патолагаанатам зрабіў заключэнне: афіцэр памёр ад разрыву сэрца.

15. Белая галубка

Да мужчыны прыйшоў сябра і прынёс бутэльку гарэлкі. Мужчына ўзрадаваўся дармовай выпіўцы, але жонка ўсчыніла скандал і сказала, што памрэ, а не дазволіць ім п'янстваваць у яе дома. Мужчыны пакрыўдзіліся і сышлі ў сквер, дзе селі на лаўку і пачалі акуратна выпіваць. Яны апошнімі словамі клялі ўсіх жанчын на свеце і паціху кулялі ў сябе вогненнью вадзічку. Каля мужчынскіх ног хадзіла акуратная Белая галубка. П'яніцы накрышылі той пташцы хлеба, якім закусвалі жывую вадзічку. Галубка не стала есці хлеб. Гэта раззлавала мужчыну, і ён забіў галубку пустой гарэлачнай пляшкай. Сябра прапанаў сысці са сквера, узяць яшчэ гарэлкі і пайсці ў парк. Так і зрабілі. За другой пляшкай куплялася трэцяя. Калі нараніцу мужчына на слабых нагах вярнуўся дахаты, дык пабачыў у кватэры страшэнны рэзруж, а пасярод вялікага пакоя ляжала на падлозе ягоная белаволосая жонка з праломленым чэррапам. Побач з нябожчыцай валялася пустая пляшка

з-пад гарэлкі. Мужчыну судзілі за ненаўмыснае забойства, хоць ён і не забіваў жанчыны, ён забіў толькі птушку, якая не захацела дзяюбці накрышаны хлеб. Хіба ж ён ведаў, што ягоная жонка перакінулася ў Белую галубку?!

16. Белы джокер

Карты бываюць чорныя і чырвоныя, а ёсць яшчэ чырвона-чорны арлекіністы джокер. Толькі мая гісторыя пра чароўную карту — Белага джокера. Адзін гулец так любіў карты, меў такі спрыт у шальмаванні, што роўных яму проста не сустракалася. Колькі б ён ні выйграваў, яму было замала. Таму і не дзіва, што гулец пайшоў на змову з д'яблам, каб выйграваць яшчэ часцей і яшчэ больш. Пасля падпісання крывёю д'яблавай дамовы гулец меў фантастычныя выйгрышы і праз шэсць начных гульняў стаў найбагацейшым гульцом на свеце. У сёмую ноч ён паставіў на кон усю сваю велізарную маё масць, а калі раскрыў карты, дык пабачыў сярод іх Белага джокера. «Злодзей!

Шэльма! Шулер!» — крычала абураная публіка на знябожанага гульца. І таму нічога не застаявалася, як уцячы ў гатэльны нумар, зачыніцца на ўсе замкі ды засіліцца ў пятлі. Неўзабаве з'явіўся д'ябал, каб забраць загадзя набытую душу. «Бог мяне пакараў?» — спыталася душа, выходзячы з яшчэ цёплага цела. Д'ябал засмяяўся: «Ён тут не пры справах. Ты, падпісваючы дамову, так хваляваўся, што не акрэсліў тэрмін, на які будзе дзейнічаць нашае пагадненне. Я мог бы забраць душу пасля першай гульні, але я вялікадушна чакаў ажно шэсць начэй! А яшчэ мне хацелася паназіраць, які эфект зробіць на заўзятараў картачнай гульні маё новае вынаходніцтва — Белы джокер. Ён мяне парадаваў, эфект каласальны — раз убачыш Белага джокера і сам залезеш у пятлю! Ха-ха-ха-ха...»

17. Шэра-зялёная гумка

Мастак-пачатковец любіў гумкі. Ён шанаваў гумкі-ластыкі больш за алоўкі. Баязлівы быў той пачатковец, увесь час баяўся

накрэсліць недакладную рысу. Шмат разоў сціраў гумкаю намаляванае і катаўаў ластыкамі паперу, праціраў да дзірак. Настаўнік малявання парай пачаткоўцу выкінуць гумкі, пераадолець страх і крэсліць рысы ўпэўненай жалезнай рукою. Мастак пабойваўся настаўніка, але яшчэ болей ён баяўся сваёй недакладнасці ў маляванні, а таму працягваў карыстацца ластыкамі. Аднагрупнікі малявалі настаўніку. У анатамічным тэатры яны адпрэзалі ў нябожчыка другую фалангу паказальнага пальца гэтак, каб была без пазногця, і замест заўсёднай гумкі падклалі кавалачак чалавечыны непаслухмянаму на вучэнцу ў пінжачную кішэню. Малявальнік-пачатковец не зауважыў падману і, дастаўшы Шэра-зялёную гумку, пачаў церці ёй свой чарговы малюнак. На аркушы з'явіліся тлустыя брудна-шэрыя пісягі. Малявальнік падумаў, што ягоная гумка проста моцна запэцкалася ў графіт, і паспрабаваў яе адчысціць, церучы аб драўляны планшэт. Але і на планшэте з'явіліся тлустыя брудныя

плямы. Тады пачатковец паднёс гумку да самых вачэй і адчуў цяжкі дух трупа з фармалінам. Ён вісклява ўскрыкнуў, кінуў Шэра-зялёную гумку на падлогу і выбег з майстэрні. Сапсаваны малюнак разам з планшэтам у плямах ад чалавечыны давялося выкідаць, але мастак-пачатковец такім чынам навучыўся маляваць жалезнай рукою і зусім без гумкі.

18. Чырванавокая прадавачка

Муж паслаў жонку па мяса для шашлыкоў, а сам пайшоў па гарэлку. У краме жанчына падышла да Чырванавокай прадавачкі. Тая сказала, што мяса скончылася, але ёсць яшчэ запасы ў лядоўні, а калі жанчына сходзіць з ёю і дапаможа прынесці падносы, яна дасць ёй найлепшы і найсмачнейшы кавалак свежага мяса. Пакупніца зайшла за прадавачкаю ў лядоўню, а вось з лядоўні выйшла толькі Чырванавокая прадавачка з падносам свежаніны. Муж вярнуўся з гарэлкай, сядзеў, чакаў і сам не заўважыў, як

выпіў цэлую бутэльку ды без закускі. Ап'янеўшы, на непаслухмяных нагах ён пайшоў у краму і спытаў у прадавачкі пра сваю жонку. Тая сказала, што жонка выбірае мяса ў лядоўні, і павяла туды мужчыну. Вялізная, як цэлы пакой, лядоўня была поўная чалавечыны. Адсечаныя галовы, ступакі і ручыцы ляжалі на падлозе ўздоўж сценаў, а безгаловыя тулавы, начэпленыя на крукі, звісалі са столі. Ад такога відовішча мужчына імгненна працверазеў, вырваў сякеру з рук прадавачкі і адным ударам адсек канібалцы чырванавокую галаву . Галава пакацілася па бруднай падлозе і тро разы ўзапар паўтарыла: «За што?» — «За тое, што ўкрала жончын пярсцёнак з рубінам!» — адказаў забойца і сарваў залаты пярсцёнак з тоўстага мезенца безгаловай людажэркі.

19. Сіні матрос

На пляжы выратавальнікі ўсталявалі шыльду: «З 20-00 да 08-00 купацца ў моры катэгарычна забараняецца!». Адпачыннікі абураліся,

але лазіць у хвалі пасля восьмай вечара пабойваліся. Толькі не праз шыльду з папярэджаннем яны баяліся начных купанняў, а праз Сіняга матроса. Зрэшты, былі і такія, што не баяліся. А пачыналася ўсё так... Аднаго разу ўзняўся ў гэтых мясцінах нечуваны начны шторм. Зямля, вада і чорнае неба ходырам хадзілі. Нараніцу, калі бура аціхла, знайшлі на пляжы тапельца — Сіняга матроса. Ніхто так і не даведаўся, калі і з якога карабля той матрос трапіў у мора. Пахавалі пакутніка на гарадскіх могілках, а на слупку напісалі: «Невядомы матрос. Трагічна загінуў 1 жніўня 2005 года». Усё было зроблена з павагаю, проста і па-людску. Толькі Сіняму матросу не ляжалася ў труне. Начамі ён цёгаўся на пляж, плёхаўся ў хвалях і тапіў начных купальніц. Аматараў з мужчынскімі полавымі прыкметамі Сіні матрос адно палохаў да страты мовы і праганяў з берага. Ахойнікі парадку ладзілі паляванні на Сіняга матроса, але злавіць гада лютага не здолелі. Таму і з'явілася папераджальная шыльда. Але народ

папярэджанне чытаў, а падпарадкоўваўся загаду кепскавата. З-за гэтага ў слізкія лапы пачвары і патрапіў адзін непаслухмяны будаўнік з Бабруйска. Сіні матрос напужаў бабруйчаніна і адпусціў, а той крыўду вялікую займеў на гарэзлівага нябожчыка. Даведаўся бабруйскі будаўнік, дзе магіла-бярлог Сіняга матроса, раскапаў капець да самай труны і засыпаў дошкі з косткамі нягашанай вапнаю. На вапну будаўнік наліў вады. Засіпела вапна і пайшла сінімі пухірамі, пашумела з паўгадзіны і ачахла. Будаўнік засыпаў сінюю жыжку чорнай зямлёю. Пасля такой аперацыі Сіні матрос больш на пляжы не з'яўляўся, і пра яго паціху-патроху пачалі забывацца.

20. Шэры волас

У цябе з'явіўся новенькі сотовы тэлефон, і ты — шчаслівы. І вось твой сотовік паказвае чатыры нулі, калі часу няма. Ёсць такі час, калі можна сказаць, што яго і няма. Яго называюць 24 гадзіны, ці 12 ночы, а мы

назавём так: час, калі часу няма зусім. Зразумеў? Вядома. У гэты абнуляваны момант табе прыходзіць SMS-паведамленне з простым пытаннем: «Спіш?» — «Не!» — такі твой адказ, бо ты спадзяешся на працяг размовы, і працяг не прымушае чакаць. «Не пераймайся, зараз заснеш!» Ты і не хвалюешся, пакуль не зауважаеш кончык Шэрага воласа, што вытыркаецца з гнязда, у якое ўстаўляеца зараднік. Ты пазногцямі спрабуеш выцягнуць волас з гнязда. Ён выцягваецца, ты механічна пачынаеш намотваць на палец Шэры волас і цягнуць яго з тэлефона. Ты не адразу зауважаеш, што Шэры волас не рвецца, што ён моцны, як сталёвая струна. А як толькі ты разумееш, што волас незвычайны, ён ужо абмотваецца вакол тваёй шыі, абкручваецца і пачынае душыць. Пятля Шэрага воласа сціскаецца, дыханне тваё перапыняеца. Ты спрабуеш парваць волас, намагаешься расцягнуць пятлю — дарэмна. Шэры волас забівае цябе, і ты засынаеш назаўсёды, як і было паабяздана ў SMS-паведамленні.

21. Руды цвік

Мужчына атрымаў ключы ад кватэры. Узрадаваўся неверагодна і пабег-паляцеў глядзець новую ўласнасць. У кватэры ўсё было вытрымана ў пяшчотна-шэрых і ласкава-белых танах. Вочы адпачывалі, душа спявала, сэрца цешылася. І толькі ў спачывальні мужчынскае пільнае вока зачапілася за маленечкую расколіну. Мужчына не стрымалася і калупнуў пазногцем тую трэшчынку, кавалак тынку і адваліўся. Пад ім была рудая плямка. Мужчына пашкрэб яе і паразглядаў зблізу брудную пляму: гэта была плешица цвіка. Мужчына прынёс абцугі і з цяжкасцю выцягнуў са сцяны вялікі пабіты іржою Руды цвік. Непрырабная, шурпатая і агрэсіўная рэч настолькі дысанавала з шэра-бяляюткім пакоем чыстай кватэры, што мужчына вырашыў адразу выкінуць цвік у смеццеправод на лесвічнай пляцоўцы. Ён выйшаў з кватэры, але не данёс Руды цвік да смеццеправода, бо паслізнуўся на сходах і няўдала паваліўся на ўласную руку

з Рудым цвіком, які ўваўшоў у тулава акурат паміж дзвюма рабрынамі і навылёт прабіў гарачае сэрца.

22. Чырвоная варажбітка

Чырвоная варажбітка таму і чырвоная, што бачыла чужыя лёсы праз карты чырвонай масці. А яшчэ яна супрацьпастаўляла сябе ўсім іншым варажбіткам, бо прадказвала толькі радасныя падзеі і добрыя здарэнні. Адзін нядобразычлівы кліент узяў ды падмяніў карты Чырвонай варажбітцы. Замест чырвоных паклаў ёй на стол чорныя. Варажбітка зрабіла выгляд, што не заўважыла злачынства, і пачала зазіраць у будучыню. Карты ў яе руках самым неверагодным чынам з чорных парабіліся чырвонымі, замест вінаў сталі чырвамі, а замест хрэсцяў — звонкамі. Нядобразычліваму кліенту яна прадказала такое відовішча: шмат чырвоных кветак у руках святочна апранутых гасцей, якія будуць ускладаць букеты на ягоную шыкоўную чырвоную труну. Так яно і здарылася: кліент

пачаў пераходзіць вуліцу на чырвонае святло, быў збіты аўтобусам і пахаваны ў труне з чырвоным векам.

23. Зялёнае дзяўчо

Дзве сяброўкі нафарбавалі адна адну і выбраўліся на дыскатэку. Там яны пазнаёміліся з хлопцам у нагавіцах з чортавай скury. Хлопец паскакаў з дзяўчаткамі колькі танцаў і запрасіў пакатаца на матацыкл. Дамовіліся так: спачатку па начных вуліцах пра-коціцца адна танцорка, а потым і другая палётае. Хлопец надзеў куртку з шаломам і ператварыўся ў Чорнага матацыкліста. Дзяўчына ўскочыла на задніе сядzenie і моцна прыціснулася да чорнай спіны. Матацыкл зароў і памчаў па сталічным праспекце. З асветленай трасы матацыкліст накіраваў машину ў цёмны лесапарк, там скінуў хуткасць, выцягнуў з-за халавы чорнага бота вялікі нож і з размаху ўвагнаў бліскучае лязо ў дзяўчоца тулава. Дзяўчына паспрабавала вырваць з сябе нож. А ў гэты момант матацыкл

ірвануў наперад, і яна паляцела на дарожны асфальт. Чорны матацыкліст развярнуўся і пераехаў цяжкімі коламі яшчэ жывую ахвару. Вярнуўшыся на дыскатэку, ён сказаў сяброўцы, што дзяўчына папрасіла завесці яе да моў, і прapanаваў пакатацца. Захмялела ад танцаў з алкаголем дзяўчо не адчула небяспекі і села на чорны матацыкл, які паляцеў у лесапарк, дзе паўтарылася жудаснае злачынства. Пасля гэтага здарэння па сталіцы папаўзлі чуткі пра Чорнага матацыкліста, які рэжа дзяўчат. Праваахоўныя ворганы спрабавалі адшукаць забойцу-матацыкліста, але не злавілі, бо ён на нейкі час з'ехаў са сталічных праспектаў. Упалявала Чорнага матацыкліста зусім Зялёнае дзяўчо, калі той, вярнуўшыся з хованак, прapanаваў ёй палётаць па начных дарогах. Не паспей забойца завесці сваю чортаву машыну, як атрымаў удар у спіну доўгім шылам. Вострая дзюбка навылёт прapanала матацыклістava сэрца. Жорсткае Зялёнае дзяўчо скінула з седала абмяклае мужчынскае цела і, схапіўшыся за стырно, паляцела праз начную сталіцу ў чорную правінцыю.

24. Шэрэвокі хлопчык

Зазвычай, ён — акуратны і чысценыкі Шэрэвокі хлопчык — падыходзіць да чалавека на чыгуначным вакзале, кранае за рукаво і малінавым голасам просіць адвесці яго да мамы. Чалавек пытаецца, дзе мама, а хлопчык кажа, што яна на другім баку вялікага вакзала, а ён баіцца адзін ісці праз падземны пераход. Чалавек, нават калі спяшаецца, вядзе хлопчыка да мамы. Гэта ён думае, што вядзе хлопчыка, а насамрэч — Шэрэвокі хлопчык вядзе чалавека з добрым сэрцам за вакзал, праз цёмыны сквер, за камеры захоўвання рэчаў, каб там чалавека абрабавалі і забілі.

25. Чырвоныя панчохі

Каханка папрасіла свайго мужчыну падарыць ёй Чырвоныя панчохі. Каханак адгаворваў сваю жанчыну ад такога жадання, прапаноўваў ёй чорныя і белыя панчохі, але каханка настойвала, капрызілася і нават плакала. Мужчына падарыў ёй Чырвоныя панчохі з чырво-

ным пасам. Кахранка адразу ж прымерала падарунак, і яны пайшли ў рэстарацыю. Там зайграў ансамбль, і пачаліся танцы. Кахранка пратанчыла, не спыняючыся, увесь вечар. А калі музыка сціхла, яна сказала, што не можа стаяць на ногах. Кахранак на руках прынёс жанчыну дамоў. Там яна зняла чаравічкі і сцягнула з сябе Чырвоная панchoхі. Пятаў у жанчыны не было зусім, іх цалкам з'елі Чырвоная панchoхі. Мужчына імгненна разлюбіў жанчыну. Хто ж гэта будзе кахаць калеку без пятаў? Хіба што бязногі...

26. Фосфарны чэрап

Аднойчы глыбокай ноччу самотная жанчына вызірнула ў вакно. На чорна-сінім небе замест яснай поўні ззяў Фосфарны чэрап. Жанчына завесіла шторы, легла ў ложак, накрылася з галавою і так праляжала да раніцы. На працы яна паспрабавала расказаць пра начное відовішча, але не змагла. У яе пачаў распухаць язык. Ён так хутка і моцна распух, што жанчыну не ўратавалі, і яна памерла ад удушша. Апошняе, што паспела зрабіць жанчына з распухлым

языком, гэта напісаць на паперы два слова: «Фосфарны чэрап».

27. Шэры люк

Жанчына ішла па вуліцы, наступіла на каналізацыйны Шэры люк і правалілася. Люк перакруціўся вакол восі і стаў на месца, нібыта нічога і не здарылася. Муж той жанчыны, не дачакаўшыся жонкі, пайшоў ёй насустрach і таксама наступіў на Шэры люк. Мужчына праваліўся ў цёмны лабірынт, дзе ўбачыў, як водаправодчыкі п'юць гарэлку і закусваюць сырым мясам ягонай жонкі. Мужчына паспрабаваў пазабіваць водаправодчыкаў, ды сілы былі не роўныя: людаеды перамаглі і з'елі мужчыну. Страшныя дзядзькі-водаправодчыкі з'ядаюць усіх, хто неабачліва наступае на Шэры люк, а пра гэта ніхто і не здагадваецца.

28. Чорны хлебароб

Хлебароб з жывёлаводам працавалі на адной ферме ў заможнага Фара. Хлебароб насіў

гаспадару фермы боханы хлеба, а жывёла-вод — кабанчыкаў. Фар плаціў удзячнасцю свінапасу і зусім не дзякаваў пекару. Той зазла-ваў і забіў жывёлавода. Фар спытаў у хлебароба: «Дзе свінапас?» — «Я — хлебароб, а не пастух, і я не павінен нікога пасвіць!» — «Голас маёй ак-рываўленай зямлі кажа: ты забіў пастуха!» Нічо-га не адказаў хлебароб вялікаму Фару, ён сы-шоў з фермы ягонай, пайшоў на землі іншыя і працягнуў чорную справу сваю — сеяў збож-жа і пёк хлеб. Цяпер на ўсіх фермах ведаюць, што хлебаробу трэба плаціць павагаю і удзяч-насцю, яго трэба шанаваць не менш, чым жы-вёлавода, а інакш вернецца Чорны хлебароб і навядзе на вашай ферме парадак.

29. Белая хустка

На золку трамвай выйшаў з дэпо, набраў хуткасць і пакаціўся з гары. Раптам трам-вайніца пабачыла на рэйках жанчыну ў белай хусцы. Трамвайніца ледзь паспела спыніць машыну, а калі выбегла з вагона, дык на рэй-ках нікога не было. Толькі-толькі спынены

трамвай паспрабаваў скрануцца з месца, як на дарозе зноў паўстала жанчына, яна махала над галавою Белай хусткай. Трамвайніца раззлавалася і зноўку вылецела на дарогу. На рэйках ляжала адно Белая хустка, а жанчыны нідзе не было. Калі трамвайніца падняла ту ю хустку, дык пачула дзіцячы плач. Дзіця плакала недзе пад мостам. Трамвайніца пайшла туды і знайшла зусім маленёкую дзяўчынку, якая ляжала голая на беразе рэчкі і плакала. Трамвайніца загарнула дзіцятка ў Белую хустку, супакоіла і адвезла ў дэпо. Пазней высветлілі, што ўначы маці дзяўчынкі ўцякла з радзільні, дзіця паклала на беразе, а сама зайшла ў цёмную рэчку і ўтапілася. Калі трамвайніцы паказалі фотапартрэт тапельцы, дык яна адразу пазнала ў ёй жанчыну, што спыніла трамвай і пакінула на рэйках Белую хустку.

30. Дзяўчынка з чорным языком

Яна — зусім маленёкая, гадкоў на шэсць — дзяўчынка — можа падысці да цябе на людным скрыжаванні і стаць побач. Ты пачуеш,

як яна загаворыць, схіліць галаву і пачне нешта казаць. Ты нахілішся, паспрабуеш разабраць яе слова, але так і не знайдзеш сэнсу ў пачутай абракадабры. Ты падумаш, што дзяўчынцы трэба дапамога, ты прысядзеш каля яе, зазірнеш у твар, восьмеш яе за ручку. Тут яна і разявіцца, і яе доўгі чорны язык заслізгаецца па тваёй шыі, абаўецаца вакол яе двойчы і пачне сціскацца. Чорны язык сціснецаца хутка і моцна, нібыта гэта і не язык, а сталёвы трос. Твае шыйныя пазванкі захрабусцяць і патрущцацца, нібыта шкляныя. Твае вочы вырачацца ў пошуках дапамогі. Але мінакі будуць праходзіць, не заўважаючы тваіх пакутаў. Нават, калі нехта і заўважыць, як цябе душыць Дзяўчынка з чорным языком, дык яму падумаеца, што ўсё гэта няпраўда, а калі і праўда, дык яе лепей не бачыць: такая яна страшная. Тым часам чорны язык схаваецца за маленъкімі вішнёвымі вуснамі дзяўчынкі, і яна знікне, а ты застанешся ляжаць на людным скрыжаванні з расплюшчанымі і невідушчымі вачыма,

у якіх будуць міргаць чырвоныя ліхтары святлафора.

31. Бэжавая разетка

Падчас рамонту мужчына памяняў у кватэры выключальнікі і разеткі. Рамонт скончыўся, і толькі тады мужчына заўважыў, што ўсе выключальнікі і разеткі ў яго белыя, такія, як і купляліся, а адна — бэжавая. Ісці ў краму набываць новую разетку мужчына паленаваўся. Жыў сабе з Бэжавай разеткаю і не пераймаўся, ажно пакуль не прыйшла да яго ў госці жанчына. «Чаму ты не памяняеш сабе Бэжавую разетку?» — спытала яна. «Мяне яна зусім не раздражняе, дый ніхто і не заўважае, акрамя цябе...» — «А мяне раздражняе. Паглядзі, якая яна паскудная, гэта Бэжавая разетка?! Як гнюсна яна пазірае на нас чорнымі вочкамі!» Тут і здарылася жудасць. З чорных дзірак-вочак пасыпаліся блакітныя іскры, а потым вылецелі дзве белыя маланкі і ўдалылі жанчыну ў грудзі. Тая ўскрыкнула, яе

затрэсла, і яна павалілася на падлогу, забітая токам. Мужчына закатаў у кілім труп патрабавальнай каханкі і завёз яго на гарадскі сметнік. Кватэру з Бэжавай разеткаю ён хутка і танна прадаў бежанцам з Сярэдняй Азіі, а сабе прыдбаў невялічкую студню на прывакзальнай плошчы.

32. Шэры абеліск

У шэрай краіне пачалі прападаць выбітныя асобы. У краіне і раней знікалі людзі, але не ў такой колькасці і якасці. Звычайна прападалі розныя нікчэмнасці, кшталту беспрытульных бандытаў ды загульных дзявуляў. А тут у невядомасць сыходзілі палітыкі з журналістамі, і аднойчы прapaў генерал. Хто толькі не шукаў зніклага генерала! І пра-ваабаронцы, і ахойнікі правапарарадку, і тэлевізійнікі з радыёжурналістамі, нават замежныя шпіёны шукалі таго генерала, што знік без звестак. Марна. Жыў-быў генерал, і няма таго генерала-міністра. І ні знаку ад яго, і ні следу. Тады маці прапалага генерала паехала

ў мястэчка, дзе жыў знакаміты прыватны дэтэктыў Ігар Шыш. Яна ўтварыла дэтэктыва пачаць пошуку яе сына. Той прыехаў у сталіцу, пасяліўся ў гатэлі «Арбіта» і распачаў следства. Не прайшло і тыдня, як дэтэктыў Шыш сабраў прэс-канферэнцыю ў самым цэнтры сталіцы, каля Шэрага абеліска. Ён паведаміў, што ў знілага генерала была адна заганная рыса — ненатольная прага славы. І таму ён парукаўся з д'яблам, які паабяцаў, што генеральскія подзвігі застануцца жыць у стагоддзях. Паабяцаў і зрабіў! «Паглядзіце сюды, — Шыш паказаў на бронзавы фігуратыўны рэльеф, што быў замацаваны на Шэрым абеліску. — Бачыце постаць знілага генерала? Вы пазналі яго?» Прысутныя жахнуліся, бо з Шэрага абеліска на іх пазіраў металічны твар знілага суайчынніка. Раней на абеліску былі рэльефы з невядомымі салдатамі ды афіцэрамі, прынамсі, усе так думалі, але цяпер там, сярод невядомых, стаяў зніклы вусаты генерал у фуражцы з кукардаю. Калі шок ад убачанага прайшоў, прысутныя пачалі шукаць

вачыма дэтэктыва, але таго сярод іх ужо не было. Ён знік з пляца, над якім узвышаўся Шэры абеліск, але ён не знік у невядомасць. Проста дэтэктыў Iгар Шыш паехаў на сваім чорным «мерседэсе» ў роднае мястэчка адпачываць.

33. Ружковы тартавік

У першым сваім жыцці Ружковы тартавік займаўся музыкаю. Ён скончыў музичэльню і біў у барабаны. Ён працаваў барабаншчыкам ажно ў чатырох ансамблях, але ганарапы меў мізэрныя. На такія прыбыткі было немагчыма ўтрымліваць цяжарную жонку. Бедны музыка запхаваў барабаны з талеркамі ў кладоўку, а сам пачаў займацца кухарствам. Трэба сказаць, што і бацька, і дзед, і нават прадзед бубнача займаліся вырабам тартоў. Рэцэпты давялося дапрацоўваць згодна з найноўшымі павевамі ў кулінарнай модзе, дадаваць розныя ківі з кітайскімі грушамі, але аснова засталася старой. Тарты Ружовага кухара зрабіліся значна больш папулярнымі,

чым музыка ансамбляў, дзе ён тарараміў у барабан. Але гэтыя тарты былі эксклюзівам. Кухар мог зрабіць толькі адзін торт за тыдзень для вялікай урачыстасці вельмі заможных людзей. Міністры з генераламі, сенатары са старшынямі замаўлялі Ружоваму тартавіку вялікія тарты з юбілейнымі надпісамі. Жыццё былога бубнача зрабілася салодкім і шаўковістым. Але тут і з'явіліся зайдроснікі, якія вырашылі выкрасці фамільныя рэцэпты ў Ружовага тартавіка. Яны высадчылі, калі кватэра была пустою, і залезлі ў яе. Тут і выкрыўся сакрэт паспяховага тартавіка: у свае непараўнальныя на смак шэдэўры ён дадаваў дзіцячу кроў. У лядоўні стаяў цэлы шэраг рознакалібрных бутэлек з халоднай крывёю. Каб не бударажыць грамадства, судовы працэс над Ружовым тартавіком быў закрыты і хуткі. Яго асудзілі на смерць і неўзабаве застрэлілі. Але ў размовах на элітных фуршетах у шэрай краіне яшчэ доўга шархацелі перашэнты са згадкамі пра непараўнальны смак пяшчотна-салодкіх тартоў ад Ружовага тартавіка.

34. Фосфарны шар

Паэт часта хадзіў на магілу да свайго бацькі. Садзіўся калія каменнага крыжа і распытваў у нябожчыка пра наш ды іншы свет. Што б ні казалі пра падобныя дзівацтвы, але дзякуючы парадам таты-нябожчыка паэт шмат разоў выходзіў са складаных сітуацый. Прынамсі, сам паэт быў у тым перакананы і не слухаў ніякіх пярэчанняў на гэты конт. Аднаго разу паэт заседзіўся на могілках да ночы, а калі сыходзіў, дык пабачыў Фосфарны шар. Паэт прыспешыў хаду, шар пакаціўся за ім. Калі брамы паэт прыпыніўся і азірнуўся, Фосфарны шар спыніўся пасярод алеі. Тая алея была выбрукаваная досыць вялікімі камяннямі. Паэт нахіліўся, вырваў з зямлі камень і штурнуў яго ў шар. Шар азвавўся голасам паэтавага бацькі: «Што ж ты, сын мой, нарабіў?!» Паэт пералякаўся, і ў яго адняло мову. Фосфарны шар рассыпаўся ў пыл. Некалькі імгненняў на бруку яшчэ свяцілася фосфарная пляма, а потым і яна прапала. Больш паэт не хадзіў на бацькаву

магілу, лірычныя настроі пакінулі яго, а каб не застацца ў баку ад літаратуры, ён пачаў пісаць мемуары.

35. Блакітная пасажырка

Блакітная пасажырка належала да тыповых дэблоідаў, агрэсіўных дэбілаў, што твораць нематываваныя злачынствы. Яна выходзіла на ажыўленыя трасы, галасавала вялікагрузным машынам. Кіроўцам-дальнабойнікам падабалася маладая белавалосая жанчына, апранутая ў джынсавы палітончык. Яна залазіла ў кабіну і за вясёлымі размовамі даставала бутэлечку кока-колы, рабіла выгляд, што наталяе смагу, і прапаноўвала шафёру глыток колы. Той глынаў атруchanы напой і засынаў за стырном. Блакітная пасажырка высоквала з машыны, якая, страціўшы кіраванне, перакульвалася або, яшчэ горш, разбівалася. Рызыкоўныя прыгоды Блакітнай пасажыркі скончыліся драматычна: за размовамі са смяшлівым і гаваркім шафёрам яна неабачліва сама глынула атруchanай

кокі. Каўтнула, асалавела і заснула, а дальна-
бойнік, пазнаўшы ў ёй легендарную Блакіт-
ную пасажырку, завёз на мост і скінуў дэбло-
ідку акурат пад цягнік, каб — надзейна.

36. Срэбная рука

Мужчына назапрашаў на дзень нараджэн-
ня шмат гасцей. Яны прыходзілі з кветкамі
і падарункамі. Букеты ставіліся ў вазы, а па-
кункі з падарункамі складаліся на стол. Толь-
кі на наступны дзень мужчына пачаў разгля-
даць падораныя рэчы. Сярод іх знайшлася
і Срэбная рука, зробленая з пачарнёнага ме-
талу. Рука была досыць вялікая, яна стаяла на
чорным эбанітавым пастаменце. Срэбная
рука была павернута даланёю ўгору, і склада-
лася ўражанне, што яна нешта просіць. Муж-
чына паставіў падарунак на працоўны стол
і дзеля жарту паклаў на серабрыстую далонь
белую ружу. Некалькі тыдняў рука з ружаю
прастаяла на стале, а нараніцу аднаго дня
мужчына пабачыў: замест ружы на срэбнай
далоні ляжыць залатая манета. Мужчына жыў

адзін, гаспадарку вёў сам, ніхто чужы не мог зайніці ў кватэру і, забраўшы сухую ружу, пакласці замест яе манету. Не здолеўшы растлумачыць гэткай праявы, мужчына вырашыў узяць золата і схадзіць у антыкварную краму. Калі мужчыну манета моцна здзвіла, дык антыквар-ацэншчык вельмі спакойна паставіўся да залатой рэчы. За манету ён прапанаваў мужчыне два месячныя заробкі, і той прадаў знаходку. А калі вярнуўся дамоў, дык Срэбная рука працягвала яму новую манету, удвая большую. Ісці да антыквара другі раз на дзень мужчына пасаромеўся. Ён нават не стаў забіраць большую манету, а пачаў думаць, што яму рабіць з чароўнай рукою. Непакоіла пытанне: што запатрабуе Срэбная рука за сваё золата? «Паэму!» — пачаў мужчына ўласны голас. Паэму дык паэму, за такія грошы можна было і эпас напісаць. Мужчына кінуў працу, балазе сродкі меліся, і распачаў складанне паэмы пра чароўную руку, ружы і золата. Калі паэма напісалася і выдалася асобнай кніжачкай у дзяржаўным выдавецтве, мужчына набыў асобнік у «Цэнтральнай

кнігарні» і «чужым» вокам перачытаў твор. Ён раптам пабачыў усю сваю бяздарнасць і нікчэмнасць, пошласць і дурноту. Раззлаваўшыся на сябе, ён набраў золата ў Срэбнай рукі і кінуўся выкупляць асобнікі, развезеные па кнігарнях. Ён купляў і паліў кнігі. Чым больш ён набываў і знішчаў гэтых кніжак, tym больш іх друкаваў друкар і прадавалі крамы. Чым больш ён паліў кніжак, tym больш іх хвалілі і прапагандавалі. Нарэшце, паэт змогся. Пайшоў да знаёмага кераміста і расплавіў у печцы Срэбную руку, а чорны металічны камяк, што застаўся пасля расплаўкі, закапаў пад плотам, на могілках. На апошнія гроши мужчына купіў сабе дакументы з новым прозвішчам і з'ехаў у невядомым накірунку.

37. Белая марожанніца

Белая марожанніца са скрыняй-лядоўняю з'яўляецца ў шматлюдных мясцінах і прапаноўвае рознакаляровае марозіва. Яно спакуслівае і прыгожае, як ёлачныя цацкі.

Устрымца і не пакаштаваць празыста-каляровую смактульку амаль немагчыма. Людзі прагна хапаюць салодкія ледзяшы. А потым адбываецца жах! Той, хто з'ядзе тое марозіва, пачынае знутры вымірзаць, замірзае канчаткова і робіцца крохкім, як шэррань. Ад самага лёгкага дотыку такі чалавек рассыпается ў ледзяны пыл. Таму трэба абыходзіць Белую марожанніцу сёмай дарогаю. Нават у самую найгоршую і невыносную спёку не трэба купляць яе марозіва. Але ж купляюць, ліжуць, смокчуць, ядуць і рассыпаюцца ў ледзяны попел.

38. Шэрая пляма

У шэрай краіне была шэрая сталіца. У шэрай сталіцы быў шэры праспект. На шэрым праспекце стаяў шэры будынак. У шэрым будынку быў шэры пакой. На шэрый сцяне таго шэрага пакоя была Шэрая пляма. Калі чалавек заходзіў у пакой з Шэрай плямай, ён знікаў, а Шэрая пляма шырэла. Людзям надакучыла слухаць пра Шэрую пляму.

З усёй краіны людзі прыйшлі на шэры праспект, яны зайшли ў шэры будынак, яны знайшлі шэры пакой і ўскрылі Шэрую пляму. З Шэрай плямы пацёк шэры гной. Людзі перрапэцкаліся ў шэры гной і моцна засмярдзелі, але больш не было Шэрай плямы. Людзі радаваліся, бо верылі: можна не баяцца, што чалавек, які зойдзе ў шэры пакой, прападзе. Аднаго не ведалі людзі, што на ўскрайку шэрай сталіцы ўжо збудавалі новы шэры дом з шэрым пакоем, на сцяне якога шарэла маленькая пляма.

39. Жанчына з Малінавым голасам

Званок. Голас падаецца знаёмым, але ты ніяк не можаш згадаць яго ўладальніцу. Чым болей яна тлумачыць пра акалічнасці вашага знаёмства, тым цяжэй прыгадваюцца вашы стасункі і размовы. Ты вырашаеш прыпыніць гаворку, хочаш выбачыцца і адключыць тэлефон. Але якраз тады ў слухаўцы з'яўляецца Малінавы голас. Салодкім і дзівосна-прыемным

голосам жанчына распавядае пра свае гароты і бядоты, пра невылечную хваробу крыві, пра адсутнасць хоць нейкіх сродкаў на лекі. Ты трапляеш у палон да Малінавага голасу. Ты бярэш адрес у хворай жанчыны і абяцаеш праз паўгадзіны прывезці ёй гроши. Ты сапраўды наймаеш таксоўку і ляціш па названным адресе, бо Малінавы голас працягвае гучаць у тваёй свядомасці, ён просіць дапамогі, і ты не можаш адмовіць. Ты звоніш у невядомыя дзвёры. Табе адчыняе жанчына з сінім тварам і кажа: «Праходзьце і пачакайце! Яна пайшла ў аптэку і вернецца праз дзесяць хвілін...» У жанчыны з сінім тварам хрыпаты, нібыта прастужаны голас, але ты праходзіш у пакой, сядаш за круглы стол пад аранжавым абажурам. Сінятварая жанчына налівае табе і сабе гарбаты. Ты кладзеш прывезеныя гроши на плюшавы абрус, робіш глыток духмянай гарбаты і прачынаешься сярод пустых смярдзючых скрынак за нейкім, невядомым табе, гастрономам. Ты згадваеш Малінавы голас і сіні твар незнамкі, але адрес яе згадаць не можаш, а тэлефон твой згубіўся. У цябе

баліць галава, і адзінае, што ты хочаш, гэта назаўсёды забыць Жанчыну з Малінавым гласам і сінім тварам.

40. Чырвоны кравец

Майстравіты кравец шыў мундзіры першым асобам. Роўных яму не было, але час плыў, і першыя сталі былымі, а новыя першыя адмовіліся ад паслугаў старога краўца. Яму цяжка было змірыцца з адстаўкаю, і ён пачаў усяляк ганіць працу свайго наступніка, плявузгаў на яго, дзе толькі мог. Каб спыніць брудную плынь, малады кравец прыйшоў да старога і прапанаваў спаборніцтва. Кожны з іх мусіў пашыць другому нагавіцы, чые нагавіцы будуць лепшыя, той і стане шыць мундзіры першым асобам. Зняліся меркі, выбраліся тканіны, зацвердзіліся фасоны і пачалася праца. На прымерцы нагавіцаў здарылася драма. Стары кравец пашыў лепшыя нагавіцы, а малады горшыя, але, калі стары зашморгваў мудрагелістую маланку на новых нагавіцах, дык адрэзаў сабе цэлы чэлес.

Пакуль яго везлі ў лякарню, ён сплыў крывёю і сышоў у нябыт. Пасля гэтага спаборніцтва маладога краўца пачалі называць Чырвоным краўцом. Пачуўшы пра такую мянушку і дазнаўшыся пра здарэнне з маланкаю, першыя асобы адмовіліся ад паслугаў Чырвонага краўца. Ну хто гэта будзе рызыкаваць сваімі роднымі ворганамі?

41. Чорныя шашкі

Мужчына шпацыраваў у парку. Яго ўвагу прыцягнуў хлопчык, які сядзеў у альтанцы і гуляў у шашкі. Мужчына зайшоў у альтанку і здзівіўся, бо на дошцы быў толькі белы камплект шашак. «Каб гуляць, патрэбны не толькі белыя шашкі, але і чорныя!» — хутчэй сабе, чым хлопчыку, сказаў мужчына. «Ты перашкаджаеш нам гуляць!» — адказаў хлопчык. «Кamu?» — «Мне і маёй маме, якая гуляе чорнымі. Ты што, не бачыш?» — «А дзе твая мама?» — «Яна памерла, але па суботах прыходзіць у парковую альтанку, каб пагуляць са мною ў шашкі. Яна заўсёды гуляе чорнымі,

а я — белымі. Мама кажа, што ты нам перашкаджаеш. Ты не чуеш?» Мужчыну агарнуў сорам. Ён выйшаў з альтанкі. Праз колькі крохаў мужчына азірнуўся. Альтанка была пустая.

42. Жоўтыя зубы

Хлопчык ніколі не ўсміхаўся, каб нікому не паказваць свае вялізныя Жоўтыя зубы. Гаварыў ён ціха-ціха і зусім қрышку адкрываў рот. Аднакласнікі не любілі хлопчыка з Жоўтымі зубамі. Аднойчы, пасля ўрокаў, цэлая зграя дзяўчатак і хлапчукоў налящела на жаўтазубага аднакласніка. Яны павалілі яго на падлогу і пачалі казытаць, каб ён засмияўся і ўсе змаглі зблізу паглядзець на Жоўтыя зубы. Рот сапраўды раскрыўся, і прысутныя не толькі пабачылі зубы зняважанага школьніка, але і адчулі іх вастрыню на ўласным горле. Увобмільг Жоўтыя зубы папарывалі і парэзалі крыўдзіцелям шыі. И ніхто больш ніколі не бачыў няўсмешлівага хлопчыка з Жоўтымі зубамі.

43. Шэравокае немаўля

У шэрай краіне прынялі пастанову — будаваць лесвіцу ў неба. Вежа-лесвіца мусіла стаць сімвалам краіны. Яна павінна была паказаць усяму свету магутнасць і значнасць шэрай краіны і яе кіраўнікоў. Будоўля вялася шпарка, з агульнанацыянальным уздымам і сапраўдным энтузіязмам. Час шпарка ляцеў наперад. Дойлідам здавалася, што да завершанасці засталася адна прыступка, адзін крок. Але на будаўнічую пляцоўку насунулася чорная хмара. Вяршыня лесвіцы-вежы схавалася ў шэрай залеве. Калі перуны адгрымелі і навальніца скончылася, будаўнікі паспрабавалі выказаць адзін адному сваю радасць і не змаглі. Ніхто нікога не разумеў. Кожны гаварыў на ўласнай, незразумелай іншым мове. Пачаліся хаос і мітусня. Людзі крычалі. Кожны спадзяваўся знайсці тых, хто зразумее ягонае выкрычанае слова. Разумення не было. Толькі Шэравокае немаўля, што самотна ляжала ў калясцы, разумела ўсіх. Яно ляжала і глядзела на яснае паслянавальнічнае неба.

Нехта, аслеплы ад роспачы і жудасці, незнарок зачапіў каляску з Шэравокім немаўляткам. Каляска паляцела ўніз, па прыступках лесвіцы. І дагэтуль ляціць...

44. Чырвоны палец

Хлопчык, вяртаючыся са школы, убачыў на сцяне невялікую дзірку. Ён усутыч надышоў да адтуліны і зазірнуў туды. Акрамя густой чарнаты там нічога не было. Тады ён засунуў у круглу дзірку паказальны палец. Сцяна шчыльна абхапіла палец школьніка. Ён паспрабаваў дастаць палец, але не змог. Хлопец зрабіў спробу пакруціць пальцам, але і гэтага не атрымалася. Слёзы пырснулі з дзіцячых вачэй, бо палец пачаў гарэць агнём. Хлопчык ірвануўся ўсім целам і вырваў апечаны палец з чорнай дзіркі. Тая дзірка пачала змяншацца, ператварылася ў чорную крапку і знікла. Палец быў у жудасным стане: без пазногця і скуры. Хлопчык хацеў дастаць з ранца хустачку, каб абгарнуць Чырвоны палец. Але, як толькі ён дакрануўся

тым пальцам да ранца, той абвугліўся і рассыпаўся. Пякучы боль адпусціў хлопца. Ён падышоў да маладога дрэўца і асцярожна тыцніў у камель сваім незвычайным пальцам. Дрэўца згарэла імгненна. Так рассыпаўся ў пыл і аднакласнік, які жартам штурхануў уладальніка Чырвонага пальца. І тут хлопца ахапіў страх: яму ўявілася, як ён выпадкова дакранеца вогненным пальцам да ўласнага твара, і той імгненна счарнел, абвугліцца і абысплецца, а замест твару ў яго будзе адзін белы чэррап. Жыць з чэрапам замест твару хлопчыку не хацелася, і ён вырашыў жыць без Чырвонага пальца. Дома ён узяў сякеру і пайшоў да бальніцы, дзе на ганку сам сабе адсек палец. Доктар вельмі ўразіўся, пабачыўши скалечаную руку, а калі апрацаваў рану, дык захацеў на свае вочы паглядзець на Чырвоны палец. Той так і лежаў на бальнічным ганку, побач з сякераю. Доктар, пасмейваючыся з дзіцячых страхаў, наважаўся падняць палец, але дакрануўшыся да яго, адразу згарэў. Разам з доктарам згарэў і Чырвоны палец.

45. Люстрыны ліфт

Ты заходзіш у ліфт. Там — люстэрка. За- зіраеш туды. Заглядаешся на адлюстраванне, а яно заглядаецца на цябе. Ты ім зада- вальняешься, а яно табою — не. Яно хапае цябе за горла, зацягвае ў залюстроўе, а само вылазіць у ліфтавую кабіну. Калі ж ты наваж- ваешься вылезці з залюстроўя, адлюстраванне локцем разбівае люстэрка, і ты расколва- ешся на крывыя аскепкі. Кабіна спыняеца, дзвёры рассоўваюцца, адлюстраванне вы- ходзіць з Люстронога ліфта і падае. Усе ду- маюць, што смерць знайшла цябе каля ліф- та. Нікому і ў галаву не прыйдзе падумаць пра забойства.

46. Шэры ахоўнік

Шэры ахоўнік стаяў побач з недатыкаль- най персонай. У вакне бібліятэкі ён заўважыў снайпера. Ахоўнік цудоўна бачыў, як куля выйшла з рулі, як накіравалася ў бок пер- соны, як праляцела сотні метраў і ўвайшла

ў сівую скронь, як вyrвала кавалак патылічнай косці і занурылася ў зямлю на зялёным газоне. Персона пачала асядаць на падстаўленую руку Шэрага ахойніка. Як толькі мёртвае цела падхапілі іншыя людзі, ахойнік пабег праз вуліцу, да бібліятэкі, дзе ў даўжэным калідоры сутыкнуўся з кілерам. Апошняе, што пабачыў снайпер-кілер у сваім кароткім жыцці, гэта твар Шэрага ахойніка, адметны твар — без адзінага воласа, нават без броваў і веяў. Рыхтык такі ж безвалосы твар меў і сам забойца недатыкальной персоны.

47. Чорнае піяніна

Маці купіла дачцэ Чорнае піяніна. Дзяўчынка займалася музыкаю і вельмі ўзрадавалася новаму інструменту. Мама папрасіла дзяўчынку ніколі не граць а дванаццатай гадзіне. Дзяўчынка падумала, што нельга граць унаучы, а ўдзень — можна. Аднойчы яна зайграла якраз а дванаццатай дня. У дзвёры пазванілі. Дзяўчынка адчыніла. На парозе стаяла маладая жанчына ў чорнай сукенцы.

«Я твая новая настаўніца музыкі...» Дзяўчынка паверыла прыгожай жанчыне і пусціла яе ў кватэру. Тая адразу пайшла на кухню. Дзяўчынка спытала ў чорнавалосай настаўніцы, чаму яна пайшла на кухню, а не ў залу, дзе стаіць інструмент. «Я заўсёды на кухні ем дзяцей, якія а дванаццатай граюць на майм Чорным піяніна!» Калі мама з'едзенай дзяўчынкі вярнулася з працы, яна пабачыла, што дачка грае на Чорным піяніна. Мама вельмі ўзрадавалася, бо так добра яе дачка ніколі не грала. Жанчына ж не ведала, што гэта вядзьмарка перакінулася ў вобраз дачкі. Унахы, калі жанчына заснула, вядзьмарка падышла да ложка і чорнымі пазногцямі перарэзала ёй горла.

48. Чорны чорт

Мужчына быў настолькі такі сквапны, што перад смерцю сабраў увесь нажыты за доўгае жыццё скарб, прадаў яго за золата, а залатыя манеты праглынуў. Праз гэта, дарэчы, ён і сканаў у пакутах. Пра каго іншага варта

было б сказаць, што ён аддаў Богу душу, а пра залатаeda не скажаш такога, бо, як толькі мужчына памёр, да ягонага трупа прыйшоў Чорны чорт. Ён разарваў сквапніку жывот і падаставаў перапэцканыя крыўёю залатоўкі. Ахойніку морга, які бачыў залатадайнае трывашэнне, чорт загадаў: «Сквапніка парэжаш на кавалкі і скорміш сабакам, а косткі спаліш! Гэта яму за тое, што не вярнуў мне — Чорнаму чорту — пазыку!» Ахойнік на загад чорта зніштожыў растрыбушаны труп сквапніка, а душа ягоная, непрынятая ні зямлёю, ні небам, і дагэтуль самотна сядзіць на шыльдзе, над ювелірнай крамаю «Манамах».

49. Шэры кот

Калі з кватэры сыходзілі ўсе людзі, Шэры кот адчыняў буфет, набіраў лапамі чорных семак, нёс да вакна, адчыняў яго і рассыпаў семкі на падвоканні. Розныя птушкі прыляталі падзяўбці пачастунак. Верабейкі, сініцы, галубы... Шэры кот адно любаваўся імі цэлую

зіму, а ў першыя дні вясны ён пaeў прыкормленых пташак адну за другой: і галубоў, і сінічак, і вераб'ёў...

50. Белая дама

Табе хochaцца зазірнуць у іншы свет. Страшна, але жаданне ад страху толькі ўзмацняеца. Ты ў цёмным пакоі чакаеш дванаццатай гадзіны ночы. Бярэш у левую руку невялікае люстэрка. У правай руцэ ты трymаеш загадзя падрыхтаваную чырвовую даму. Табе карцела, як і ўсім, узяць віновую, але ў апошні момант з калоды выцягнулася чырвоная карта. Ты прыкладзеш да люстэрка чырвовую даму і скажаш тро разы: «Белая дама, выходзь!» Люстэрка напоўніцца святлом. У святле праявіцца постаць Белай дамы. Яна будзе дзівосна прыгожая: блакітныя вочы, залатыя валасы, белая доўгая сукенка з пышнымі рукавамі, карона з дыяментамі, пацеркі і завушніцы з чорнымі перлінамі. Табе захочацца сказаць, што яна самая прыгожая з жанчын, але ты стрымаешся. Бо ведаеш: як толькі пахваліш яе, яна закрыгдуете і задушыць.

Ты пачнеш лаяцца на Белую даму найбруднейшымі словамі. Яна, тым часам, выйдзе з люстэрка і стане пасярод пакоя, уздыме руку і пакажа табе тры пальцы. Маўляй, задавай свае тры пытанні. Ты спытаеш: «Колькі пражыве мая маці?» Дама адкажа. Ты спытаеш: «Колькі пражыве мая сястра?» І атрымаеш дакладны адказ. Тады спытаеш: «Колькі я пражыву?» Ты паспрабуеш, пачу́шы адказ Белай дамы, запаліць святло і пераканацца, што ўсё чутае і бачанае толькі страшная казка, але не паспееш. Белая дама схопіць цябе за валасы і ўдарыць тварам аб люстэрка. Яна ўдарыць так моцна, што ты нават не паспеш паверыць у праўдзівасць яе адказу на тваё апошнje пытанне. Ты памрэш так, як і сказала Белая дама: сёння. Ніхто з тых, хто выклікаў Белую даму, не паміраў заўтра, і ніхто не паміраў учора, усе паміралі «сёння».

51. Блакітная кроў

У бойцы хлопчыку разблілі нос. Так ён даведаўся, што ў яго не чырвоная, а блакітная кроў. Ніякіх іншых выключных адмет-

насцяў у хлопца не было, і ён спакойна пражыў доўгае жыццё з блакітнай крывёю ў сэрцы.

52. Фіялетавы пазногаць

У жанчыны прапала дачка. Колькі ні шукалі яе, а так і не знайшлі. Праз трынаццаць дзён пасля прапажы жанчына купіла сабе на вуліцы чабурэк. У роце яна адчула нешта цвярдое. Да- стала і жахнулася, бо гэта быў Фіялетавы пазногаць. Рыхтык такі, пафарбаваны густым фіялетавым лакам пазногаць мела яе дачка. Жанчына разам з узброенымі міліцыянтамі прыехала на месца, дзе купляла чабурэк з Фіялетавым пазногцям. Там нікога не было.

53. Жоўтая лямпачка

Гарадскі філосаф павесіў над сваім вакном, з боку вуліцы, Жоўтую лямпачку. Яна гарэла цэлыя суткі. Калі лямпачка перагарала, філосаф не ленаваўся і мяняў яе на новую. А калі гарадскі мысляр памёр, мяняць перагарэлыя

лямпачкі на новыя пачалі ягоныя вучні. Праз колькі часу стары дом, дзе некалі жыў мысляр, знеслі, каб пабудаваць новы гмах. На сцяне новага гмаха з'явілася жоўтая пляма. Калі добра прыглядзецца, дык у той пляме можна пазнаць абрысы Жоўтай лямпачкі, а можна не пазнаць і не ўбачыць.

54. Шэры мядзведзь

У шэрым затуманеным лесе, па шэрых глыбокіх сумётах соўгаецца Шэры мядзведзь. Адна прага ў яго, адно жаданне — паесці чырванакроўнай чалавечыны. І знаходзіць мядзведзь чалавека, і нападае, і дзярэ-ірве, і наталяецца, і сыходзіць, пакідаючы пасярод шэрай паляны вялізную чырвоную пляму. Ідзе шэры снег. Падае сняжынка за сняжынкаю. Праз якую гадзіну-другую запарушваецца, зацярушваецца, закрываецца, хаваецца крывавая пляма. Шэры лес зноўку засынае, накрыўшыся снежна-шэрай коўдраю, а да валачашчага Шэрага мядзведзя паціху вяртаецца голад.

55. Чорная іголка

Ты заходзіш, залазіш, засоўваешся, уплішчваешся ў перапоўнены аўтобус. Дзверы робяць спробу зачыніцца. Ты, разам з астатнімі пасажырамі, выдыхаеш з грудзей паветра. Дзверы зачыняюцца. У гэты момант ты адчуваеш укол Чорнай іголкі. Ты яшчэ нічога не ведаеш пра вычварэнку, якая намазала атрутую іголку, прыйшла на прыпынак у ранішні час пік, убілася разам з табою ў бітма набіты аўтобус і паранула смяротнай зброяю тваё сцягно. Яна зрабіла гэта з адной-адзінай мэтаю, каб выпадковы чалавек праз якія паўдня сканаў у пакутах. На ролю выпадкова-га чалавека лёс абірае цябе. Ты ўскрыкваеш ад болю, але праз імгненне забываешся на яго, бо трэба пачынаць выбірацца, прарывацца, прадзірацца да выхаду, каб не прaeхаць свой прыпынак. Ты вывальваешся на свежае паветра і бяжыш-ляціш па сваіх спра-вах. Дзень закручвае цябе ў вір мітусні. Толькі ўвечары ты згадваеш пра боль, разглядаеш пурпуровую азызласць на сцягне, адчуваеш

цяжар у целе. Табе цяжка дыхаць. Уначы ты пачынаеш задыхацца, з апошніх сілаў выклікаеш «хуткую дапамогу». Пакуль едуць мёдыкі, ты паміраеш ад удушка. Перад сконам ты згадваеш твар вычварэнкі, якая забіла цябе. Апошняе, што ты чуеш на гэтым свеце — голас доктара, які кажа: «Зноў у нас ахвяра жанчыны з Чорнай іголкаю...»

56. Жоўтыя фіранкі

На вакне кватэры беднага паэта віселі жоўтыя ад пылу і тытунню фіранкі. Сястра самотнага творцы зрэдку наведвала брата і прыбрала халасцякоўскае жытло. Адно, што ёй забараніў паэт, гэта здымашь Жоўтыя фіранкі. Аднойчы, калі брата не было дома, сястра зняла фіранкі і памыла іх. Яна павесіла на вокны белыя адпрасаныя фіранкі і ўяўляла, як узрадуеца брат, пабачыўшы чысціню ў кватэры і вымытыя вонкны са свежымі фіранкамі. Яна памылілася, бо паэт не прыйшоў дамоў ні ў гэты дзень, ні ў наступны. Ён наогул больш не

вярнуўся ў сваю маленъкую, прыбраную сястрой, кватэру. Паэт прапаў, і яго не знайшлі.

57. Чорная рыбка

У бюро рытуальных паслугаў стаяў акварыум са срэбнай рыбкаю. Яна была незвычайнам стварэннем. Калі замаўлялася новая труна, рыбка афарбоўвалася ў чорны колер. Чорная рыбка пратлывала па акварыуму невялікае кола і зноўку рабілася срэбнай. Ніхто не ведаў, адкуль узяўся акварыум з чарадзейнай рыбкаю. Адны казалі, што рыбка была тут спрадвеку. Другія даводзілі, што Чорную рыбку вывеў вынаходнік труны. Трэція сцверджалі, што рыбку прывезлі з невядомай і далёкай краіны. Іншыя высоўвалі версію пра выбух газавага балона, у выніку чаго стары акварыум разбіўся, а рыбка неверагодным чынам уратавалася і набыла надзвычайныя якасці. Выбух газавага балона сапраўды быў, але ці была Чорная рыбка звычайнай рыбінкаю да выбуху, дакладна ніхто не ведаў. Людзі казалі шмат усяго

рознага, але кожны цудоўна разумеў, што сутнасць не ў паходжанні Чорнай рыбкі, а ў тым, што раней і ў пазней рыбка пратлыве ягонае чорнае кола.

58. Брунатны калос

На вуліцах шэрай сталіцы пачалі з'яўляцца расціснутыя трупы. Нябожчыкі мелі такі выгляд, нібыта нехта неверагодна вялікі іх растаптаў. Непрыемнае відовішча. У справе расціснутых следства высветліла, што ўсе яны мелі дачыненне да стварэння найвялікшай статуі — Брунатнага калоса. Галоўны следчы знайшоў у архіве пратаколы паседжання мастацкага савета, які зацвярджаў праект устаноўкі на пляцы скульптуры «Брунатны калос». У пратаколах была зафіксаваная спрэчка аўтара помніка з членамі савета, якія настойвалі на непатрэбнасці капелюша. На думку асобных радцаў, Брунатны калос мусіў быць з непакрытай галавою, а гроши, выдаткованыя на брунатны каплялюш, няхай пойдуть на стварэнне іншых мемарыяльных

знакаў. Аўтар помніка прайграў спрэчку, і Брунатны калос застаўся без свайго ўлюбёнаага ўбору. Пакуль вялося следства, былі забітвы ўсе, хто агітаваў і выступаў супраць капелюша. Зразумела, што самым галоўным з падазроных быў скульптар, але яго ўжо больш за дзесяць гадоў не было сярод жывых. Падазраваць Брунатнага калоса ў жудасных злачынствах следства не рызыкнула, бо следчыя былі збольшага згодныя з тым, што Брунатны калос меў поўнае права на капялюш.

59. Шкляная лялька

Маці падаравала дачцэ Шкляную ляльку. Дзяўчынка адразу палюбіла новую цацку і цэлы дзень гуляла толькі з ёй. Увечары яна паставіла ляльку на камод і легла спаць. Уначы цацка ажыла, злезла з камоды, падышла да дзявочага ложка і праспівала: «Прачынайся, прачынайся, смерць прыйшла твая!» Дзяўчынка расплющыла вочы і пабачыла, як тонкія шкляныя руکі цягнуцца

да яе горла, каб задушыць. Дзяўчынка скацілася з ложка, пабегла ў вітальню, дастала з шафы малаток. Калі Шкляная лялька наблізілася да дзяўчынкі, тая ўдарыла яе малатком па галаве і разбіла шкляную галаву. Лялька павалілася на падлогу і ператварылася ў маці смелай дзяўчынкі. Цяпер усе думаюць, што дзяўчынка разбіла галаву сваёй роднай маці, а ў гісторыю пра Шкляную ляльку ніхто не верыць.

60. Чорны прайгравальнік

Табе казалі не купляць Чорны прайгравальнік?! А ты ўсё адно набываеш сабе мечнавіта чорны. Ты прыходзіш дадому, ставіш плэер на стол і пачынаеш перабіраць кампакты, думаючы, якую музыку паслушаць. Дзівідзіплэер пачынае кашляць жалезным кашлям. Ён адкашліваецца і кажа загадным тонам: «Падыдзі да вакна!» Ты падыходзіш. «Адчыні вакно!» Адчыняеш. «Стань на падвоканне!» Залазіш на падвоканне, становішся і глядзіш уніз. «Скачы!!!» Ты робіш

кrok у пустату, падаеш, ляціш... У Чорным
прайгравальніку гучыць паходальны марш
Шапэна. Ты прайграў...

61. Чырвоны трусік

У нядзельную раніцу мужчына-п'яніца прывалокся на кірмаш. Там ён убачыў гаманкі натоўп. П'яніца прадзёрся праз цікаўны люд да незвычайнага прадаўца. Той пра-паноўваў набыць Чырвонага трусіка. Паводле гандляра, ягоны трусік можа зганяць з чалавека боль. У мужчыны моцна балела галава, бо ў суботу ён, як зазвычай, шмат выпіў. Гарэлка была кепская, блага адфільтраваная. Як той казаў, атрута, а не гарэлка. Вось і пакутаваў мужчына з хворай галавою. П'яніца спытаў дазволу, каб дакрануцца да цудадзейнай жывёлы. Толькі ён пагладзіў мякенькую поўсць на спіне маленечкага труса, як боль выветрыўся. Настрой у мужчыны палепшыўся. Ён спытаўся, колькі каштуе Чырвоны трусік. Названых грошаў у п'яніцы, вядома, не было, і ён пайшоў піць піва.

62. Шэрай вада

Здаецца, робіш звычайную справу — адкручваеш кран, каб напоўніць гарбатнік. З крана вылятае шэры струмень. Рука торгаецца, прыбірае гарбатнік з-пад бруднага струменя. Ты чакаеш, калі сыдзе каламутная вада і пальцецца празрыстая. А яна не змяненіца. Цячэ і цячэ Шэрай вада. Ты спрабуеш закруціць кран, а ён натурыцца. Тузаеш кран і, незнарок, зрываеш яго. Фантан Шэрай вады б'е ў столь. Ты кідаеш гарбатнік на залятую цёмнай вадою падлогу і кіруешся да тэлефона. Пакуль даходзіш да дзвярэй, у варэльні набіраецца вады да кален. Ты спрабуеш адчыніць дзвёры, але яны не адчыняюцца. Ручка, чорт яе забяры, адломліваецца. Шэрай вада запаўняе пакой. У Шэрай вады смак талага снегу, і яна сцюдзённая, як лёд. Апошніе спадзяванне — вакно. Ты падплываеш да яго і намагаешся разбіць шыбу. За вакном, як акінуць вокам, акіян Шэрай вады. Яна скончана твае рухі. Пад столлю, каля пагаслай лямпачкі, ты робіш апошні глыток

паветра і пачынаеш тануць. Ты захлынаешься, паветра выходзіць з цябе шарыкамі пустаты. Тваё нежывое цела апускаецца на падлогу і кладзецца побач з гарбатнікам, поўным Шэрай вады.

63. Шэрая пятля

Будзе новы дзень, як дзень, звычайны шэры дзень. А вызначыцца ён з шэрагу будзённых дзён тым, што ты звернеш увагу на нітку, якая прыляпілася да рукава. Нітка, як нітка. Ты збярэшся выкінуць нітку ў сметніцу, і выкінеш, не шкадуючы, але зауважыш простую рэч: шнуры за тэлевізарам, падобныя да нітак. Табе закарціць павыкідаць шнуры, але іх ты выкінуць не зможаш. Як і шнуры ад тэлефона, і шнуры ад кампутара. Табе стане млосна ад думкі, што ўвесь наш свет аплечены шнурамі, ніткамі, вяроўкамі, ланцугамі і дратамі. Табе стане цяжка дыхаць. Табе ў галаву прыйдзе парадаксальная ідэя. Ты падумаеш, што вызваленне са змяінага свету вяровак і шнуроў зусім простае: трэба зрабіць

пятлю, накінуць на ўласную шую і задушыцца. Ты возьмеш кампутарны шнур, адзін канец прывяжаш да крука, на якім вісіць люстстра, на другім канцы завяжаш Шэрую пятлю. Ты зірнеш на свет праз крывое кола пятлі і ўбачыш свабоду. Так! Ты ўбачыш сапраўдную свабоду. Ты пойдзеш у свабоду, а нам застанеца лайно твойго трупа. Нам застанеца гной з іншасвету. Нам застанеца жыццё пад Шэрай пятлёю. У нас яшчэ будзе наперадзе будзённы дзень, звычайны шэры дзень з ніткаю на рукаве.

64. Шэры агент

Агент адчуў за сабою сачэнне. Ён быў спрактыкованым чалавекам, ды й назіральнікі не надта хаваліся. Шэры агент сеў у чорны «мерседэс» і паглядзеў у люстэрка над ветравым шклом. Сіні «опель» ветліва міргануў фарамі. Агент набраў хуткасць, злавіў «зялёную хвалю» і на ёй даймчаў да кальцавой. «Опель» не адставаў, ён ішоў за «мерседэсам», нібыта прывязаны, Шэры агент добра

бачыў, што, акрамя кіроўцы, у машиныне яшчэ два чалавекі. Азарт ахапіў агента. Даехаўшы да пялёсткавай развязкі, якая аб'ядноўвала кальцавую шашу з аўтастрадаю Брэст—Масква, Шэры агент развярнуў машину і паехаў наустрач «опелю». Той паспрабаваў ухіліцца ад лабавога ўдару, але не змог. «Мерседэс» моцна разбіў «опель». Агент выбраўся са скарабачанага аўтамабіля, падышоў да памятага «опеля» і з пісталета ваўпор расстраляў агаломшаных назіральнікаў. Шэры агент быў перакананы, што ў любым выпадку адварвеша ад «хваста», але нахабства назіральнікаў яго абурывала, і ён пакараў дылетантаў смерцю. З багажніка ў «мерседэсе» агент дастаў важкі заплечнік і па адхону спусціўся ў лесапаласу. Там ён пераапрануўся ў шараговага селяніна і спакойна пайшоў па вузкай сцежцы ў лес. На ціхай паляне агент пагаліў галаву і паходнай лыжкаю павымаў уласныя шэрыя вочы, а на іх месца паўстаўляў сінія пратэзы. Цяпер сінявокі агент ведаў, што ў бліжэйшы час яго не дастануць.

65. Пурпуровая лілея

Жанчына купіла ў вакзальной наркаманкі Пурпуровую лілею. Жанчына ведала, што наркаманка збірае цветкі на могілках, каб пепрапрадаваць іх у падземным пераходзе сустракальнікам. Ведала, але Пурпуровая лілея была такая прывабная, такая незвычайная і свежая, што пакупніца не ўтрымалася. Яна прынесла лілею дадому і паставіла ў хрустальну вазу. Пурпуровая цветка імгненна выпіла ўсю воду і ператварылася ў цемнатварую вядзьмарку. Асіплым голасам вядзьмарка запатрабавала вячэру з чырвоным віном і садавінаю. Жанчына накарміла і напаіла вядзьмарку-цветку. Тая, не дзякуючы, усталала з-за стала, падышла да шафы, залезла ў яе і зачынілася. Жанчына мыла посуд, калі ў вакно пастукаў дзюбкаю белы галубок. Ён сказаў: «Адчыні шафу! Вазьмі пурпуровую мантую цёмнаскурай вядзьмаркі і парэж яе нажніцамі на дробныя шматкі!» Жанчына асцярожна адчыніла шафу, акрамя пурпуровай мантай там нічога не было. Яна хутка пашастала

тканіну на палосы і шматкі. З гурбы парванай і парэзанай тканіны на адно імгненне па-ўстала Пурпуровая лілея, а потым знікла, нібыта нічога такога і не было. Нават хрустальная ваза неверагодным чынам з падлогі пераляцела на сваё звычайнае месца, у сервант. Праз некалькі дзён у тэлекрымінальной хроніцы жанчына пабачыла сюжэт пра забітую наркаманку, якая на вакзале прадавала кветкі, накрадзеныя з могілак. Тэлевядучая абуралася, бо злачынства было з найжорсткіх. Невядомы забойца парэзаў і парваў цела ахвяры звычайнімі нажніцамі. Але не гэта ўразіла аматарку незвычайных кветак, а тое, што твар наркаманкі быў падобны на твар вядзьмаркі — Пурпуровай лілеі.

66. Зялёная карціна

Мужчына збудаваў сабе дом. Ён абставіў пакоі добраі мэбляю. Перад tym, як пераехаць у новае жытло, мужчына схадзіў да мастака і купіў Зялёную карціну, каб павесіць яе над камінам. Улазіны спраўляліся без гасцей.

За святочным сталом была толькі сям'я: бацька-гаспадар, маці, сын і дачка. У першую ноч пасля ўлазінаў прапала дачка. Як ні шукалі, куды ні кідаліся, а знайсці не змаглі. У другую ноч знік сын, а на трэцюю — маці. Мужчына застаўся ў вялікім даме адзін. Ён не стаў класціся спаць, а зрабіў выгляд, што сышоў з дому. Сам ён вярнуўся і праз вокны пачаў сачыць за пакоямі. Апоўначы з Зялёной карціны выйшла высокая дзяўчына з тварам вясны. Яна пачала хадзіць па дому, шукаючы гаспадара. Тым часам, на Зялёной карціне мужчына пабачыў тое, чаго раней не заўважаў. Там быў зялёны парк, у якім гулялі апранутыя па-святочнаму гараджане. Сярод іх бацька заўважыў сваіх дзяцей з жонкаю. Ён хацеў разбіць вакно, забегчы ў Зялёную карціну і вызваліць сям'ю, але ў гэты час у пакой вярнулася дзяўчына з тваром вясны. Яна пачала лётаць пад столлю. Мужчыну давялося хавацца ў заваконнай цемры. Высокая дзяўчына пачала змяншацца, яна зменшылася да памераў звычайнага матылька і заляцела ў Зялёную карціну.

Малюнак на карціне адразу ж змяніўся. Замест парку на палатне з'явіліся простыя геометрычныя фігуры: квадраты, кругі і трохкутнікі. На вуліцы развіднела. Мужчына зайшоў у дом. Зняў са сцяны Зялёную карціну і пайшоў да мастака. Той уважліва выслушаў гісторыю пра дзяўчыну з тварам вясны і пабяцаў намаляваць ёй твар восені. Увечары Зялёная карціна вісела на сваім месцы — у новым доме, над камінам. Апоўначы з карціны выйшла высокая жанчына з тварам восені, яна жэстам папрасіла людзей пакінуць парк. Дзяўчынка і хлопчык разам з мамаю выйшлі з Зялёнай карціны. Жанчына з тварам восені паспрабавала вярнуцца ў намаляваны парк, але незнарок дакранулася да рамы. Карціна пахіснулася і ўпала спачатку на падлогу, а потым і ў камін. У чырвоных пёрах прагнага полымя Зялённая карціна імгненна згарэла. Разам з карцінаю згарэла і жанчына з тварам восені. Цяпер сцены новага дома не ўпрыгожваюцца карцінамі, на іх вісяць адно сямейныя фотапартрэты.

67. Зялёныя вусны

Жанчына наняла кватэру. Гаспадар, калі аддаваў ключ, сказаў, што па-суседству жыве малады чалавек, які часам уключает пасярод ночы гучную музыку. Жанчына паабязала пагаварыць з меламанам, але забылася. Тыдні са тры ніякай музыкі яна не чула. І раптам жанчыну пабудзілі незвычайныя гукі. Было такое ўражанне, што ў яе пакоі стаіць нехта нябачны і ціха насвітвае пахавальны марш. Жанчына запаліла святло. Акрамя яе, у пакоі нікога не было, але востры свіст па-ранейшаму гучаў. Жанчына абышла ўсю маленькую кватэру. Зазірнула ва ўсе шафы. Нават пад ложкам яна шукала начнога меламана. Нікога. Адно свіст. Толькі павольны марш, што плыў і плыў з ніадкуль у нікуды. Жанчына выйшла на лесвічную пляцоўку і пераканалася, што марш гучыць у яе кватэры, а за дзвярыма ў суседа мёртвая цішыня. Жанчына вярнулася ў сваю кватэру і ўключыла тэлевізор. Дыктар хутка гарворкай пераказваў наўны з Філіпінаў, дзе пад дзесяціметровай

хвалаю гразі загінулі тысячи людзей. «Ты перашкаджаеш насвістваць марш!» — пачула жанчына і нарэшце пабачыла на сцяне Зялённыя вусны. Раззлаваўшыся, жанчына павялічыла гук тэлевізара на поўную моц. Ён разбудзіў жыхароў з іншых паверхаў, якія і знайшлі труп кватаранткі. Зялённыя вусны адарвалі ёй галаву. Адарваная галава стаяла на тэлевізары, які абыякава паказваў прагноз надвор’я на бліжэйшы дзень.

68. Шэры сцяг

У шэрай краіне, на самай высокай вежы з’явіўся Шэры сцяг. Хто, калі і як узняў ды замацаваў той сцяг? Невядома. Але гэта не істотна. Іншае важна. Была ў таго сцяга дзіўная якасць: кожны, хто глядзеў на яго, бачыў не Шэры сцяг, а сцяг, які хацеў бачыць. Адны бачылі чырвоны, іншыя — зялёны, некаторыя — белы. Знаходзіліся асобы, што бачылі чорна-чорны. Пачаліся спрэчкі. Кожны даводзіў, што менавіта сцяг ягонага ўлюбёнага колеру лунаў над краінай. Каб

давесці ўласную праўду, людзі пачалі фата-
графаваць Шэры сцяг. Але на здымках,
зноў жа, атрымліваўся сцяг, што сімваліза-
ваў перакананні кожнага з фатографаў.
Каб скончыць спрэчкі, прынялі рашэнне —
зняць сцяг і паглядзець на яго зблізу. Шэры
стаялі, але гэта нічога не змяніла, бо
нават зблізу кожны бачыў палотнішча
з уяўным колерам. Даследчыкі з Акадэміі
наук спрабавалі вывучыць і растлумачыць
таямніцу. Не змаглі. Доследы засакрэцілі
і здалі ў архіў разам з Шэрым сцягам да
лепшых часоў. Ніхто і не падумаў, што іх
найлепшы час прайшоў якраз пад Шэрым
стаянні.

69. Чорная свечка

З чорнага воску і чорнага кнота ты робіш
Чорную свечку. Уначы ідзеш на могілкі, за-
ходзіш у паўразбураную капліцу, запальва-
еш свечку і шэпчаш: «Зямля да зямлі, тло да
тла, вораг мой да Чорнай свечкі маёй!» Лю-
ты вораг твой у гэтае імгненне памрэ. Адно,

чаго нельга рабіць ні ў якім разе, называць імя ворага. Чорная свечка сама ведае, каго і калі забіваць.

70. Бэзавы кот

У маладога мужчыны жыў Бэзавы кот. Мужчына любіў і паважаў муркатлівую ласкавую жывёлу. Вырашыў той мужчына ажаніцца. Нявеста паставіла адну-адзіную ўмову: забіць Бэзавага ката. Мужчына задушыў улюблёнца і закапаў на сметніку. Сярод ночы ў дом да маладога прыйшоў уваскрэслы Бэзавы кот і перагрыз горла жорсткай жанчыне. На вачах у знямелага мужа кот з'еў ягоную жонку і зрабіўся вялікім, памерам з леапарда. На наступную ноч велізарны кот зноў наведаўся да свайго забойцы. Мужчына паспрабаваў бараніцца ад людажэра. Кот адкусіў яму руку, ажно па локаць. Здавалася, адно імгненне — і Бэзавы кот загрызе мужчыну. Але паранены, аднарукі малады звычайным становым нажом прабіў каціныя грудзі і выразаў сэрца. Трапяткое, чырвонае і цёплае

сэрца мужчына зжаваў і праглынуў. Забітага ката ён парэзаў на кавалкі, спакаваў у цэлафанавыя пакеты і занёс на сметнік. Раніцай малады мужчына пайшоў на кірмаш і за сімвалічныя грошы купіў сабе маленькае Бэзавае кацяня.

71. Чырвоныя дранікі

У старой жанчыны была маленькая дачка, якая любіла дранікі. Маці дагаджала адзінаму позняму дзіцяці і кожную нядзелю частавала ўлюблёнку Чырвонымі дранікамі. Такіх смачных дранікаў, як смажыла маці, дзяўчынка нідзе не каштавала і не бачыла. Аднойчы яна запрасіла да сябе ў госці сябровак. Маці была на працы, дачка вырашыла быць гасцінай гаспадыняю і пачаставаць сябровак найсмачнейшымі дранікамі. Яна спусцілася ў сутарэнні па бульбу. Там, побач з мехам бульбы, стаяла жалезная бочка з чалавечымі мазгамі. Дзяўчынка адразу здагадалася, як і з чаго яе старая робіць Чырвоныя дранікі. Яна пабегла ў кватэру, каб расказаць сяброўкам пра сакрэтны рэцэпт. Але яе маці ўжо вярнулася

з працы, пазабівала сябровак і павымала мазгі з дзіц'ячых галовак. Ад жаху дзяўчынка страціла мову, а жудасны пераляк адобраў у яе розум. Звар'ящелую дачушку жанчына здала ў лякарню, але кожную нядзелю адведвала яе і доўта карміла Чырвонымі дранікамі.

72. Чорны хлеб

Ты — дзіц'я. Табе трывалі паловай гады. Цябе захуталі ў зімовыя апранахі, толькі вочы пакінулі, каб глядзець на шэры свет. Ты стаіш у вялізной чарзе па хлеб. Мароз люты. З шэрага неба на чорную чаргу сыплецца дробны снег. Ты глядзіш на мядова-жоўтага вакенца хлебнай крамы і думаеш, што там цёпла, што там пахне свежым хлебам, што там — рай. У краму нікога не пускаюць, бо машына з пякарні яшчэ не прыйшла. Чарга чакае хлебавоз. Чарга мерзне на шэрым пляцы пад нізкім небам. Гаварыць табе забаранілі, каб не прастудзіцца. Таму ты не можаш нікому сказаць, што жоўта-мядовае вакенца адчынілася. Залаты анёл вылецеў з яго

і ўзняўся ў снежнае неба. Ты думаеш, што варта расказаць пра анёла ўсім. Ты спрабуеш сцягнуць шалік, які закрывае рот. Чарга ажывае, бо нехта пачуў матор хлебавоза. Машына зядзжае на пляц. Мужчыны разгружаюць паддоны з Чорным хлебам. Прадавачка хутка раздае па бохану ў адны рукі. Ты забываешся пра анёла. Ты нюхаеш свой бохан. Асцярожна ліжаш скарынку. Ты нясеш дадому Чорны хлеб.

73. Шэры пісталет

Мужчына выйшаў з дому на вечаровы шпацыр. Ен ішоў праз цёмны парк. На лаўцы, пад старым клёнам ён зауважыў жанчыну ў шэрай сукенцы і шэрых шаўковых пальчатках. Мужчына прысеў на лаўку. «Вы тут часта адпачываеце?» — спытала белатварая жанчына. «Штовечар!» — адказаў сівавусы мужчына. «Вы тут нічога не гублялі?» — «А вы нешта знайшлі?» Жанчына дастала з сумачкі Шэры пісталет: «Ваш?» Пісталет так спадабаўся сівабародаму мужчыну, што ён пайшоў

на падман: «Мой!» — «Забірайце!» — жанчына паклала ў мужчынскую руку Шэры пісталет і сышла. Неадольнае жаданне стрэліць з пі-сталета ва ўласны лоб ахапіла мужчыну. І ён застрэліўся.

74. Шэрая кропка

Ты чакаеш і вельмі цъмяна ўяўляеш — чаго і каго ты чакаеш. У цябе яшчэ ёсць спадзеў, што ты дачакаешся нечага істотнага, што нехта прыйдзе і ўсіх нас павядзе ў найлепшы свет. З кожнай хвілінай спадзеў змяншаецца, нарэшце, ён робіцца амаль неадчувальным, і вось тады ты заўважаеш на сцяне маленечкую Шэрую кропку. Чым больш ты ўглядаешся, tym яна робіцца большай. Шэрая кропка расце і расце, яна вырастает і ахоплівае ўесь твой невялікі свет. Табе робіцца ўтульна ў свеце Шэрай кропкі. Ты супакойваешься, ты пазбаўляешься маркоты і гнятлівага чакання. Ты ведаеш пра выратавальную сілу Шэрай кропкі, і табе добра.

75. Сіні шар

Тата купіў сыну паветраны Сіні шар і папярэдзіў: «Трымай добра! Адпусціш: паляціць і не вернецца!» Хлопчык не паслухаўся бацькі і адпусціў лёгкі Сіні шар у высоке неба. Разам з вольным шарам у неба паляцела і хлопчыка душа. Трыццаць гадоў ён пражыў без душы. Аднойчы у карцінай галерэі бяздушны чалавек убачыў палатно «Шар паляцеў». Ён згадаў, як адпусціў нітку, як Сіні шар узніўся ў неба, як разам з шарам адляцела яго душа. Ён жа не ведаў пра мастака, які таксама бачыў узнёслы палёт шара і душы. Той мастак пайшоў у студыю і намаляваў душу хлопчыка, якая разам з Сінім шарам уздымаецца над шэрым горадам у белае неба. Мастак намаляваў карціну дзеля таго, каб праз трыццаць гадоў яе ўбачыў бяздушны глядач і душа вярнулася да яго. Так яно і адбылося.

76. Шэры прарок

Чалавеку прымроўся Усемагутны, які сказаў, каб чалавек стаў прарокам у сваёй шэрай

краіне. «Пра што я мушу прадачыць?» — «Пра пошасць! Ты пойдзеш на тэлевізію, выйдзеш наўпрост у эфір і скажаш, што за непадпрадкаванне Усемагутнаму я нашлю на шэрую краіну жахлівы паморак!» Чалавек вырашыў не слухацца прымроенага Уладара. Чалавек жыў, як жыў, але аднойчы ўвечары, вяртаючыся з працы, патрапіў не дамоў, а ў турму. Ён спрабаваў растлумачыць праваахоўнікам, што выпадкова праходзіў па пляцы Свабоды, што да несанкцыянага мітынгу ён не мае аніякага дачынення і яго трэба неадкладна вызваліць. Але ніхто не слухаў чалавека, яго збліі і завезлі ў турэмную камеру. Там ён сядзеў з такімі ж выпадковымі людзьмі, прынамсі, яны так казалі. Суткі ніхто не заходзіў у камеру, суткі людзі прасядзелі без ежы і вады. Тады Шэры прадрок набраўся смеласці і сказаў, што ўсе нягody адбываюцца з-за яго, бо не паслухаў ён Усемагутнага Уладара і адмовіўся прадачыць пра страшэнны паморак. Сукамернікі не паверылі прадроку, але пачалі грукаць і біць у дзвёры, каб сказаць ахоўнікам, што ў камеры чалавек звар'яцеў.

Ахоўнікі паслухалі Шэрага прарока і выкіну-
лі з турмы. У калятурэмным скверыку вызва-
ленаму чалавеку зноўку прымроіўся Уладар,
які спытаў: «Дык ты будзеш прарочыць пра
пошасць?» — «Не!!!» — выдыхнуў той і памёр
на месцы.

77. Светла-белы чалавек

Ты прачнешся, як звычайна. Паглядзіш на
будзільнік, спраўдзіш час і пойдзеш мыцца.
Калі апаласнешся прэснай вадою, тады і зра-
зумееш, што нешта нейкае ў прыродзе не так.
Ты падыдзеш да вакна і пабачыш за шклом
суцэльную начную шэррасць. Ты яшчэ раз
спраўдзіш час, але гэта толькі дадасць апатыі.
Ты не станеш есці, не станеш піць кавы. Ты
сядзеш на ложак і будзеш сядзець, пакуль да
цябе не прыйдзе Светла-белы чалавек. Ён
павітаецца і прапануе пайсці разам з ім. Ты
нават не пацікавішся: ні хто ён, ні адкуль
прыйшоў і куды цябе кліча. А ён пачне распа-
вядаць пра святло і цеплыню, пра сонечныя
сады і бруістыя крыніцы, пра духмяныя

кветкі і салодкагалосых пташак. Ён спытаецца, ці гатовы ты пайсці з ім. Ты адмоўна хітнеш галавою, і Светла-белы чалавек пра-падзе. Так паспрабуе надысці і не надыдзе шэры дзень, твой шэры дзень, дзень тваёй смерці.

78. Шэрая татуіроўка

Зайшоўшы ў салон, мужчына доўга выбіраў малюнак і колер для татуіроўкі. Спыніўся ён на выяве шэрага спрута. Майстар патлумачыў, што малюнак узяты са старажытнай вазы, зробленай на выспе Крыт. Фарба для татуіроўкі была выбраная таксама адметная: яе прывозяць з Тайваню, таму тату абыдзеца не танна. Мужчына пагадзіўся на вялікі кошт, і праз тры гадзіны меў на левым плячы Шэрую татуіроўку. Мужчыне захацелася паказаць абнову сваёй каханай. Ён жа не ведаў, што, як толькі здыме кашуллю, Шэрая татуіроўка ажыве, павялічыцца ў памеры і, ператварыўшыся ў самага сапраўднага спрута, задушыць жанчыну,

а потым зноў вернеца ў аблічча звычайнай татуіроўкі. Схаваўшы мёртвае цела, мужчына вырашыў вярнуцца ў салон і распытаць майстра пра іншыя асаблівасці Шэрай татуіроўкі. Толькі майстэрні на месцы не было, а ў памяшканні, дзе калолася тату, рабочыя рабілі рамонт. Ніхто з іх і ведаць не ведаў пра татуіравальны салон. Тады мужчына набыў навакаін, сам сабе зрабіў навакаінавую блакаду і звычайнай најдачнай папераю зшараваў з пляча Шэрую татуіроўку. Паперу мужчына спаліў разам з трупам і кватэраю каханай жанчыны.

79. Шэры парашок

Хлопец з дзяцінства не любіў гніллё, вільгаць і слізкасць. Ён любіў крышталічнасць, вогненнасць і зырка-фіялетавыя іскры. Таму нічога дзіўнага не было ў tym, што з металічнага парашку, напілаванага лобзікам, з магнія, серкі, газеты, нітак і запалак хлопец змайстрываў выбуховы пакет.

З важкім пакетам у кішэні ён доўга хадзіў па сталіцы, выбіраючы месца для выбуху. Дзе ён толькі не басцяўся! І на закінутых могілках, і на авіяцыйнай звалцы, і ў яблыневым садзе... Ніводнае месца не спадабалася выбухніку-аматару. Ён вярнуўся ў свой дом, сеў у ліфт, дзе і асудзіў сам сябе за нерашучасць. Менавіта ў ліфтавай кабіне хлопец падпаліў пакет з Шэрым парашком. Выбух быў не вельмі моцны, але яго хапіла, каб загарэлася вопратка. Хлопец пачаў скакаць і кідацца па кабіне, спрабуючы збіць полымя. Ад ягоных скокаў кабіна мусіла спачатку спыніцца, а потым і абрывацца ў шахту, але гэтага, дзякую Богу, не адбылося. Ліфт спыніўся на патрэбным паверсе, хлопец выляцеў на лесвічную пляцоўку і, качаючыся па падлозе, пагасіў полымя. Здавалася б, пасля такога неразумнага здарэння любоў да Шэрага парашку павінна была выпарыцца, ды не, яна толькі замацавалася. Страсць да выбухаў захапіла душу хлопца цалкам, і ён стаў выбухніком-прафесіяналам, які можа

з дапамогаю Шэрага парашку ўзарваць што заўгодна і дзе заўгодна. Вядома, калі яму заплоцяць.

80. Чырвонае яйка

Жак — велікоднае Чырвонае яйка. Ты з дзяцінства памятаеш пра яго верш: «Я — жачак-жачак — / Паўзу, як рачак, / Скачу, як жабка, / Дай яйцо, бабка!» А яшчэ ты ведаеш, што, калі ўзяць падоранае табе велікоднае яйка ды пайсці з ім на могілкі, а там пакачаць яго «крыжкам» на капцы блізкага чалавека, дык той нябожчык зможа ўстаць з магілы і адказаць табе на адно пытанне. Ты праспіяваў верш, узяў Чырвонае яйка і пакачаў яго пад крыжкам на магіле свайго дзеда. Той выйшаў з зямлі, выслушаў тваё пытанне і сказаў: «Вярні сабе зямлю нашу!» Ты падумаў, што дух дзеда не пачуў пытання і паўтарыў яго, але адказ быў той жа: «Вярні сабе зямлю нашу!» Колькі ты ні пытаяўся, якія пытанні ні задаваў, дух паўтараў загад пра вяртанне зямлі. Ты пакінуў Чырвонае яйка на магіле дзеда і вярнуўся да жывых выконваць дзедаў загад.

81. Шэры чалавечак

Сталіца збіралася на несанкцыяваны мітынг. Рыхтаваліся ўсе: і апазіцыянеры і ўлада. Шэры чалавечак таксама рыхтаваўся, але ён вёў падрыхтоўку да іншай акцыі. Чалавечак намерваўся абрааваць кватэру аднаго з кіраўнікоў... Чалавечку было аднолькава роўна: ці рабаваць апазіцыянера, ці красці ў дзяржайнага чыноўніка. Рабаўнік выбраў аднаго з нешматлікіх лідараў апазіцыі, бо верагоднасць таго, што ўся сям'я апазіцыянера пойдзе на мітынг, была досыць вялікая. Дзееці чыноўніцтва, зазвычай, не любяць дапамагаць бацькам у рызыкоўных справах. Шэры чалавечак спакойна прабраўся ў кватэру апазіцыянераў і напакаваў даволі важкую валізу рознымі больш-менш каштоўнымі рэчамі. Дзеля тэатральнага эффекту ён зрабіў імітацыю невялікага пагрому, каб апазіцыянеры мелі на году абвінаваціць у крадзяжы прадстаўнікоў уладных структураў. Але мітынг быў настолькі людны, а ўлады настолькі жорсткія, што апазіцыянера арыштавалі, а дзяцей ягоных

збілі і завезлі ў спецразмеркавальнік. Пра ўсё гэта Шэры чалавечак даведаўся з Інтэрнэту. Таму ён вырашыў паціху прабрацца ў абраваную кватэру, навесці там парадак і вярнуць большасць рэчаў на месца. Наяўныя грошы Шэры чалавечак вырашыў пакінуць сабе ў якасці заробку за тыднёвае назіранне за аб'ектамі. Шэры чалавечак хацеў вярнуць нарабаванае, каб կрышачку падрасці ў сваіх вачах. Ад думкі пра добры ўчынак ён сапраўды կрышачку падрос ва ўласным уяўленні, а як толькі падрос, дык і перадумаў вяртаць скрадзенае.

82. Белая рука

У шэрай краіне, у шэрай сталіцы, у шэрым цэнтральным парку, каля шэрай каруселі, дзе на шэрым кані круціцца шэры шкілет, з'явіцца Белая рука. Яна дакранецца да шкілета, і той рассыплецца ў пыл. Каруселя спыніцца і стане белай. Рука дакранецца толькі да аднаго шэрага дрэўца, і ўвесь парк зробіцца белым-белым. Спачатку парк набудзе бялюткую

чысціню, а потым і ўся сталіца, і ўся краіна пасвятле. Шэрай краіна прападзе, а на яе месцы ўзнікне самая белая ў свеце краіна. Цяпер усе даведаюцца пра белую краіну, але амаль ніхто не згадае пра Белую руку, якая, зрабіўшы светлую справу, знікне ў невядомым накірунку. Яна знікне, каб зноў вярнуцца да цябе ў самы чорны, самы найчарнейшы час.

83. Белая дзяўчына

Белая дзяўчына закахалася ў хлопца. Убачыла і пакахала. Ды так моцна пакахала, што вырашила чарадзейным чынам і яго закахаць ў сябе. Белая дзяўчына зрабіла так, што ўначы з'явілася да таго хлопца ў сне. Яна думала, што спачатку яны пакахаюцца ў снах, а потым пакахаюцца і ў сапраўднасці. Але яна з'явілася ў хлапечым сне так раптоўна, прыляцела так нечакана, што хлопец спалохаўся, пабачыўшы празрыста-белы прывід, і ад страху прачнуўся. Белая дзяўчына не паспела расчараўвацца і паўстала перад хлопцам

у рэальнасці. Той ад перапуду ўзяў ды сканаў. Белая дзяўчына не даравала сабе ўтворанага чарадзейнага злачынства і атруцілася насмерць. Пахавалі іх на адных могілках, але ў розных і далёкіх магілах. Праўда, на абодвух капцах штовясну мацеркі нябожчыкаў, не згаворваючыся, высаджваюць зусім аднолькавыя бялюткія нарцысы.

84. Зялёная бутэлька

Мужчына любіў прыйсці ў краму і паразглядаць бутэлькі. Ён старана збіраў калекцыю бракаванага шкла. Рыльца крывое, донца затоўстае, бок пагнуты, карацей, адхіленні ад нормы прываблівалі ягонае вока, цешылі душу калекцыянера. У шэрагу стандартнага шклянога посуду калекцыянер шукаў выбітныя харектар. І знаходзіў! Гэтым разам ён знайшоў Зялёную бутэльку, яго прывабіў густы колер. Бутэлька з мінеральнай вадою была ўдвая зелянейшая за ўсе астатнія. Мужчына набыў яе і прынёс дадому. Там адкаркаваў і глынуў вады проста з рыльца. Глынуў

і памёр. Зялёная бутэлька выпала ў калекцыянеру з рукі і разблілася на безліч густа-зялённых аскепкаў. Такі самы лёс чакаў і ўвесь збор нестандартных бутэлек. Іх выкінулі на сметнік, бо нікога не цешылі крывыя рыльцы, затоўстыя донцы і пагнутыя бакі.

85. Залаты чалавек

«Грошы — зло!» — паўтарае і паўтарае бедны чалавек да той пары, пакуль у яго не з'яўляюцца гэтыя самыя грошы. Тады ён ператвараецца ў Залатога чалавека і змаўкае. Шкада, што ў большасці людзей грошы так і не з'яўляюцца, і яны не могуць ператварыцца ў маўклівага Залатога чалавека.

86. Белая зорка

У шэрай краіне ўсе кіраўнікі шэрранькія. Гэта не азначае, што такія кіраўнікі не хочуць панаваць доўга-доўга. Самы блякла-шэрранькі кіраўнік прагне ўлады не менш за чорнага ці чырвонага. Воля да ўлады ў шэрранькага

кіраўніка такая ж магутная, як і ў кіраўніка жоўтага або сіняга. Жаданне ўладарыць у галоўнага шэрранькага кіраўніка настолькі вялікае, што астатнія кіраўнікі лічаць за лепшае падпараткоўвацца яму. Час у шэрай краіне плыве няўмольна, як і ў астатніх дзяржавах. Галоўны кіраўнік састарэў. Вырасла новае пакаленне дзяцей. Гэтыя дзецы і выйшлі на галоўны пляц сталіцы, бо высока ў небе загарэлася Белая зорка свабоды. Дзецы прыйшлі на плошчу і ўзнялі рознакаляровыя сцягі. Шэрранькі кіраўнік пачуў пра Белую зорку і расчрывожыўся, а разам з ім захвалявалася ўся краіна. Кіраўнік сабраў шэрранькіх святароў з шэрранькімі вайскоўцамі і спытаўся: чаму ўзышла Белая зорка і чаму сцяганосцы выйшлі на пляц? Яму сказаў, што сярод дзяцей ёсць новы кіраўнік краіны — белы правадыр. Чутка пра зорку і новага правадыра абляцела свет. Шмат хто прыходзіў на пляц, каб паглядзець на белага правадыра. Былі і такія, што асуджалі дзяцей, але такіх было не мно-га. Людзі з далёкіх заходніх і ўсходніх дзяржаваў таксама прыязджалі і прыходзілі на

плошчу, каб на свае вочы пабачыць мужных дзяцей пад Белай зоркаю. Тры дні і тры ночы шэранькі кіраўнік думаў, як пазнаць і вылічыць новага правадыра, каб пазбавіцца ад яго. Галоўны кіраўнік нічога не змог прыдумаць, бо кожны, хто стаяў на плошчы, мог быць правадыром. Тады шэранькі кіраўнік загадаў шэранькім салдатам збіваць, арыштоўваць і кідаць за краты ўсіх, хто быў на плошчы. Салдаты паехалі выконваць жорсткі загад. Тым часам залаты анёл з'явіўся ў сне бацьку белага правадыра. Ён паўстаў і загадаў, каб бацька пайшоў на пляц і забраў дзіця сваё, каб схаваць і выратаваць новага правадыра. Бацька паслухаў анёла, пайшоў на плошчу і забраў дзіця сваё. На пляц прыехалі шэрыя мышыны. Салдаты пахапалі дзяцей і развезлі па турмах. Па дарозе да турмаў вайскоўцы страшылі дзяцей, кричалі, што вязуць іх расстрэльваць. Дзеці не збаяліся пагрозаў, бо яшчэ перад тым, як выйсці на пляц, яны чулі ад шэранькіх кіраўнікоў папярэджанне, што ўсе, хто выйдуць са сцягамі свабоды, будуць залічаны да тэрарыстаў, якіх

чакае суд і смяротнае пакаранне. Шматкроць жахлівая пагроза гучала па шэрым тэлебачанні і шэрым радыё. Тэлевізары і кампутары ўсяго свету паказвалі і каментавалі пагрозу. Таму ста-рэйшыя грамадзянне збаяліся выйсці на пляц, і на плошчу прыйшлі дзецы, шмат дзяцей, шмат сумленных і прыгожых дзяцей. Тры дні і тры ночы яны прастаялі са сцягамі рознакаляровай свабоды пад Белай зоркаю. Калі іх завезлі ў турмы і асудзілі на зняволенне, галоўны кіраўнік пачаў вывучаць спісы з прозвішчамі асуджаных. Разам з шэрранькімі святарамі і шэрранькімі вайскоўцамі ён шукаў імя белага правадыра, імя будучага кіраўніка краіны. Шэрранькія ахоўнікі абыходзілі турмы і аглядалі зняволеных дзяцей, але не знайшлі белага правадыра. Бо нікому з іх не дадзена зазіраць у будучыню, дзе-ля якой і паўстала Белая зорка.

87. Шэрыя акуляры

На пясчаным пляжы Менскага мора да цябе падыходзіць дзяўчынка-падлетак і прапаноўвае прымераць Шэрыя акуляры. У цябе на носе

выдатныя чорныя супрацьсонечныя акуляры, і табе зусім не хочацца прымерваць чужыя акуляры, але дзяўчынка ласкава настойвае. Каб адчапіцца ад падлетка, ты пагаджаешся. Як толькі ты надзяваеш Шэрыя акуляры, свет знікае ў суцэльнай шэрасці. Ты здымаеш акуляры, але свято не вяртаецца. Свет пачынае губляць гукі, пахі, вагу... Ты падаеш у шэрай цішыні. Ты яшчэ спадзяешся, што зараз табе дапамогуць, цябе знайдуць, цябе ўратуюць... Не-е-е! Ты пачынаеш рассыпацца на шэры пыл у шэрым тумане. Ты рассыпаешся ў нішто, а дзяўчынка ідзе далей па пясчаным беразе штучнага Менскага мора. Яна шукае іншага, хто ёй спадабаецца, каб прапанаваць прымераць Шэрыя акуляры на адно імгненне, толькі на адно імгненне.

88. Шэры ключ

Позна ўвечары мужчына вяртаўся з працы дамоў. На пустцы яго запынілі п'яныя падлеткі. Іх было пяцёра. Яны запатрабавалі

ў мужчыны гадзіннік і грошы. Мужчына пас-
прабаваў пярэчыць. Адзін з падлеткаў ударыў
яго па твары і пабіў акуляры. Распачалася
бойка. Падлеткі зблізілі мужчыну з ног і ўсёй
гурмою наваліліся на яго. Мужчына схапіў ад-
наго з падлеткаў, падмяў пад сябе і пачаў яго
рваць. Той так закрычаў, заенчыў, загаласіў,
што нападнікі перапалохаліся і разбегліся.
Мужчына адпусціў крыкуну, устаў і, кульгаю-
чы, пайшоў дахаты. Каля дзвярэй ён абшукаў
кішэні, але так і не знайшоў ключа. Давялося
вяртацца на пустку і шукаць ключ. Без акуля-
раў, поўзаючы па зямлі, мужчына ледзь не
гадзіну шукаў свой ключ, шукаў і знайшоў.
З той начной бойкі прайшло шмат гадоў,
мужчына даўно памяняў замок, а потым пера-
браўся ў большую кватэру, але стары Шэры
ключ захаваў. Той Шэры ключ стаў рэліквіяй,
сімвалам ягонай мужнасці і перамогі. Шэры
ключ і зараз вісіць у кватэры, на сцяне. Калі
надыходзяць чорныя часы і роспачныя хвілі-
ны, мужчына бярэ Шэры ключ, сціскае яго
ў правым кулаку, і прыходзіць палёгка, і вяр-
таецца ўпэўненасць у сваіх сілах.

89. Белы ключ

Наймудрэйшым суддзёю ў шэрай краіне лічылі Амона. Казалі, што ў старога Амона ёсць Белы ключ, які адчыняе замкі складаных пытанняў і паказвае шлях да разумных адказаў. Аднойчы да Амона прыйшлі дзве жанчыны і прынеслі дзіця, якому не было яшчэ і трох дзён ад нараджэння. Жанчыны рассказалі, што яны ляжалі ў адной радзільні і што амаль адначасова ў іх нарадзіліся дзяўчынкі. Учора ўначы адна дзяўчынка памерла. Кожная з жанчын абвінавачвала другую ў тым, што тая падмяніла мёртвае дзіця на живое. Амон сказаў: «Прынясіце мне Белы ключ, які адчыняе ўсе таямніцы і дае адказы на ўсе пытанні!» Служка прынёс меч. «Вазьмі дзіця і рассячы напалам. І аддай адну палову адной жанчыне, а другую палову — другой!»

90. Зялёная русалка

Юнак ішоў праз вясновы парк Янкі Купалы. Пасля густой залевы зеляніна ззяла пад высокім сонцем. У вялікіх лужынах

плылі белыя аблокі і сінела неба. Юнак спыніўся каля невялікай круглай лужыны і схіліўся над нерухомай вадою. Зачараванымі вачыма ён любаваўся сваім адлюстраваннем. Раптам трава пад вадою захвалаўвалася і пачала рассоўвацца да берагоў. Юнак паспрабаваў адступіць і не змог. Ад жаху ён скамянеў. З бяздоннага чарноцца, што ўтварылася на сярэдзіне лужыны, выплыла Зялёная русалка. Яна схапіла юнака за руку і зацягнула ў чорны вір. Трава ссунулася з берагоў да сярэдзіны і захінула прорву. Вада ў лужыне супакоілася, і ў ёй зноўку засінела неба і паплылі белыя аблокі.

91. Чорны вырадак

Чорны чалавек узняў гумовую палку і ўдарыў па сівой мужчынскай галаве. Ахвяра ablілася гарачай крывёю. Чорны пераскочыў цераз нерухомае цела і кінуўся да дзяўчыны. З усіе моцы ён ударыў яе па плячы. Цэліў па галаве, але трапіў у плячук. Дзяўчына скурчылася

і павалілася на снег. Чорны схапіў яе за белыя валасы і пацягнуў да шэрай машины з закратаўанымі вакенцамі. У машине, што імчала ў турму, ён пляваў у юны прыгожы твар, наружліва рагатаў і абяцаў расстраляць няскоранае дзяўчо. «Ды не чалавек ты, зусім не чалавек! Ты — Чорны вырадак! Каб ты здох, каб ты здох, каб ты...» — падумала дзяўчына і страціла прытомнасць. У трывожным сне дзяўчо бачыла Чорнага вырадка з гумовай палкаю ва ўзнятай руцэ. Ён намерваўся ўдарыць яе, але дзяўчына апярэдзіла злы намер і саданула ў чорнае сцягно электрашокерам. Нападнік скурчыўся і дробна затросся. Дзяўчо прыбрала шокер. Чорны паспрабаваў замахнуцца палкаю і атрымаў новы ўдар токам. Апрытомнела дзяўчына толькі ў бальнічнай палаце. Навокал было халодна, ціха і шэра.

92. Сіні дзядок

Ён з'яўляецца ў снах. Ты засынаеш, і ён прыходзіць да цябе. З белага туману выходзіць Сіні

дзядок, бярэ цябе за руку і заводіць у хісткі туман. І больш ты ніколі не прачынаешся.

93. Чорнае сэрца

У аднаго чалавека было Чорнае сэрца, а больш пра яго ты нічога не даведаешся, бо і так чорна.

94. Шэры ромбік

Сям'я пераехала з правінцыі ў сталіцу. Бацька атрымаў запрашэнне на лепшую працу і перавёз усіх сямейнікаў у прасторную кватэру ў новым доме. Ні бацька, ні маці, ні дачка з сынам не звярнулі патрэбнай ўвагі на маленъкі Шэры ромбік, што быў намаляваны на сцяне ў вітальні. У першую ноч бацька знік. Колькі ні шукалі, не знайшли. У другую ноч пррапала маці, не знайшли і яе, так і дачку не знайшли, калі яна знікла ў трэцюю ноч. На чацвёрты дзень сын нарэшце заўважыў, што Шэры ромбік павялічыўся ўтрай. Хлопец не стаў нікому расказваць пра сваё адкрыццё, і за гэта Шэры ромбік пакінуў яму жыццё.

95. Ліловы дэман

Перадкалядная нач. Па горадзе, у глухім чарноцці крочыць Ліловы дэман. Горад здрэнцевеў і праваліўся ў цяжкі сон. Дэман ідзе ў радзільню. Там тоўстая баба крычыць і тужыцца, каб разрадзіцца. Баба пацее, баба хоча разарвацца напалам, каб выдаліць з чырвонай раны камяк чарговага жыцця. Дэман прыходзіць у аперацыйную і схіляецца над змучанай парадзіхай. Яна бачыць вялізарныя ліловыя вочы, яна пужаецца, яна пудзіцца, як кабыла. Сутарга выгінае тоўстае цела, і нараджаецца зялёная пачвара, аднаногая, аднарукая, хвастатая і двухгаловая. Ліловы дэман хапае вырадка, загортвае ў чорную пялюшку, цалуе і сыходзіць у бязмесячную нач.

96. Ружовая танцорка

Апоўначы Ружовая танцорка з'яўляецца на тваіх могілках. Яна танцуе на алеях. Яна танчыць паміж крыжоў і помнікаў. Яна

дастасе з вазаў прынесеных нябожчыкам кветкі і раскідае на сцежках. Яна кружляе вакол неагатычных капліц і зачыненага касцёла. Яна ляціць над каменнымі плітамі і землянымі капцамі. Яна віхурыцца пад старадаўнімі клёнамі, поўнымі сонных птушак. Яна ззяе святлом цнатлівай ружы. Яна — Ружовая танцорка, якая спрадвеку танчыла на магілах спарахнелых багоў, цяпер лунае і па-над тваімі магіламі. Ты бачыш яе, але наблізіцца не можаш. Цябе спыняе маленькая шыльда, прымацаваная да металічнай агароджы, шыльда з лаканічным папярэджаннем: «У начны час аб'ект ахоўваецца службовымі трывонамі!!!»

97. Белая каралева

Белая каралева паабяцала хлопчыку-пэту падараўаць канькі. Хлопчык павінен быў скласці з лёду слова «вечнасць» і за гэта атрымаць узнагароду — канькі. Хлопчык склаў «вечнасць», бо яму дапамагла дзяўчынка-спявачка. Яны склалі кавалкі лёду ў слова

і пакінулі палац Белай каралевы. Тая спрабавала знайсці хлопчыка і дзяўчынку, але не знайшла. І тады Белая каралева вырашыла падарыць канькі самым розным хлопчыкам-паэтам. У першы дзень зімы яна з'явілася на цэнтральным пляцы сталіцы і ўсім, хто прачытаў ёй свой верш, падаравала цудоўныя канькі. Паэты з радасцю пахапалі падарункі і пайшли катацца. Адны пабеглі на рэчку, другія — на возера. І ніхто з іх не вярнуўся. Спачатку яны шпарка ехалі па тонкім лёдзе, а потым лёд пад канькамі пачынаў ламацца-крышыцца, і паэты правальваліся ў сцюдзёную і цёмную воду вечнасці.

98. Белы шкілет

Доўга-доўга мужчына ішоў па шырокай і шэрай дарозе. Ён ішоў ды ішоў, аж пакуль не зауважыў на шэрым ад пылу адхоне бялюткія косткі. Ён спыніўся, каб спакойна разгледзець вялікі крылаты шкілет. Ён ніколі не бачыў шкілету анёла. Першым моцным жаданнем было падзяліцца такой навіною. Расказаць

каму-небудзь пра шкілет, пра крылаты і Белы шкілет. Ажывіць тэлефон і сказаць, што анёл тут заснуў і памёр каля дарогі. Расказаць, як жукі з чарвякамі паелі салодкае смачнае мяса і стачылі шаўковую скру. Расказаць, як на чэзлай прывялай траве нерухома й самотна ляжыць адно Белы шкілет. Расказаць, як анёл уступіў у братэрства спакойных і мёртвых, як ён пакінуў крылы бадзёрым, рухавым, жывым. Толькі нехта спыніў жаданне мужчыны дзяліцца знаходкай. Той — нябачны — прымусіў мужчыну забраць адно крылы, вялізныя цяжкія крылы, каб схаваць-закапаць іх. Паслухманны мужчына закапаў тыя крылы ў пяшчаны дарожны адхон, каб ніхто і ніколі не бачыў шкілету анёла. Хай каля пыльной дарогі ляжыць і смяеца такі чалавечы, звычайны і Белы шкілет, а знямелы мужчына хай крочыць далей і далей па шырокай і шэрай дарозе.

99. Ружовы конь

Хлопчык глядзеў на белыя слупы аблокаў. Доўга-доўга глядзеў і пабачыў Ружовага каня.

Той праскакаў па белых слупах і знік у бяздонай сінечы густога зімовага неба.

100. Шэрая кніга

Чалавек верыў у кнігі. Калі яму рабілася цяжка, ён разгортваў кнігу, і знаходзілася палёгка. Чалавек шукаў у кнігах адказы на пытанні, шукаў і знаходзіў. Жыццё таго чалавека пачало хіліцца да завяршэння, і ён вырашыў знайсці такую кнігу, якая распавядзе пра быццё пасля смерці. Шмат кніжак распавядалі пра смерць, шмат кніжак казалі пра Пекла і Рай, але чалавек не верыў у казкі. Ён знайшоў букініста, які за вялікія гроши паабяцаў прынесці Шэрую кнігу з таемнымі ведамі. Чалавек выкупіў Шэрую кнігу, прынёс дамоў, зачыніўся на ўсе замкі, закрыў і зашторыў усе вокны, сеў і разгарнуў фаліянт. Вокладка той кнігі была чыста-шэрая, і ўсе старонкі былі таксама чыста-шэрыя. Колькі чалавек ні ўглядадаўся ў старонкі, але не змог разгледзець аніводна-га слова і не змог убачыць ніводнай літары.

У роспачы ён наважыўся сам напісаць у той кнізе слова. Узяў асадку і напісаў «жыщцё». Ён яшчэ толькі дапісваў літару «ё», а літара «ж» ужо знікла. Праз імгненне прапала і ўсё слова цалкам. Чалавек пачаў пісаць у Шэрый кнізе іншыя слова з імёнамі і датамі, але ўсе яны знікалі, і старонкі заставаліся такімі самымі чыста-шэрымі, як раней. Чалавека ахапіў адчай, ён схапіў Шэрую кнігу і пайшоў да букініста, каб вярнуць набытак, але той адмовіўся браць назад чароўную рэч з таемнымі ведамі. Ён парай ще раз на чалавеку пачакаць новага пакупніка, які будзе веврыць у кнігу і захоча валодаць таямніцою. Чалавек засумняваўся, што зможа дачакацца такога пакупніка-верніка, на што букініст сказаў: «Я чакаў і дачакаўся, таму і ты дачакаешся, калі зноў паверыш у кнігі...»

101. Шэры пераможца

Вельмі-вельмі даўно, калі дзяды самых старых дзядоў былі яшчэ зусім малымі дзецьмі, у шэрый краіне ўладарыў Шэры

пераможца. Кіраваў ён жорстка і крывава. Народ пакутаваў. І таму ў нетрах прыгнечанага народа нарадзіўся асілак. Вырас той асілак і пайшоў на змаганне з Шэрым пераможцам. Той адужаў асілка. На вежу шэрага замка ўзняўся вяшчальнік і пракрычаў: «Вораг загінуў, мы вітаем пераможцу!» Пасля той бітвы яшчэ больш жорсткім зрабіўся Шэры пераможца, і народ стаў пакутаваць яшчэ горай. І ў народных нетрах ізноў нарадзіўся асілак, і зноў прайграў ён двубой са зненавідным гадам, і вяшчун пракрычаў з шэрай вежы на ўсю краіну: «Вораг загінуў, мы вітаем пераможцу!» Нараджаліся і павсталі асілкі, а пераможца забіваў народных герояў, і вяшчун ухваляў перамогі. Здавалася, так будзе вечна. Так і было, ажно пакуль не нарадзіўся вялікі асілак. Народ вітаў нараджэнне свайго новага героя, народ дачакаўся той бітвы, у якой вялікі асілак нарэшце перамог і забіў пачвару. Узрадаваўся народ, пачалося народнае свята, людзі на руках занеслі вялікага асілка ў галоўны замак шэрай краіны. Чаго толькі не

было ў тым замку!.. Золата, срэбра і дыяменты на кожным кроку. Але як толькі вялікі волат дакрануўся да тых незлічоных каштоўнасцяў, ён ператварыўся ў Шэрага пераможцу. Пераляканыя людзі разбегліся і пахаваліся. Адно вястун застаўся нязменным, ён узнёсся на высокую вежу і пракрычаў: «Вораг загінуў, мы вітаем пераможцу!» А Шэры пераможца назваў той дзень Днём Перамогі, і загадаў пераназваць галоўную вуліцу сталіцы ў Праспект Перамогі, а найвялікшы пляц — у Плошчу Перамогі і яшчэ загадаў запаліць на Плошчы Перамогі вечны агонь.

102. Шэры мярцвяк

Чалавек памёр, і стаў Шэрым мерцвяком. Яго абмылі, прыбраўся ў святочна-белую кашулю і пасадзілі за стол. Неўзабаве да мерцвяка прыйшлі старыя крылатыя сябры. Яны паселі вакол стала і пачалі гуляць у карты. Яны гулялі ў карты так, нібыта Шэры мярцвяк быў усё яшчэ жывым чалавекам. Адно,

што адрознівала гэтую гульню ад звычайнай — гулялася яна не на грошы. Белакрылые сябры прагулялі ў карты з Шэрым мерцвяком паўночы. Яны прагулялі да таго моманту, калі прывезлі труну. Сябры паставілі труну на стол, паклалі ў яе мерцвяка ў бялюткай кашулі і сышлі. Яны пайшлі гуляць далей. Яны сышлі, каб зноў гуляць на грошы, бо шэраму — шэрае, а жывому — жывое, грэшнае і грашовае.

103. Чырвоная лісіца

Па шэрым горадзе бегла Чырвоная лісіца. Яна ляцела па заснежаных вуліцах у батанічны сад. Лісіца пачула ад людзей, што ў садзе пасярод восені закрасавала вішня, а цяпер, пасярод зімы, на дзвіносным дрэўцы саспелі некалькі ягадак. Чырвоная лісіца спяшалася пакаштаваць незвычайныя вішні. Зазвычай, лісіца не есць ягадаў, але ж гэта былі чарадзейныя вішні. Чырвоная лісіца з'ела чароўныя ягады, і ў яе выраслі ружовыя крылы. Лісіца зрабілася херувімам,

узнялася ў зімовыя нябёсы і там знікла. Людзі казалі, што такім чынам тая Чырвоная лісіца выправілася на блаславённую выспу Элізію.

104. Белы горад

У Белы горад прыйшлі пешкі два анёлы. Яны страшэнна стаміліся і папрасілі першага сустрэчнага пусціць іх пераначаваць. Сустрэчны прывёў анёлаў у маленечкую кватэрку. Ён пачаставаў іх салодкай гарбатаю і паклаў на сваю канапу адпачываць. Тым часам чутка пра з'яўленне анёлаў абліцела Белы горад. Каля дома гасцінага чалавека сабраўся натоўп, які патрабаваў выдаць анёлаў. Натоўп прагнуў дзівосаў і задавальненняў, якія маглі б зрабіць анёлы. Чалавек шкадаваў гасцей, але ён баяўся раз'юшаных гвалтаўнікоў. Анёлы супакоілі чалавека. Яны сказалі, што гвалтаўнікі аслепнучы і не пабачаць, як анёлы разам з чалавекам выйдуць з горада. Галоўнае, каб чалавек ішоў і не азіраўся на сваё мінулае.

Чалавек ішоў і слухаў, як у яго за спінаю падаюць і ўзрываюцца ракеты. Чалавек чуў плачы і енкі, крыкі, стрэлы і выбухі. Чалавек чуў, як гіне родны горад. І чалавек не вытрымаў, ён азірнуўся і пабачыў полымя і дым. Замест Белага горада гарэлі чорныя руіны. І чалавек пабег у родны горад і загінуў разам са сваімі сляпымі белаградцамі. Анёлы цяжка ўздыхнулі і рушылі далей. Яны ішлі па шэрай дарозе і гаварылі на мілагучай анёльскай мове. Звычайнія бяскрылые анёлы абмяркоўвалі свае справы ў наступным горадзе.

105. Шэры чалавек

Шэры чалавек падпільноўвае цябе на шляхах тваіх і робіць брыдкія прапановы. Ён кажа, каб ты не хадзіў на працу. Табе ляnota ісці на работу, і ты збочваеш у краму. Ён прапаноўвае выпіць таннага віна. Ты выпіваеш. Ён заваблівае цябе да маладой блудніцы. Ён падказвае, што варта курнуць марыхуану. У скверыку ты пыхкаеш касяком. На вуліцы

Шэры чалавек паказвае табе п'янога заможнага грамадзяніна, у якога грошай значна больш, чым у цябе. Ты пачынаеш зайдросціць сытаму грамадзяніну. Шэры чалавек кажа, што можна пабіць і абкрасці зненавіджанага грамадзяніна. Ты лята б'еш і рабуеш заможнага небараку. Ад зробленага за дзень ты напаўняешся гонарам за сябе. Шэры чалавек ухваляе тваю пыху. Мярзотная асoba — Шэры чалавек. Але без яго табе сумна жыць. І, Бог мой, табе цяжка ў гэтym прызнацца, але ж ты любіш свайго Шэрага чалавека, любіш Шэрага чалавека ў сабе, любіш усім сваім чорным сэрцам.

106. Празрыста-белая здань

У кавярні ўсе столікі занятыя. Ты вымушаны папрасіць дазволу і падсесці да не знаёрай жанчыны. Завязваецца неабавязковая размова пра дзіўныя здарэнні і невытлумачальныя рэчы. «Думаю: кахання не існуе!» — упэўнена кажаш ты. «Думаеш?» — перапытвае жанчына. На тваіх вачах яна

робіцца Празрыста-белай зданню і распускаеца ў паветры. Даводзіцца заплаціць за дзве кавы.

107. Шэры ідал

Ідзеш ты з жанчынаю... Па жыцці ты з жанчынаю ходзіш. Так зоркі склаліся, такое у цябе цела. І вось, ідзеш і знаходіш на дарозе папяровую купюру. Праз некалькі кроکаў падымаеш з зямлі яшчэ адну банкноту, яшчэ раз ты нахіляешься і багацееш на 20 000 беларускіх рублёў. І твая жанчына кажа: «Такое ўражанне, што нехта бяжыць паперадзе цябе і раскідае грошы, каб ты толькі падбіраў. У мяне заўсёды была думка, што для адных людзей нехта на дарозе раскідае грошы, а другім трэба несупынна працеваць і зарабляць дробныя капейкі. Ты не ведаеш, хто табе грошы кідае на шляху?» — «Проста я не лянуюся і не саромлюся нахіляцца і падбіраць грошы. Калі ты не будзеш ленавацца, і ў цябе з'явяцца грошы!» — амаль упэўнена кажаш ты. «Не! Не ўсё так проста.

У гэтым ёсць нейкая таямніца. Не хочаш мне рассказваць, не рассказвай, але нехта бяжыць паперадзе цябе і раскідвае грошы, бяжыць і раскідвае!» — «Няма ніякай таямніцы. Якая можа быць таямніца. Я бачу грошы і падбіраю іх.» — «Можа, ты некага наймаеш, каб ён бег паперадзе, калі ты ідзеш з жанчынаю, бег і раскідваў грошы. А ты падбіраеш грошы і выглядаеш у жаночых вачах такім шанцуннікам, якому грошы сыплюцца з неба... Хіба не так?» — «Вядома, не так! Нікога я не наймаю, тэатральныя пастаноўкі з раскідваннем банкнотаў не замаўляю. Не ў майм харектары траціць грошы на танныя тэатральныя эфекты», — ты пачынаеш раздражняцца. Жанчына заўважае тваё хваляванне, і вы больш не гаворыце на тэму знаходкі купюраў на дарозе. Глупства, канешне, але ты амаль паверыў у тое, што нехта сапраўды хоча, каб ты багацеў. У лепшае верыцца лёгка, у нешта кепскае паверыць цяжка, а ў добрае — лягчэй лёгкага. Вось чалавек не верыць у смерць. Ён выдумляе ўсякае рознае пра ўласкращэнні і пераўласабленні.

У бессмяротнасць души чалавек верыць, а ў аднаразовасць свайго зямнога жыцця не верыць, ці дакладней — адмаўляеца ве-рыць. Вось і ты паверыў у таго, хто раскідае для цябе грошы. Паверыў і пачаў яго шу-каць. Толькі гэта было зусім не проста. Знайсці аб'ект веры цяжка, але ты верыў, што знайдзеш. Ты верыў у сваю зорку і шу-каў, шукаў, шукаў. Хто шукае, той знаходзіць! У гэта ты верыў таксама. Ты пачаў распыт-ваць сваіх знаёмых пра знаходкі. О! Чаго яны толькі не знаходзілі. Гадзіннікі, кашулі, пяр-сцёнкі, шапкі, гузікі, пальчаткі, шалікі... Адзін твой знаёмы знайшоў серыйнага забойцу. Так-так, менавіта серыйнага забойцу. Знаё-мы служыў у войску пры клубе. Ён добра ма-ляваў, і яго накіравалі афармляць клуб. Ад-наго разу яго пабудзілі пасярод ночы і ска-залі намаляваць партрэт. За ўзор яму далі пашпартную фотакартку, парваную напапа-лам. Ён склеіў картку і намаляваў павяліча-ны партрэт. Раніцай, калі партрэт быў гато-вы, афіцэр сказаў, каб салдат пераапрануўся ў цывільнае і ехаў на выставу дасягненняў

народнай гаспадаркі. Ёсць такая ўстанова ў Маскве. Афіцэр патлумачыў, што салдат добра ведае твар, які маляваў, а таму зможа пазнаць той твар у натоўпе. Ноч не спаць, раніцай не паснедаць і цэлы дзень блукаць па выставе. Каму такое спадабаецца? Грошай салдату не выдалі. Колькі ён ні шукаў грошай на той выставе, а так ніводнай капейкі і не знайшоў. Голад зрабіў сваю справу, твой знаёмы салдат падышоў да афіцэра ў цывільным і паказаў на першага суперечнага, маўляў, гэта той чалавек, якога я ўнаучы маляваў. Чалавека схапілі, а салдат ледзь-ледзь паспяў на вячэру ў сваю вайсковую частку. Якім жа велізарным было яго здзіўленне, калі яму далі медаль за паспяховае затрыманне серыйнага забойцы. Але ў гэтым здарэнні ўсё выдатна, акрамя таго, што твой знаёмы за цэлы дзень не знайшоў ні адной капейкі. Аднаго разу табе затэлефанаваў даўні прыяцель, які ехаў з Брусэлем ў Гомель і на некалькі дзён спыніўся ў Менску. Вы даўно не бачыліся і вырашылі папіць гарбаты з яблычным штрудзем. Захацелася

пасядзець-паўспамінаць пра вашую маладосць, калі вы разам працавалі ў рэстаўрацыйнай майстэрні. «А чаго ты з майстэрні сышоў?» — запытаўся ты ў свайго даўняга прыяцеля. «Зразумеў, што рэстаўрацыя не зусім мой занятак. Што не веру нашаму настаўніку. А калі не верыш настаўніку, цяжка працаўаць...» — «І ўсё?» — «Не зусім... Вось і з табой рэстаўратары абышліся не лепшым чынам...» — «Са мною? Я сам сышоў. Проста зразумеў, убачыў, адчуў, што больш не хачу хадзіць на работу ў паўразбураны касцёл...» — «Во-во, якраз пра касцёл самае смешнае. Калі ты сышоў, нашы рэстаўратары сабраліся і пачалі абмяркоўваць, як адзначыць твой сыход. І настаўнік прыдумаў: зрабіць падобнага да цябе ідала, паставіць яго ў касцельных сутарэннях, каб падалей ад чужых вачэй, і прыносіць яму ахвяры. Як толькі ты намерваешься зрабіць нейкую брыднасць, трэба кідаць твайму ідалу капеечку, каб ён сам супакоіўся і цябе супакоіў...» — «І яны зрабілі майго ідала?» — «Так, яны проста намалявалі на сцяне шэрай

крэйдаю тваю постаць, і атрымаўся Шэры ідал». Вось так ад прыяцеля ты і даведаўся пра свайго Шэрага ідала. Гэта ён ходзіць па-перадзе цябе і раскідвае грошы. Гэта ідал, твой ідал. А што такое ідал? Ты не паленаваўся і зазірнуў у эты малагічны слоўнік. Ідал — чорт! Вядома, хрысціяне нічога лепшага не змаглі прыдумаць, і яны абвясцілі ўсіх старажытных багоў ідаламі, і адпаведна чартамі; але старажытныя грэкі словам «ідал» называлі малюнак. Такі варыянт табе больш спадабаўся. Рэстаўратары проста зрабілі твой партрэт, малюнак. Зрабіўши такое адкрыцце, ты не мог не падзяліцца ім з той жанчынаю, што пыталася пра найміта, які раскідвае грошы на тваім шляху. «Адкуль рэстаўратары ведалі, што твой Шэрага ідала трэба залашчваць грашыма, а не пароць іголкамі? Звычайна гэтых ідалаў поруць іголкамі і паляць на агні, а тутака яму грошы насыпаюць...» Такое пытанне зноўку загнала цябе ў тупік. И ты вырашыў раскапаць глыбей гісторыю і матывацыі стварэння менавіта грошалюбівага Шэрага ідала. Ты

разгарнуў сваю працоўную кніжку. Выпісаў даты прыняцця і звольнення цябе з рэстаўрацыйнай майстэрні. І ты згадаў! Так, ты згадаў канфлікт з бухгалтаркай. Быў, быў у цябе канфлікт у рэстаўрацыйнай майстэрні. Ты толькі першы месяц у іх папрацаваў, і адразу ж узнік грашовы канфлікт. Бухгалтарка, налічваючы табе заробак, памылілася і дала на 174 рублі больш. А 174 рублі — стыпендыя студэнта за семестар, вялікія грошы. Ты грошы забраў і сышоў. Праз месяцы два тая бухгалтарка спахапілася, пачала цябе прасіць, каб вярнуў рублі. А яшчэ варта сказаць, што рэстаўрацыйная майстэрня была вельмі рафінованай установай, такой звышвыкшталцонай і звышінтэлектуальнай. Таму тваё адмаўленне вяртаць грошы прагучала як гарматны стрэл. «Як не вяртае? Чаму не вяртае? Хто ён такі, каб не вяртаць? Вы казалі пра суд? Казалі? А ён што? Кажа «падавайце»? Мы падамо на яго ў суд!!!» І яны падалі на цябе ў суд. Паштарка прынесла позву, і ты распісаўся ў атрыманні. Па дарозе ў суд ты зайшоў у цырульню і паstryгся «пад нуль». Ты

ішоў у суд і ўяўляў: залю, суддзяў у чорных мантыях і чорных шапачках, пракурора ў шэрым гарнітуры і адваката ў белым пінжаку, бухгалтарку з чырвонымі вуснамі, публіку... Каля суда таўкліся людзі, бандзюганы з бандзюганкамі і мамкі іхнія з п'янымі таткамі. Во-во, падумаў ты, публіка яшчэ тая, адпаведная тваёй лысай галаве. Ты знайшоў нумар дзвярэй, пазначаны на позве, пагрукаў і зайшоў. А там... Там замест вялізной залі быў маленечкі кабінет з адным сталом, а за тым сталом сядзела адна жанчына. Такая прыязная жанчына, падобная да тваёй мамы, бібліятэкаркі. Глянула тая жанчына ў нейкую паперу і спыталася: «У цябе тата ёсць?» — «Ёсць, — сказаў ты. — У мяне і тата ёсць, і мама». — «Тата з мамаю працујуць?» — «Працуюць!» — «А ты вучышся?» — «Вучуся!» — «Давай зробім так, ты пойдзеш да таты і папросіш у яго 174 рублі. Тата табе дасць 174 рублі, ты пойдзеш на пошту і пакладзеш іх вось на гэты рахунак, — жанчына, падобная да тваёй мамы, напісала на паперцы нумар. — Табе дадуць квітанцыю.

З гэтай квітанцыяй ты прыйдзеш да мяне, аддасі яе, і мы забудзем пра ўсю гэту гісторыю...» І ты паслухаўся жанчыну. Пайшоў да мамы, узяў грошы і аднёс квітанцыю ў суд. Цяпер можна зразумець, якая ў цябе была рэпутацыя сярод рэстаўратараў. Дзякучы суду, рэстаўратары і прыдумалі твойго грошалюбівага Шэрага ідала. Прынамсі, так яно выглядае для цябе. Можна пайсці ў рэстаўрацыйную майстэрню, у Бастылію... Рэстаўратары называюць сваю майстэрню «Бастылія». Можна спытацца ў бастыліянцаў пра Шэрага ідала. Але ты ведаеш наперад, што яны табе скажуць. «Няма і ніколі не было ніякага Шэрага ідала. Што за глупствы! Няўжо ты паверыў у ідала? Гэта жарт! Мы пажартавалі...» Можна яшчэ паехаць у Мсціслаў, прабрацца ў сутарэнні кармеліцкага касцёла і знайсці малюнак. Касцёл вялікі, малюнак маленечкі, знайсці яго будзе вельмі цяжка. І калі ты яго знайдзеш, што гэта зменіць? Ты знішчыш аднаго свайго Шэрага ідала, і што далей? І які сэнс у тым знішчэнні? Ніякага. Бо рэстаўратары зробяць іншага

Шэрага ідала, яны ж вялікія майстры. І новы Шэры ідал будзе ісці паперазе цябе і раскідваць грошы на тваім шляху, а жанчына будзе зноў здзіўляцца.

108. Шэры палец

На левай далоні, крыху ніжэй мезенца ў цябе з'явілася маленечкая радзімка. Праз колькі дзён, яна вырасла ў вялікую бародаўку. Ты спрабуеш здзерці ту ю бародаўку пазногцямі. Яна баліць, крываточыць і не зрываецца. Ідзеш да доктара, які кажа: «Не чапаць, назіраць і зайсці праз тыдзень.» За якія тры дні бародаўка вырастаете ў цэлы палец з шэрым пазногцям. Табе даводзіцца хаваць ад чужых вачэй брыдкую шасціпалую руку. Нават у бальніцу ісці саромешся. Ты накіроўваешся да вядзьмаркі-варажбіткі, якая зазірае ў круглае срэбнае люстэрка і кажа: «Гэтай рукою бралася чужое. Таму і вырас на ёй чортаў Шэры палец, каб красці было спрытней!» Ты просіш варажбітку-вядзьмарку, каб яна зрэзала табе Шэры

палец. І яна адразае тупымі ржавымі нажніцамі твой новы шосты палец. Шэры палец застаецца жыць у шкляным слоіку, пад чорнай гумовай накрыўкаю, у шафе, на палічцы ў спрытнай вядзъмаркі, а ты... Паміраеш ты ад хуткацечнай гангрэны.

109. Ружовая дзяўчына

Жылі-былі тры браты: Ніф-Ніф, Нуф-Нуф і Наф-Наф. Добра жылі, мірна жылі, шчасліва жылі і гора сабе не ведалі. Так яны жылі-пажывалі, пакуль у суседнім доме не пасялілася Ружовая дзяўчына — Лаў-Лаў. Усе браты, як адзін, закахаліся ў Ружовую дзяўчыну. Усе дарылі ёй кветкі і каштоўныя рэчы. Усе прапаноўвалі ёй выйсці замуж, але Лаў-Лаў заставалася абыякавай і да Ніф-Ніфа, і да Нуф-Нуфа, і да Наф-Нафа. Браты пачалі думаць, што Лаў-Лаў — феміністка, і, наогул, яна не любіць мужчын. Так бы яны і думалі, каб на іх вуліцы не пасяліўся мужчына, у якога Ружовая дзяўчына закахалася з першага погляду. Лаў-Лаў пакахала мужчыну

адразу і назаўсёды. Яна дарыла свайму абрannіку каштоўныя рэчы і частавала яго рознымі прысмакамі. Ніф-Ніф, Нуф-Нуф і Наф-Наф зайдзросцілі яму і шкадавалі Ружовую дзяўчыну, бо той абрannік доўгі час быў абыякавы да Лаў-Лаў. Браты пачалі былі думаць, што абрannік — гей, і ён наогул не любіць жанчын. Так бы яны і думалі, каб Ружовая дзяўчына не абвясціла пра сваё вяселле. Яна запрасіла на ўрачыстасць і Ніф-Ніфа, і Нуф-Нуфа, і Наф-Нафа. І браты слайна адгулялі на вяселлі Ружовай дзяўчыны Лаў-Лаў і яе абрannіка — Фак-Фака.

110. Звычайна-шэры чалавек

На прыпынку да цябе падыходзіць звычайны чалавек. «Я ўмею лётаць... Вы мне верьце?» Ты насцярожваешся. «Я магу вось тут, перад вамі ўзняцца на паўметра над зямлёю без усялякіх прыстасаванняў. Вазьму і павольна падымуся ў паветра. Верыце?» Табе робіцца нават шкада дзівака. «Давайце паспрачаемся на мізэрную суму. Вы нічога,

амаль нічога не згубіце і пабачыце, як чала-
век можа лётаць...» Ён працягвае табе вуз-
кую далонь, і ты абыякава паціскаеш яе.
Спрэчка зафіксавалася. Ён забірае далонь
і павольна ўздымаецца ў паветра. Ты няме-
еш. Звычайна-шэры чалавек апускаецца на
асфальт. «А вы не верылі...» — ціха і паб-
лажліва кажа звычайна-шэры дзівак. Ты да-
стаеш партманетку і аддаеш праспрачаныя
грошы. Ён сыходзіць, а ты бяжыш за ім...
«Чакайце. Вы — дзіва! Вы маглі б выступаць
на стадыёнах! Тысячы, дзесяткі тысяч лю-
дзей прыходзілі б паглядзець на вас! Я ўсё
бяру на сябе, я ўсё арганізую... Афішы, квіт-
кі, гатэлі...» — «Не! Я не буду выступаць на
стадыёнах. У мяне і так усё добра. Проста
ў мяне такая работа. Сваімі палётамі я за-
рабляю на хлеб. Бывайце...»

111. Брунатная рука

У чужым горадзе ты захочаш у прыбі-
ральню. Цябе прыцісне. Цябе прыхопіць
адразу па ўсіх параметрах, і па вялікіх, і па

малых. Ты паляціш, паймчыш, пакоцішся ў пошуках унітаза. Ты, вядома, знайдзеш яго, ты сядзеш на яго, ты пачнеш... А яна цябе схопіць. Брунатная рука ўчэпіцца сваімі вос-трымі кіпцямі ў твае пяшчотныя полавыя ворганы. Усе пяць яе кіпцяў увойдуць сваёю кручкаватасцю ў тваю плоць. Ты зайдзешся немым крыкам. Брунатная рука вырве з цябе нутро ажно да самага страуніка і схаваецца ў нетрах каналізацыі, разам з тваймі вантрабамі. А ты застанешся на ўнітазе, ты будзеш там сядзець, каб сваімі вырачанымі вачыма і ашчэрданай пашчаю напалохаць прыбіральшчыцу да смяротнага палярушу.

112. Шэры гадзіннік

Набываеш новы гадзіннік. Ты верыш — гадзіннік дапамагае ўпарадкаваць жыццё. Яно кароткае, і табе шкада траціць каштоўны час на розную непатрэбшчыну і нішчыміцу. Дарагі наручны гадзіннік з выразнымі стрэлкамі і чытэльнымі лічбамі мусіў табе дапамагаць. Але, прыйшоўшы з крамы

дамоў, ты пабачыў, што гадзіннік твой па-шарэў. Проста на вачах пазнікалі лічбы і стрэлкі. На раменъчыку замест гадзінніка быў металічны блінец роўна-шэрага коле-ру. Ты вярнуўся да крамніка, але ў ягоных руках той блінец стаў добрым гадзіннікам, тым самым, які ты і набываў. Ты не ведаў, што сказаць, і прыніжаны пайшоў дахаты. Ты дастаў з кішэні чарадзейную рэч. Ні лічбаў, ні стрэлак, ні цікання. Шэры гадзін-нік маўчаў. Твой Шэры гадзіннік маўчаў. Але ў гэтай цішыні, у гэтым маўчанні ты па-чуў і зразумеў, што гэта менавіта твой Шэ-ры гадзіннік.

113. Чырвоная труна

Думаеш, яна прыкоціцца да цябе на сваіх маленькіх колцах? Не! Чырвоная труна пры-тупае на сваіх караценъкіх дубовых ножках. Туп-туп і прытупае. Павольна-павольна, але няўмольна-няўмольна. Туп-туп. Чуеш? Яна — Чырвоная труна — нарадзілася разам з та-бою. Яна расла і вырасла з табою разам. Ты

пра яе забываўся, а яна заўсёды памятала пра цябе. Яна заўсёды ішла да цябе. Туп-туп. Бліжэй і бліжэй. Туп-туп-туп...

114. Шэрая пташка

Самалёт узлящеў, і зямля ссунулася за край ілюмінатара. Шэрыя аблокі хутка паплылі за тоўстым шклом. Чарада птушак прамільгнула перад вачыма цікаўнага мужчыны. Ён прыляпіўся да ілюмінатара ў імкненні лепей разгледзець птушак. Адна з іх, самая вялікая, падляцела зусім блізка. Мужчына ветліва памахаў рукою Шэрай пташцы. А тая нахабна села на крыло і пачала дзяўбсці светлы метал. Яна дзяўбла так спрытна і шпарка, што праз некалькі хвілін палова самалётнага крыла адламілася і паляцела ўніз. Пасажыры, што яшчэ імгненне таму спакойна чыталі свежую прэсу, здрыгнуліся ад жаху. Самалёт пачаў падаць. Жудасныя енкі і галашэнні запоўнілі салон. Чалавечыя целы перамяшаліся з рэчамі і адно з адным. Толькі цікаўны мужчына застаўся ў сваім крэсле. Ён да болю

сціснуў зубы, заплюшчыў вочы, учапіўся ў падлакотнікі, апусціў галаву паміж каленяў і маліўся. Ён маліўся да канца, да поўнай і глыбокай вусцішы. І яна неўзабаве надышла, гэтая бязмежная ціша. Чалавек асцярожна абмацаў сваю галаву. Яму падалося, што яна цалкам нармальная. Тады ён павольна расплюшчыў адно вока. Яркае свято разанула балюча і жорстка. Чалавек заміргаў і ўскочыў з крэсла. Самалётны салон быў цалкам пусты. За ілюмінатарамі чарнела густая ноч. Асцярожна, крадком, на паўсагнутых нагах мужчына пачаў прабірацца да кабіны пілотаў. На падлозе каля самай кабіны ён знайшоў кнігу. Чалавек разгарнуў яе і прачытаў пра сябе, пра Шэрую пташку, пра адламанае самалётнае крыло, пра падзенне, пра сляпучасвято ў пустым салоне і пра знайдзеную кнігу. Што будзе далей? Пра гэта ў кнізе не было ніводнага слова. У кнізе пісалася толькі пра мінулае, як у татальнай большасці кніг наогул. Мужчына адчыніў дзвёры кабіны і зазірнуў у будучынню. Нічога суцяшальнага яго ў той будучыні,

канешне ж, не чакала. Кабіна была пустая, калі не лічыць адной, адсечанай каля локця руки. Тая рука ўчэпіста трымалася за штурвал і кіравала караблём. З мужчыны, неяк сам сабою, выціснуўся стогн. Рука, нібыта пачуўшы гэта, кінула штурвал і па паветры рушыла да чалавека. Той кінуўся ў цякаць. Ён вялізнымі скаккамі накіраваўся да запаснога выхаду. Адчыніў люк і з крыкам кінуўся ў цемрадзь. Белатварая смерць спакойна назірала, як чалавек падае ў начной вусцішы. Калі прыгледзецца, дык на бяскроўным твары ўсюдыіснай смерці можна было зауважыць лёгкую ўсмешку. Мужчына ляцеў і ляцеў. Ён ляцеў так доўга, што перастаў нават разумець: ці ён падае ўніз, ці ўзлятае ўверх. Рух унейкае імгненне наогул спыніўся. Чалавек сцішыўся ў позе імбрыёна і прыслухаўся. Недзе, зусім побач, журкатала вада. Чалавек расплюшчыў вочы і азірнуўся. О, дзіва! Ён стаў ліліпутам, які ляжыць на жываплесце у веліканшы. Аголеная белацелая веліканша раскінулася на беразе акіяна. Чалавек хацеў папрасіць у веліканшы дапамогі. Ён

паспадзяваўся, што жанчына пашкадуе яго, абагрэе, аблашчыць і накорміць. Ён думаў, што вялікай жанчыне будзе цікава жыць з ім і мець сапраўднага жывога ліліпута. Ён пабег па яе белым целе — ад улоння, абмінаючы пуп, між грудзей, да малінавых вуснаў... Раптам вусны расцягнуліся, веліканша пазяхнула, і з яе рота вылецела Шэрая пташка. Так, тая самая пташка, што аддзяўбла са-малёту крыло. Яна пранеслася над галавою пераляканага ліліпута і села на локаць веліканшы. Увобмільг Шэрая пташка аддзяўбла велізарную руку. Веліканша заскавытала, ускочыла на ногі. Чалавек упаў у акіян. Спадзеву ўратавацца, выплысці, убачыць бераг у мужчыны не было. Але ён плыў, плыў і плыў. Свядомасць пакідала яго, а калі вярталася, ён усё яшчэ плыў. А калі свядомасць вярнулася невядома які раз, мужчына ўбачыў, што ён плаве па рэчцы, а над рэчкаю навісае мост. Мужчына выйшаў на бераг і зайшоў на мост. Там, на мосце, ён ашчаперыў галаву рукамі так, каб заціснуць вушки, і закрычаў. Ён кричыў так, што ўсё наваколле захвалявалася.

Хвалі беглі па рэчцы, па акіяне, па ўзгорках і аблоках. А чалавек крычаў і крычаў. Ён так крычаў, што нават смерць — спакойная і абыякавая, не вытрывала і падышла да чалавека. Яна падышла да яго і паказала, што ён абавязаны паглядзець на сваё горла. Чалавек перастаў крычаць і абмацаў сваё горла. Замест гальштука на ягонай шыі целяпалася жаночая рука. Ён асцярожна, па адным, адараўаў жаночыя пальцы ад сваёй шыі і аддаў руку смерці. Тая забрала руку і знікла. Мужчына спакойным вокам аглюядзеў наваколле. Высока-высока ў небе ён зауважыў самалёт, маленькі самалёт, падобны да Шэрай пташкі.

115. Чырвоная вадкасць

Мужчына з вялікай бутэлькі наліў сабе поўную шклянку Чырвонай вадкасці і хутка выпіў. Ён са смакам ablізнуў бэзавыя вусны і паўтарыў аперацыю. Калі мужчына трэці раз напаўняў шклянку, у варэльню зазірнула жанчына: «Зноў?» — «Што, зноў?» —

«Нажыраешся!» — «Маўчы, баба!» — «Сам ты маўчы, вырадак!» Мужчына крыва ўзняўся з крэсла і моцна хістануўся ўбок газавай пліты. Жанчына злосна зарагатала. Мужчына з нечаканым спрытам нахіліўся і выцягнуў з-пад пліты пляскатую сякера для апрацоўкі мяса. Жанчына папярхнулася ўласным рогатам. Мужчына з усіе моцы секануў па маленькой галаве ўласнай жонкі. Тая села на нямытую падлогу і аддала Богу душу. «Гэта не я! — закрычаў забойца. — Гэта яна, яна — Чырвоная вадкасць!!!»

116. Чорны тунель

Сядаш ў электрычку і едзеш. Леваруч — мора, праваруч — горы. Мора чыста-зялёнае, горы цёпла-жоўтыя. Электрычка заглыбляецца ў тунель, а ты чакаеш, пакуль ізноў можна будзе глядзець на пяшчотна-блакітнае неба і мякка-бэжавы пясок. Чакаеш, а тунель не канчаецца і не канчаецца. Спачатку ты верыш у тое, што Чорны тунель вось-вось скончыцца і ты пабачыш сонца. Пазней ты

спадзяешся, што Чорны тунель зробіцца светлым. Нарэшце ты супакойваешся і едзеши далей спакойна, бо разумееш, што скончыцца не тунель, а скончышся ты, а Чорны тунель будзе працягвацца бясконца.

117. Ружовае сэрца

Табе не спіцца. Ты стараешся заснуць, а не можаш. Ты закахаўся. Тваё Ружовае сэрца любіць, і таму ты не можаш спаць. Ты не можаш есці. Ты не знаходзіш нідзе спакою. Ідеш да доктара. Лысы лекар у чорных акулярах задае табе процыму пытанняў. Ён робіць выгляд, што не ведае прычыны тваіх пакутаў. Ён пытаецца і пытаецца, ягоны допыт ператвараецца ў катаванне. Ты на мяжы вар'яцтва. Доктар кажа, што ты ўжо за мяжою вар'яцтва і без аперацыі не абысціся. Лысы доктар голіць тваю кучараўную галаву. Ты робішся падобны да доктара. Ён радуецца, што ты рыхтык ён, адно без чорных акуляраў. Сінім алоўкам доктар малюе рысу на тваёй галаве. Рыска кладзецца тонкім абручом, крышку

вышэй тваіх акуратных вушэй. Па гэтай рысе доктар адпілоўвае і здымает верхнюю частку чэрата. Рукамі ў чорных гумовых пальчатках доктар дастае твае мазгі і кладзе ў белую місу. Праз павелічальнае шкло ён уважліва разглядае кожную звліну, пакуль не знаходзіць маленькае Ружовае сэрца. Пінцэтам ён выдаляе Ружовае сэрца і выкідае яго ў вядро з адкідамі. Так-так, тваё Ружовае сэрца палящела ў смецце. А доктар засунуў твае мазгі ў пральную машыну. Ён доўга мыў і паласкаў іх, а потым паклаў у тваю галаву і закрыў чарапной накрыўкаю. Доктар забінтаваў тваю шматпакутную галаву і на развітанне сказаў, што аперацыя па выдаленні воргана кахання, аперацыя па знішчэнні Ружовага сэрца прыйшла выдатна. Ты паверыў яму. Ты прыйшоў дамоў. Ты лёг на ложак і адчуў, што не зможаш заснуць.

118. Зялёная скала

На беразе Міжземнага мора ўзвышалася Зялёная скала. Існавала паданне: калі чалавек скочыць з той высокай скалы і даляціць да

сіняга мора, ён стане неўміручым. Мала каму хацелася жыць вечна, а тыя, хто рызыкаваў скочыць, разбіваліся аб камяні.

119. Шэры паляўнічы

О, як ён — Шэры паляўнічы — любіў пунсовых анёлаў! Ён ведаў пра іх усё-ўсё і яшчэ крышку больш. Ён ведаў і дзе яны любяць танчыць, і пра што любяць спяваць. Ведаў, дзе яны адпачываюць і дзе чысьцяць пёры сваіх широкіх крылаў. Шэры паляўнічы мог напісаць трактат пра пунсовых анёлаў. Ён мог бы абараніць кандыдацкую і доктарскую працы, і яны, безумоўна, сталі б вялікім навуковым адкрыццём, бо ніхто столькі не ведаў пра пунсовых анёлаў, колькі ведаў і памятаў Шэры паляўнічы. А веды ягоныя былі неабходнасцю, бо Шэры паляўнічы біў пунсовых анёлаў са стрэльбы. Так, ён іх забіваў, бо харчаваўся Шэры паляўнічы выключна анёльскім мясам. Нічым іншым ён харчавацца не мог. Спрабаваць ён спрабаваў, але прырода Шэ-

рага паляўнічага не прымала ніякага іншага харчу, акром мяса з крылаў пунсовых анёлаў.

120. Шэры маг

У невялічкім гарадку... Так-так, такая значная падзея адбылася ў зусім маленькім гарадку. Паводле логікі рэчаў, яна мусіла адбыцца ў сталіцы свету, у якім Лондане ці Нью-Ёрку, а не ў Січазе, што пад Барселонаю. Але падзея адбылася там, дзе адбылася. Пачалося ўсё са з'яўлення ў гарадку Шэрага мага. Прыйехаў звычайны адпачынкі з вялікім шэрым чамаданам, завітаў да мэра і прапанаваў адрамантаваць галоўны гарадскі гадзіннік. Мэр ужо некалькі месяцаў шукаў майстра, каб той узяўся рапараставаць гарадскі гадзіннік. А тутака майстар сам і прыйшоў. Сумневы ў мэра, канешне, былі, ён таму і стаў мэрам, бо нікому ніколі не верыў, акрамя сябе. Толькі ні мэр, ні хто іншы ніколі не мог бы здагадацца пра дзіва, якое адбудзецца ў іх гарадку. Скажу адразу:

гадзіннік Шэры маг адрамантаваў за тыдзень, і якраз падчас раўнадзенства, а два надцатай ночы запусціў яго. І гадзіннік пайшоў, толькі пайшоў ён у адваротны бок, пасля поўначы не надышла гадзіна, а замест яе стала адзінаццаць вечара. Час пайшоў насуперак самому сабе. Захад заружавеў, і на заходзе ўзышло сонца. А людзі? Людзі пачалі маладзець. Спачатку жыхары маленъкага Січаза думалі, што Шэры маг стварыў дзіва толькі ў іхнім гарадку. Але неўзабаве высветлілася, што ва ўсім свеце людзі жывуць не ад маленства да старасці, а ад старасці да маленства. Нейкі час усе шукалі Шэрага мага, які знік адразу, як толькі пайшоў падноўлены гадзіннік, а потым забыліся на яго, бо няма вялікай розніцы ў тым, што нараджэнне і смерць памяняліся месцамі. Гэта як пісаць і чытаць кнігі, можна злева направа, можна справа налева, галоўнае, каб сэнс быў, каб было жыццё і каб гадзіннік, адрамантаваны Шэрым магам, працаваў. Так-так-так... Чуеш? Ён працуе...

121. Чырвоны кніжнік

Каб пасадзіць рагатага і крылатага д'ябла на ланцуг, трэба мець не толькі спрыт, але і веды. Чырванакніжнік пасадзіў на срэбны ланцуг хвастатага драпежніка і вывеў на гарадскі пляц. Ён думаў, што народ залічыць яго ў героі. Толькі здарылася адваротнае... Народ, на чале з чарнакніжнікамі, абурыўся. Чырвонага кніжніка абвінавацілі ў сяброўстве з д'яблам. Народ схапіў Чырванакніжніка і кінуў у турму. Ніхто нават увагі не звярнуў на тое, што д'ябал сарваўся з ланцу-га і ўцёк. Усё праглі судзілішча і пакарання Чырвонага кніжніка — «сяброка д'ябла». Спачатку яго распнулі на крыжы і злупілі з яго ўсю скuru. Чырвоны кніжнік, сплываю-чы крывёю, сказаў катам: «Што робіце вы? Каго караеце? Каго слухаеце? Вы — тыя, хто вызваліў д'ябла, забіваеце таго, хто д'ябла схапіў і паланіў. Што ёсць справядлівасць? Што ёсць ісціна?» Ад такіх слоў народ азліўся яшчэ больш. Каб супакоіць раз'юшаны на-тоўп, чорныя кніжнікі адсеклі Чырвонаму

кніжніку галаву, а цела яго і скуру ягоную разам з галавою спалілі ў вялікім вогнішчы. Калі агонь патух, калі вецер развеяў смурод злачынства, а на горад апусцілася нач, усе пачулі грамавы рогат. Гэта д'ябал смяяўся з бязмежнага чалавечага глупства.

122. Руды анёл

Руды чорт прапанаваў блакітнаму анёлу глынуць віскі. Анёл адмовіўся, спаслаўся на тое, што анёлы п'юць адно ваду са святых крыніц. Чорт пачаў прасіць анёла, кажучы, што не хоча піць адзін, а яму смерць як трэба пахмяліцца. Чорт казаў: «Ну дзеўбанеш ты, анёл, трывцаць грамаў віскара, ну што з табой можа здарыцца? Нічога не можа здарыцца ад трывцаці грамаў. А мне дапаможаш вылекавацца. Зробіш добрую спраvu. Добрая справа табе залічыцца ў актыў. Глыні проста з рыльца, трыв кроплі!» Блакітны анёл глынуў віскі і пабялеў. Калі глынуў другі раз, ён паружавеў, а пасля трэцяга прыкладання да рыльца замест блакітнага

анёла побач з чортам сядзеў Руды анёл, руды, як сам чорт. «Здаецца, я парудзеў?» — «Не пераймайся. Бывае. Нараніцу будзеш як новы!» — чорт спрабаваў супакоіць п'я нога анёла, і супакоіў, і спаць паклаў. А раніцай замест анёла прачнуўся новаперакінуты чорт. Звычайны руды чорт прачнуўся заместа блакітнага анёла.

123. Шэры кентаўр

Кентаўр злавіў вялікую рыбіну. У вялікай рацэ Шэры кентаўр доўга лавіў і нарэшце злавіў залатую рыбіну. «Што ты хочаш?» — спыталася рыбіна ў кентаўра. «Хачу, каб ты навучыла мяне граць на дудзе!» — «Калі я навучу цябе граць на дудзе, ты мяне адпусціш?» — «Адпушчу!» Залатая рыбіна махнула хвастом і прапала, а замест яе ў руках Шэрага кентаўра з'явілася дуда. Паспрабаваў Шэры кентаўр граць на той дудзе, і ў яго атрымалася, і з'явілася музыка, і затанцеваў Шэры кентаўр на ўсіх сваіх чатырох капытах.

124. Шэра-жоўты мужчына

Жанчына зрабіла з саломы сабе мужчыну. Набыла нагавіцы, кашулю і шапку і набіла іх саломаю. Атрымаўся Шэра-жоўты мужчына з саламянымі рукамі, нагамі і тварам. Жанчына ела, спала і забаўлялася са сваім Шэра-жоўтым мужчынам, ажно пакуль у яе не з'явіўся звычайны мужчына. Тады яна вырашыла пазбавіцца ад вялікай лялькі. Але як толькі жанчына паспрабавала зняць шапку з Шэра-жоўтага мужчыны, той ажыў, схапіў жанчыну ў абдоймы, пstryкнуў запальнічкаю і загарэўся. Так жанчына і згарэла ў абдоймах Шэра-жоўтага мужчыны, якога сама сабе і зрабіла.

125. Жоўты атрутнік

Скаціна мярзотная гэты Жоўты атрутнік. А выглядае на прывабнага студэнта. Дзяякоўчи салодкаму абліччу, ён уладкоўваецца на працу ў маўданальды і труціць кока-колу. Разам з ко-лаю кліенты выпіваюць заразу і захворваюць на жаўтуху. Гэтая казка была б не такая і страшная,

каб мае добрыя знаёмыя Алесь і Валянціна не падхапілі ў мақданальдсах гепатыг. А падхапілі яны жаўтуху ў розных рэстаранчыках, Алесь на чыгуначным вакзале, а Валянціна на праспекце Незалежнасці. Вось табе і намёк, вось такая казка пра Жоўтага атрутніка.

126. Белы анёл

Аднаму чалавеку пашанцевала, і ён пасябраў з анёлам. Той дапамагаў чалавеку: папярэджваў бяду, ахоўваў ад гора і нястачы. Але чалавек, хоць і любіў Белага анёла, зайдросціў яму. Аднойчы, калі анёл спаў, чалавек звязаў яго і адрезаў яму крылы. «Што ты зрабіў?» — спытаў скалечаны анёл у жорсткага чалавека. «Цяпер мы роўныя! Галоўнае, каб усе былі роўныя!» — «Мы не роўныя...» — прашаптаў анёл і сканаў.

127. Шэрае жаданне

Ты прыслушоўваешся да сябе, а чуеш яго — Шэрае жаданне. Яно глыбока ў тваім нутры, і спачатку ты ледзь чуеш далёкі голас. З часам

твой слых абвастраецца, і ты ўжо добра чуеш сваё Шэрае жаданне. Пакрысе яно пачынае выціскаць усе астатнія жаданні, яно робіцца галоўным, магутным, неадольным... Тваё Шэрае жаданне — жаданне памерці, і ты паміраеш. Спакойна паміраеш.

128. Шэры ветэрынар

Паціху-патроху Шэры ветэрынар узбіўся на гроши і збудаваў сабе трохпавярховы катэдж. Зайздроснікі панапісвалі на яго даносаў, а падатковая паліцыя завяла справу. Адрозна ад сабак і катоў, Шэры ветэрынар даволі спакойна зрэагаваў на паліцыянтаў з аўтаматамі, якія прыехалі ператрасаць катэдж. Чарнамасачнікі перавярнулі палову дома і перавярнулі б другую палову, каб не страх. Жудасны пераляк напаў на паліцыянтаў, калі яны пабачылі ў сутарэннях аграмаднага чорта. Рагаты бамбіза сядзеў у фактэлі і спакойна чытаў свежы нумар газеты «Народ і воля». Пакідаўшы зброю, паліцыянты

разбегліся хто куды. Шэры ветэрынар па-
прасіў жонку з домработніцай не хвалявац-
ца і навесці ў дому парадак, а сам спусціўся
ў аперацыйную, каб купіраваць вялікаму
чорту хвост .

129. Шэрая рыбіна

У цябе выдатная сетка для рыбалкі. Як ні
закінеш, дык абавязкова выцягнеш поўную.
Якой толькі рыбы ты не лавіў сваёй цуда-
лоўнай сеткаю! І залацісталобых, і срэбна-
галовых, і чырванапёрых, і зялёнаўбокіх, і бе-
лахвостых... Сетка! Твая сетка прыносіла
шанцаванне. Тваёй радасці не было мяжы,
ажно пакуль не з'явілася Шэрая рыбіна.
Твой човен стаяў на самай сярэдзіне вяліка-
га возера. На золку побач з чоўнам усплыла
казачна вялікая Шэрая рыбіна. «Я купляю
тваю сетку!!!» — прабулькатала рыбіна. Яна
закінула пачак даляраў у човен, накруціла
тваю сетку сабе на хвост і апусцілася ў вазёр-
ныя глыбіні. Пералічваючы грошы, ты паду-
маў пра новую сетку. Сапраўды, ты пойдзеш

і набудзеш некалькі новых сетак. Але наступная думка астудзіла тваю радасць, бо з'явілася разуменне, што ніколі ніякай сеткаю ты не зловіш Шэрай рыбіны. І больш ты не ходзіш на рыбалку.

130. Шэрая каробачка

Табе далі сумку з чвэрцю мільёна 250 000 даляраў спакойна ляжалі сабе ў валізе з надпісам «Пума». Касары былі спакойныя, а твой спакой прapaў, ты напружыўся. «Пералічваць не трэба. І яшчэ: вось гэтую каробачку аддасі разам з грашым...» — табе далі не вялічкую Шэрую каробачку. Менш ведаеш, спакайней жывеш. Толькі які можа быць спакой, калі ты взяліш з Піцера ў Москву 250 ка. 250 касарэй — цяжкі груз, ва ўсіх сэнсах цяжкі. Мітусня ў аэрапорце цябе ніколі не раздражняла. «Што ў сумцы?» Ты разумеў, ты нават чакаў такое пытанне. У аэрапорце не маглі не задаць пытанне пра змесціва тваёй «Пумы». «Грошы!» — «Многа?» — «Многа!» — «Пакажыце!» Ты адчыніў валізу. «Колькі

тут?» Праваахоўнік зазірнуў у чэрава «Пумы» і ўзмакрэў. А ты падумаў пра Шэрую каробачку і сказаў: «Шмат!» — «Больш за 100?» — «Больш!» — «Больш за 200?» — «Менш!» — невядома нашто ты схлусіў. «Зачыняйце сумку і праходзьце!» Ты нават дзякую яму не сказаў. Ты бачыў, ты чуў, як ён думаў пра затрыманне, думаў, што за такія гроши яго і закапаць могуць. Праваахоўнік вырашыў застацца сярод жывых. Правільнае рашэнне. Ты зайшоў у самалёт, прыстроіў «Пуму» пад крэслам, зашпіліў пас бяспекі і падумаў пра Шэрую каробачку. Цікава, а што ў каробачцы? Можа, пустая? Ты дастаў з кішэні каробачку і патрэс. Поўная. Нешта тамака ёсць. Прыйгожая Шэрай каробачка крышку меншая за цыгарэтны пачак. «Што будзеце піць? Вада, сок, кола...» — «Ваду без газа. Чвэрць шклянкі. Я ж сказаў чвэрць...» У Шаррамецьева ты злавіў прыватніка і без прыгодаў даехаў да канторы. «Прывёз?» — «А то!». Ты паставіў «Пуму» на зялёны аксаміт вялікага арэхавага стала. «237?» — «250!» — «Выдатна! Дзесятка твая. Трымай. Тры я забіраю.

Астатніе здай у касу. Што стаім?» — «Каробачка. У мяне яшчэ Шэрая каробачка ёсць!» — «Давай!» Ты дастаў Шэрую каробачку і паклаў на зялёны аксаміт. «Не адкрываў! Бачу, што не адкрываў! Паслухаў старэйшага і не зазірнуў у каробку. Малайчына. Забірай сабе, гэта прэзент!» — «А што ў ёй?» Ты акуратна адчыніў Шэрую каробачку і пабачыў кавалак цёмна-сіняга мыла. «Мыльніца?» — «Так. Добрая мыльніца для рызыкоўных падарожжаў. Табе прыдасца...» — «Дзякуй!» — «Дарэчы, яна табе хоць крышку дапамагла?» — «Так!»

131. Чорны яйкаквадрат

Паэт прынёс мастаку прапанову. «У мяне такая прапанова, ад якой ты не зможаш адмовіцца!!!» — адразу пачаў ціснуць на жывапісца літаратар. «А я і не збіраюся адмаўляцца». — «Калі я гэта пабачыў, у мяне вочы зрабіліся квадратныя! Вочы квадратныя! Трэба намаляваць квадратныя вочы. Ты зможаш намаляваць квадратныя вочы?» — «Змагу!» —

«Вось і намалюй квадратныя вочы. Наш твор назавем «Вокаквадрат!» — «А што ты такое пабачыў, калі твае вочы аквадраціліся?» — «Ну-у-у...» Цяпер жывапісец пачаў ціснуць на літаратара: «Можа, нам варта намаляваць не квадратныя вочы, а тое, што прымусіла твае круглыя вочы зрабіцца квадратнымі?» — «Э-э-э...» — «Давай, брат, кажы!» — «Вух! Жонка мая паехала адпачываць у Крым. Адна паехала. Сказала, што адна паехала. А мне сказалі, што не адна яна паехала ў Крым. Я паехаў праўяраць. Прыехаў у Крым. Знайшоў белы дамок ля сіняй бухты, дзе жонка жыла, заходжу і бачу яе голую, а на ёй — мужчыну з чорнымі яйцамі! Біў я іх біў, лупіў, не шкадуючы, таптаў жорстка. Як не пазабіваў толькі?! Адлупцаваў і з'ехаў. А калі вяртаўся, падумаў пра заквадрачныя вочы, пра жывапісальны твор «Вокаквадрат». І цяпер я тут, у цябе, з прапановаю, ад якой ты не маеш права адмовіца!» — «Адмаўляцца я не буду, але прапаную намаляваць чорныя яйцы ў квадратных вачах! Твор назавём «Яйцаквадрат!» — «І куды мы з гэтym «Яйцаквадрадам» сунемся? Калі на тое пайшло,

зробім не «Яйцаквадрат», а «Яйкаквадрат». Сэкс загонім у падтэкст!» — «Загонім!» — «Засунем!» — «Засунем!» Так змовіліся жывапісець з паэтам, і замест чорных яец на свет з'явілася карціна «Чорны яйкаквадрат».

132. Шэры глядач

Ён любіў сесці і паглядзець серыял. Шмат хто з нас любіць серыялы, але Шэры глядач любіў толькі адзін-адзіны серыял. Ён глядзеў яго штовечар, па адной серыі ў дзень. Калі серыял канчаўся, Шэры серыяльнік пачынаў прагляд фільма з самага пачатку. Серыял той быў доўгі, а таму, даглядзеўшы яго да канца, глядач ужо цалкам забываўся пачатак, і можна было з цікавасцю пачынаць прагляд наноў. Да-глядзеўшы серыял да сярэдзіны, Шэры глядач ужо зусім не памятаў, чым там усё скончылася, а таму чакаў новага вечара, каб глядзець чарговую серыю. Ён добраахвотна трапіў у замкнёнае кола свайго бясконцага серыялу. Зразумела, што Шэры серыяльнік знайшоў сваю вечную наслоду не на нейкай там тэлепраграме,

а ў відэамагнітафоне, які лёгка ўзнаўляў патрэбную частку фільма ў любую зручную хвіліну. Дарэчы! Чаго толькі не было ў тым серыяле... Прыватныя дэтэктывы лавілі маньякаў. Жанчыны ляжалі на захаванні. Таталітарныя секты спрабавалі захапіць уладу. Міліянеры ўвобмільг гублялі капіталы. Дзяўчаткі размаўлялі з ценямі мёртвых. Сяляне даглядалі статкі кароў і авечак. Студэнты заўзята бунтавалі. Тэрарысты захоплівалі закладнікаў. Пралетарыят піў. Юнакі кахалі прыгажуняў. Разведчыкі здабывалі каштоўную інфармацыю ў штабах ворагаў. Папялушкі ператвараліся ў прынцэс. Гелікоптары падалі ў горных раёнах. Дабро перамагала зло. Ён і яна зліваліся ў марудным пацалунку... Стоп, стоп, стоп! Нашто я табе пераказваю серыял? Ты і сам усё ведаеш, ты і сам любіш вечарам сесці і паглядзець шэры доўгі серыял. Ты...

133. Фіялетавы дэмант

Чарадзеі сабраліся ў каменным амфітэатры. Чарнавусыя, сівабародыя, вялікавокія, даўганосыя, малінавагубыя, яны і абвясцілі,

што Фіялетавы дэман сыходзіць. Навіна так уразіла цябе, што цела тваё зрабілася лёгкім, як паветра. Ты паплыў, як той дым. Тутака ты ад жаху і прачнуўся. Папіў вады і зноўку лёг спаць з непагашаным святлом. Заснуў і выспаўся. Устаў ты пасвяжэлы, бадзёры, дужы, нібыта народжаны наноў. У першых промнях вераснёвага сонца ты адчуў, што Фіялетавы дэман сапраўды сышоў з нябёсаў у мармуровы амфітэатар, запоўнены доўгавалосьымі чарадзеямі ў сініх хітонах. Ён сышоў, каб пасяліцца ў табе.

134. Чорная граната

«Гэта ўсё ты!» — сказаў белатвары рудому. «Не, гэта ты!» — не пагадзіўся з белатварым руды. «А я кажу — ты!» — белатвары перайшоў на крык. «Ты, а не я!» — руды сціснуў кулакі. «Ты краў, а як адказваць, дык разам?» — «Гэта ты зладзюган рагаты!» — «Я рагаты?» — «Ты рагаты!» — «Сам ты рагаты і хвастаты, сам ты зарослы поўсцю па самыя вочы. У цябе нават з вушэй тырчыць рудая шчэць!» — «А ў цябе

шчэць не тырчыць. Шчэці на табе няма, бо ты голішся па тры разы на дзень. Ты ажно сіні ад галення. Толькі рогі не зголіш!» На крыкі рудога і белатварага пачалі збірацца цікаўныя. Мужчыны сварыліся і размахвалі рукамі. Вакол іх сабралася вялікае кола гледачоў. Адны спачувалі рудому, другія падбадзёрвалі белатварага. Раптам руды выцягнуў з кішэні Чорную гранату. І ў гэты момант на капліцы загучай звон, абвяшчаючы новы дзень. Прысутныя зрабіліся празрыстымі і разышліся па сваіх магілах.

135. Чорныя бананы

У горад прывезлі партыю бананаў. Іх прадавалі танна і на кожным рагу. Людзі пасталі ў даўжэзныя чэргі і панабіралі шмат танных бананаў. Пакупнікі не ведалі, што гэтыя бананы хутка сапсуюцца. Людзі не паспявалі данесці бананы дамоў, як тыя пакрываліся чорнымі крапкамі і проста на вачах чарнелі. Нехта яшчэ спрабаваў каштаваць Чорныя бананы, нехта іх нават еў. Але

Чорныя бананы былі нясмачныя, есці іх было немагчыма. Людзі выкідалі Чорныя бананы ў сметніцы. У горадзе з'явілася шмат сметнікаў, заваленых Чорнымі бананамі. Усё гэта адбылося з-за таго, што сапсавалася вялікая лядоўня, у якой зазвычай і захоўвалася садавіна з гароднінай. Гандляры бананамі арэндавалі трупярню, куды і загрузілі партыю выдатных бананаў. Але, аказваецца, бананы сярод нябожчыкаў набрынялі водарам смерці і таму так хутка счарнелі.

136. Шэрыя людзі

На шэрай планеце, у шэрай краіне цячэ шэрай рэчка. На той шэрай рэчцы стаіць шэры горад. У tym шэрым горадзе ёсць шэры пляц. Пасярод шэрага пляца ўзвышаецца шэры абеліск. Пад tym шэрым абеліскам гарыць вечна-шэры агонь. З вечнага агню ўздымаецца шэры дым. Ён уздымаецца да самых аблокаў. З шэрых аблокаў падае шэры дождж. Пад шэрым дажджом ходзяць Шэрыя

людзі. Ніхто не ведае, адкуль і куды ідуць Шэрэгія людзі пад шэра-дымным дажджом, у шэрай краіне, на шэрай планеце.

137. Чорнае мора

У адной сям'і прапаў хлопчык. У бацькоў быў толькі адзін сын, і яны моцна гэтym пे-раняліся. Нават калі б у сям'і было дзесяць дзяцей і нейкі з дзесяці знік, яны б пакутувалі. Але за свайго адзінага сына маці з бацькам перажывалі страшна. Дзе яны толькі не шукали яго! Па сябрах і знаёмых, па бальніцах і трупярнях. Нідзе не было ніякіх слядоў. Бацькі, зразумела, звярнуліся да следчых, але і тыя не змаглі знайсці іх сына. Тады змучаная бацькі нанялі прыватнага дэтэктыва. Яму давялося расказаць, што сям'я жыла не дружна. Сын сварыўся з бацькамі. А перад самым знікненнем ён папрасіў у бацькоў дапамогі, а яны яму не дапамаглі — адмовіліся даць грошы. Прыватны дэтэктыў знайшоў хлопчыка на беразе Чорнага мора. Хлопчык працаваў памагатым у яхт-клубе. «Што скажам

тваім бацькам?» — спытаў дэтэктыў у хлопчыка. «Скажам, што я вырас, што я ўжо даўно не хлопчык, а свайго маленъкага хлопчыка мае бацькі не знайдуць ніколі».

138. Шэры прывід

У горадзе завёўся прывід. Усе толькі і гаварылі пра яго. Якіх толькі страхаў-жахаў не панавыдумляў народ пра Шэрага прывіда. І дзяцей ён жыўцом есць, і жанчын гвалтуе-катуе, і мужчын рабуе-забівае, і адрезаныя галовы ў баскетбольны кошык закідае. Дзіва, што людзі яшчэ па вуліцах ходзяць! Ну а дзе ты дзенешся? І на працу трэба, і з працы... Адна жанчына ехала дадому зусім позна, на апошнім аўтобусе, на край горада. Выйшла яна з аўтобуса, а на прыпынку высокі мужчына стаіць. Жанчына папрасіла таго мужчыну правесці яе ад прыпынку да дома. «Ведаецце, мужчына, у горадзе прывід завёўся...» — «Ведаю, усе пра яго ведаюць, усе пра яго толькі і гавораць...» — «Я жах як баюся Шэрага прывіда. Нават не прывіда

самога, а катавання-гвалтавання баюся...» — «Не трэба баяцца, я ж з вами...» — «Дзякую вам, канешне. Але як жа яго не баяцца?» — «Яго трэба палюбіць!» — «Як жа можна палюбіць Шэрага прывіда?» — «Спачатку ён вам спадабаецца, потым ён вам дапаможа, а потым вы яго палюбіце...» Жанчына ўважліва паглядзела на Шэрага прывіда і палюбіла яго. Цяпер, калі ў горадзе завяліся два прывіды, усе толькі і гавораць пра тое, што вось-вось у іх народзіцца прывідзёнак, і ратунку ад яго не будзе ніякага.

139. Чорны казёл

З далёкай заакіянскай краіны ў шэры горад прыехаў чорнабароды дзед. Ён захацеў перад смерцю пахадзіць па вуліцах свайго маленства і адведаць магілы прашчураў. Толькі шэры горад моцна змяніўся за той час, пакуль чорнабароды жыў у эміграцыі. Ён не тое што вуліц не пазнаў, ён нават ледзь знайшоў тое месца, дзе некалі былі могілкі з ягонымі продкамі. На тым месцы стаяў

вялізны шэры дом. І раззлаваўся доўгабароды дзед, ды так раззлаваўся, што з чалавека перакінуўся ў Чорнага казла з вострымі жалезнымі рагамі. І паскакаў той казёл — чорная барада — у шэры дом. І пачаў нішчыць людзей. Ён распорваў жываты і вантробы намотваў на рогі. Ён таптаў і трушчыў капытамі чалавечыя галовы. Ён рваў зубамі скру і мяса чалавечае. Ён так лютаваў, што ўсе людзі, хто яшчэ мог, хто не патрапіў пад капыты ці на рогі, разбегліся з шэрага дома, што стаяў на месцы зруйнаваных могілак. Пасля лютавання Чорны казёл зноўку стаў старым дзедам. Той чорнабароды дзед з'ехаў з шэрага горада свайго маленства, каб ніколі ў яго не вяртацца.

140. Залатыя чыпсы

Дзяўчына страшэнна любіла чыпсы. Яна так любіла чыпсы, што называла іх Залатыя чыпсы. Яна любіла чыпсы больш за ўсё на свеце. Нават маму дзяўчына любіла менш, чым Залатыя чыпсы. Ад чыпсаў дзяўчына зрабілася тоўстай, як тумба. Маці пачала

забараняць сваёй дачцэ есці чыпсы. Таўстуха не слухала маці, а храбусцела чыпсамі з раніцы да вечара. Нават пасярод ночы дзяўчына-бочка магла ўстаць, каб пахрумкаць Залатых чыпсаў. Тады маці зачаравала дачку-ненажэру. Маці была чараўніцаю і зрабіла так, што дачка больш не магла вымавіць слова «чыпсы». Прыйшла таўстухатумба ў краму і хацела сказаць «чыпсы», а ў яе атрымалася «фіпсы». Яна паспрабавала яшчэ і яшчэ раз... Кіксы. Факсы. Піпсы. Дзіксі. Міксы. Пупсы... Якіх толькі слоў не павылятала з рота ненажэры, але замовіць Залатыя чыпсы яна так і не змагла, толькі прадавачку раззлавала. Тая паклікала грузчыка, які надаваў таўстусе кухталёў і прагнаў з крамы. Дзяўчына-бочка здагалася, што яе зачаравала маці. Уначы дзяўчына легла, але не заснула: паднялася і закалола маці-чараўніцу сталёвым прутком для вязання. Як толькі спынілася працятае прутком сэрца чараўніцы, таўстуха скінула чары і закрычала: «Чыпсы, чыпсы, Залатыя чыпсы!!!» Радасная дзяўчына-бомба пакацілася ў начную краму

і набрала чыпсаў, як панесці. Яна села над маці-нябожчыцай і пачала жэрці Залатыя чыпсы. Яна іх трушчыла і трушчыла без перадыху, жэрла ажно пакуль не памерла. Так Залатыя чыпсы знішчылі два жыцці.

141. Шэрай жаба

На беразе шэрага возера стаяў шэры музей. У tym шэрым музеі была шэрай зала. У шэрай зале, за шэрым шклом у акварыуме сядзела Шэрай жаба. Яна ела мух: чорных, зялёных, залацістых — розных. Пакуль Шэрай жаба любавалася возерам і ела рознакаляровых мух, яе любілі. Але аднойчы жаба праглынула школьніка. Вучні прыйшлі на экскурсію. Яны стаялі каля акварыума і пасміхаліся з вялізнай жабы. Казалі, што яна выродлівая, гнюсная, брыдотная. Адзін са школьнікаў прапанаваў: выцягнуць Шэрую жабу з акварыума і выкінуць з музея ў смярдзючае возера. Жаба пакрыўдзілася, разявілася і праглынула гэтага школьніка. Шэрую людажэрку давялося ўсыпіць.

142. Шэрай барада

Мужчыны сядзелі за столом і пілі віно. Яны выпівалі ўдвох. Перад імі стаялі бутэлька з херасам, фужэры і попелка. Цёплы вечар з ніzkім, але яркім вераснёвым сонцам прости не мог абысціся без віна. Так думалі мужчыны. Яны рассказвалі показкі, успаміналі жанчын і нахвалявалі духмянасць і алейнасць херасу. Старэйшы з мужчын меў бараду. Таму развагі пра галенне былі невыпадковыя. «Чаму Бога малююць з барадою?» — спытаў безбароды. «Таму, што ён блізкі да прыроды!» — «Тады атрымліваецца, што паголены чалавек далёкі ад Бога?» — «Правільна!» — «Што правільна? Чалавек таму і чалавек, што голіцца, а не ходзіць зарослы шчэццю, як скаціна!» — «Можа, нам пабіцца?» — прапанаваў барадаты. «Мы не паб'емся...» — прымірэнча адказаў голены. «Правільна! Бог жыве ў кожным, нават у паголеным жыве...» — «Калі ты, Шэрай барада, зарослы, дык і Бога ў табе больш?» — «Ка-нешне!» — «Можа, ты — Бог?» — «Можа...» —

«Тады, Шэрая барада, зрабі Ѹзуд! Бог — той, хто здатны зрабіць дзіва! У нас засталася адна цыгарэта, зрабі нам з адной цыгарэты пяць!» Шэрая барада зрабіў з адной цыгарэты пяць, дапіў свой херас і пайшоў у вечаровы туман.

143. Пунсовая кветачка

Ты праходзіў каля царквы. Ганак быў засыпаны пунсовымі пялёсткамі ружы. «І парвалі ружу пунсовую! — падумалася табе. — І парвалі кветачку пун-со-бу-ю...»

144. Чырвонае вока

У старым доме пачаўся капітальны ремонт. Рабочыя доўга мянялі трубы і электрычныя драты, доўга бялілі столі і доўга фарбавалі сцены. Калі нарэшце рапарацыя скончылася, адна старая вырашыла перафарбаваць падлогу ў сваёй кватэры. Яе раздражняў травяніста-зялёны колер, яна хацела, каб яе падлога была ўзмна-чырвоная.

Старая прынесла з крамы фарбу і перафарбавала дошкі. Калі яна адмывала пэндзаль ад густа-чырвонай фарбы, са столі загучаў голас: «Аблі сябе вадою!» Старая ўзняла галаву і пабачыла на столі Чырвонае вока. «Аблі сябе вадою!» — паўтарыла свой загад злое вока. «Нашто?» — прасіпела старая. «Прыйшоў твой час паміраць!» Чырвонае вока міргнула і прапаліла дзірку ў старым сэрцы.

145. Блакітны брыльянт

Алігарх паставіў сабе ў зуб брыльянтавую пломбу. І якраз у той самы дзень снайпер застрэліў алігарха. Удава збудавала свайму алігарху склеп на могілках. Стаматолаг-пратэзіст прабраўся ўнахы ў той склеп, ускрыў труну і вырваў зуб з Блакітным брыльянтам. Удава, пабачыўши абрааваны склеп, наняла дэтэктыва. Той знайшоў рабаўніка, забіў яго і забраў сабе Блакітны брыльянт. Удава зноў наняла кілера-снайпера, які гэтым разам застрэліў дэтэктыва, але колькі ні шукаў, а знайсці каштоўны камень не змог. Дантыста

і дэтэктыва пахавалі на тых жа могілках, што і алігарха. Алігархава ўдава казала, што не-калькі разоў чула на могілках галасы... «Ад-дайце мой зуб!» — прасіў голас алігарха. «Ад-дайце мне Блакітны брыльянт, мне трэба пломба з Блакітным брыльянтам. Мне трэба вечная пломба!» — маліў голас дантыста. «Не аддам!» — адгукайся злы голас дэтэктыва. Пра галасы ўдава казала, але пра тое, што ў яе цяпер толькі адна завушніца з Блакітным брыльянтам, яна не казала нікому, нават свайму новаму мужу — кілеру.

146. Шэры шлях

Ідзеш па шэрым горадзе. З шэрага праспекта паварочваеш на шэрую вуліцу. Заходзіш у шэры дом і па шэрых сходах падымаешься да шэрага ліфта. Уздымаешься да шэрых дзвярэй і заходзіш у шэрую кватэру. У шэрым пакоі сядаш на шэрае крэсла. На шэрым стале стаіць шэры кампутар. Запальваеш шэры манітор. Пстрыкаеш-пстрыкаеш шэрай мышкаю. Прыходзіш на шэры

сайт. Знаходзіш шэрую спасылку. Чытаеш шэры постынг. Шэрае рэчыва ў тваёй галаве пачынае чарнець. Так, ты проста бачыш, як чарнене ў вачах твой звыкла-шэры свет. Ты разумееш, што прайшоў да канца свой Шэры шлях.

147. Шэры манъяк

«Ты — нямога! — кінула распусніца ў твар манъяку. — Нікчэмнасць, слабак, анучаш...» Яна выплёўвала на Шэрага манъяка процыму брудных і абразлівых словаў. Паміж словамі яна рагатала, заходзілася ад рогату. Манъяк стаяў, апусціўшы галаву, нібыта разглядаў нямогласць і нікчэмнасць, а потым узніяў твар і зірнуў на дзеёuku так, што тая аслупяняла. Шэры манъяк дастаў нож, падышоў да ўтрупянелай дзявлі, адрезаў ёй кончык языка і праглынуў. Ахвяра правалілася ў глыбокую непрытомнасць. Калі яна прахапілася, над лесапаркам была глыбокая ноч. Шэрага манъяка нідзе не было, але і кончык языка прapaў.

148. Шэрыя шторы

Маладая жанчына вырашыла ўпрыгожыць кватэру новымі шторамі. Яе малады муж хацеў, каб шторы былі белыя; а ёй мроіліся каляровыя. Паспрачаліся яны, паспрачаліся і набылі Шэрыя шторы. Павесілі новыя шторы і леглі спаць. Пасярод ночы Шэрыя шторы сказалі: «Уставайце!» Муж з жонкаю ўсталі. «Умывайцеся, апранайцеся, абувайцеся і становітесь на падваконне!» Жанчына і мужчына паслухаліся: памыліся, апрануліся, абуліся і сталі на падваконне. Шэрыя шторы адчынілі вакно і выкінулі іх на вуліцу. Жанчына і мужчына ўпалі з сёмага паверха на зямлю і забіліся. Людзі казалі, што яны скочылі з сёмага паверха разам ад вялікага і неадольнага қахання. Пра Шэрыя шторы ніхто і не згадаў.

149. Каляровы рэвалюцыянер

Малады рэвалюцыянер лёг спаць. Ён сніў каляровы сон пра бяскроўную рэвалюцыю. Тым часам у кватэру да рэвалюцыянера

зайшоў шэры чалавек. Ён падышоў да ложка і вайсковым голасам крыкнуў: «Устаць!» Каляровы рэвалюцыянер ускочыў. «Апранайся!» Хлопец апрануўся. «Пайшлі!» Яны выйшлі на вуліцу. Шэры чалавек пасадзіў барацьбіта за справядлівасць ў машыну і павёз на край горада. Машына спынілася каля могілак. Чалавек павёў змагара за свабоду ў самы цёмны кут кладоў. «Бяры рыдлёўку! Капай магілу!» На Каляровага рэвалюцыянера глядзела, не міргаючы, чорнае вочка пісталета. Рэвалюцыянер пачаў капаць. Ён рыў зямлю і думаў. Змагар думаў пра волю і смерць. Ён капаў, думаў і злаваўся. Ён раззлаваўся настолькі, што развярнуўся і з усяе моць ударыў лязом рыдлёўкі па горлу Шэрому чалавеку. Той паваліўся, скурчыўся і захрыпеў. Рэвалюцыянер узняў рыдлёўку і так секануў Шэрому чалавеку па шыі, што адсек галаву. Труп сапхнуў у неглыбокую магілу. Прысыпаючы забітага, Каляровы рэвалюцыянер адчуў змены ў сабе. Ён нават падумаў, што тут уначы на могілках ён закопвае разам са знявечаным трупам свае

ідэалы. Ён прагнаў недарэчныя думкі, кінуў рыдлёўку і забраў пісталет. Машыну ён таксама забраў. І грошы, і дакументы — усё пазабіраў. З могілак ён заехаў на сваю найманую кватэру, хутка сабраў рэчы і пагнаў машыну ў сталіцу. Узыходзіла сонца. Машына ляцела па пустой шашы, да пасвятлелага неба. Каб уцякач мог паглядзець на сябе з боку, дык ён убачыў бы не шчаслівага маладога Каляровага рэвалюцыянера, а змрочнага чалавека, які вядзе машину ў бясколернае нішто.

150. Чорны ровар

Бацькі падарылі сыну грошы на ровар. Уручаючы капэрту з падарункам, тата скажаў: «Купі сабе ровар, які заўгодна, толькі не чорны!» Маці таксама папрасіла сына не купляць Чорнага ровара. Хлопец пайшоў у спартовую краму. Там прадаваліся самыя розныя ровары, але ён упадабаў чорны. Заплаціўши, хлопец сеў на Чорны ровар і даехаў да першага скрыжавання. Ён хацеў

спыніцца на чырвонае святло. Тармазы не спрацавалі. Чорны ровар уляцеў а-ку-рат пад траў-ма-вай.

151. Белае дзяўчо

У адной сям'і нарадзілася дзяўчо. Усе ўзрада-валіся. Дзяўчо хутка расло, але чамусыці доўга не пачынала гаварыць. Аднойчы Белае дзяўчо ска-зала сваё першае слова: «Кот!» З якім захаплен-нем мама, тата і брат распавядалі ўсім пра пер-шае слова ўлюбёной дачкі і сястры! Здавалася, нават сабака Рудзік і той радаваўся. Толькі вось кот Мурзацік праз тыдзень здох. Яго занеслі на сметнік у скрыні з-пад бацьковых чаравікаў. Мінуў яшчэ тыдзень, і Белае дзяўчо сказала: «Са-бака!» Не паспелі ўсе парадавацца, як давялося несці на сметнік скрынку з-пад мамінага кампу-тара з нежывым Рудзікам. «Тата!» — смеючыся, сказала ўлюбёнка сям'і. Праз тыдзень бацьку па-хавалі. «Мама!» — ціха прашаптала дзяўчо. І маці легла на могілках побач з бацькам. Засталося Белае дзяўчо з братам. Той з жахам чакаў, што яна скажа «брат» і давядзецца класціся ў труну.

Але Белае дзяўчо маўчала. Брат спрабаваў сябе пераканаць, што ўсе памерлі не ад словаў, пра-моўленых сястрою, а ад нейкай хваробы, ней-кай новай пошасці. І калі брат амаль пераканаў сябе ў гэтым, ён убачыў, як Белае дзяўчо збіра-ецца вымавіць чарговае слова. Яе маленечкі рот раскрыўся... «Бог!» — пачуў брат і знямеў. Ён ча-каў, што сонца пачарненне, грымне гром, зямля рассунецца і дом іх праваліцца ў вогненныя не-тры. Нічога такога не адбылося. Дом як стаяў, так і стаяў. Сонца свяціла, як і раней. А тое, што на драўляным укрыжаванні, якое вісела над бацькоўскім ложкам, у Хрыста з далоняў пацяк-ла кроў, ён і не заўважыў. Праз дзень, раніцаю, Белае дзяўчо папрасіла брата зварыць ёй аўся-ную кашу. Дзяўчо загаварыла, і ніхто ад яе сло-ваў больш не паміраў. И брат вырашыў не за-біваць сваю сястру, сваё Белае дзяўчо.

152. Шэрыя гараджане

Сонечным нядзельным ранкам Шэры га-раджанін вырашыў выправіцца за горад. Яму захацелася прагуляцца пешкі і, як некалі,

дайсці да ўскраіны і палюбавацца жоўтымі палямі і далёкім блакітным лесам. Шэры гараджанін ішоў сабе ды ішоў, але за цэлы дзень так і не выйшаў з горада. Позна ўвачары ён затэлефанаваў знаёмаму і распавёў пра няўдалае падарожжа. Той, у сваю чаргу, расказаў, як сам паспрабаваў выехаць на ровары за горад, як ехаў цэлы дзень, ды так і не патрапіў на ўскраіну. Калі ўначы змучаны веласіпедыст затэлефанаваў сябруку, каб знайсці хоць нейкае спачуванне, той сказаў, што надоечы цэлы дзень ехаў і не змог выехаць з горада на машыне.

153. Чорны кіёк

Мужчына пайшоў у цырк. Там ён і пабачыў уваскращэнне мерцвяка. Фокуснік у зялёным цыліндре падняў з труны нябожчыцу ў белай сукенцы. Ён пастукаў Чорным кійком па веку труны. Тоё адчынілася, і блакітнатварая прыгајуня паднялася і расплошчыла бяздонна-сінія вочы. Мужчына ўразіўся так, што пасля паказу пайшоў не дамоў, а да найлепшага сябрука.

Адкаркавалі бутэльку гарэлкі «Хлебнае віно». Мужчына захмялеў і пачаў пераконваць таварыша: маўляў, у цырку адбылося сапраўднае паўстанне з мёртвых. Сябра здзекліва пасмяяўся з наіўнага гледача. Той азвярэў, схапіў нож і перарэзаў няверы горла. Труп сябрука мужчына завалок у цырк, паклаў у труну, закрыў і пайшоў шукаць фокусніка. Ён знайшоў артыста ў ложку бяздоннавокай прыгажуні. Мужчына пачаў прасіць фокусніка вярнуць жыщцё чалавеку: «Ідзі і ўваскрасі!!!» — «Ты паверыў?» — «Паверыў!» — «Ты верыш, што нябожчыка можна падняць з мёртвых?» — «Усе вераць!!!» Фокуснік адмовіўся падымаць з труны зарэзаную ахвяру. Мужчына так раззлаваўся, што схапіў Чорны кіёк, якім фокуснік грукаў па веку труны, і гэтym Чорным кійком паразбіваў цырковым артыстам галовы.

154. Шэры прывід

Калі заходзіш у дом з прывідамі, ты альбо сам робішся прывідам, альбо гінеш... Прыкладна так думаў мужчына, ідуучы па вуліцы

маленькага мястэчка. Яго ўвагу спыніў дом. Белы дом пад чырвонай дахоўкаю выглядаў пустым, але дзвёры ў яго былі наросыцегі адчыненыя. Мужчына адчуў неадольную цікаўнасць і крадком зайшоў у дом. Ён асцярожна прайшоў праз некалькі пакояў. Паўсюль быў ідэальны парадак. Мэбля і рэчы стаялі на сваіх звычайных месцах. Мужчына падышоў да вялікай шафы, адчыніў яе і зазірнуў у сярэдзіну. У шафе была адно пустая цемра. Мужчына азірнуўся і пабачыў, што дом стаў запаўняцца людзьмі. Так! Дом за пару імгненняў напоўніўся гасцямі. Усе весяліліся, елі канапкі, пілі віно, танчылі, размаўлялі, абдыналіся... Нехта з прысутных гучна вымавіў імя мужчыны. Той павярнуўся і пабачыў даўняга знаёмага, які запрашальна махаў рукою. Халодны пот выступіў у цікаўнага мужчыны на лобе. Знаёмы, які высока ўздымаў келіх і шырока ўсміхаўся, даўно памёр. Сустрэча з жывым нябожчыкам моцна напужала мужчыну, і ён пабег да выхаду. Выбегшы з дому, ён сутыкнуўся з новым сябруком-нябожчыкам, але, у адрозненне ад папярэдняга, гэты быў злы і агрэсіўны. Ён

паспрабаваў затрымаць мужчыну. Той адказаў ударам у твар. Нябожчык грымнуўся на зямлю. Мужчына ўскочыў на яго і пачаў разбіваць яму галаву каменем, які немаведама адкуль узяўся ў руцэ. Дабіць сябрука ў мужчыны не атрымалася, бо з дому пачалі выходзіць людзі... Тых, што выходзілі з дому, людзьмі можна было назваць толькі ўмоўна... Мужчына шпурнуў скрываўлены камень преч і выскачыў са свайго жахлівага сну. Ён выскачыў з таго сну зусім не ў рэальнасць, а ў казку. Мужчына патрапіў з адной нерэальнасці ў іншую. Калі ты трапляеш у сон жахаў, у цябе яшчэ застаецца выйсце ў рэальнасць, а калі ты трапляеш у жахлівую казку, дык з яе выйсця няма, хіба што праз сон... Прыкладна так падумаў мужчына і вырашыў застацца ў казачных лабірынтах звычайным Шэрым прывідам.

155. Іртугны слупок

Каб выгадаваць свайго Дамавіка, трэба ўзяць яйка з-пад пеўня, пакласці пад паходу і насіць тыдзень. З яйка вылупіцца Дамавік.

Пра гэта ты, спадзяюся, ведаеш. Так усе і вынашваюць сваіх Дамавікоў. А вось якога Дамавіка можна выгадаваць з градусніка? О, які гэта будзе Дамавік! Дамавік са шклянымі вачыма! Зіркне ён на злодзея, і той аслупяне. Калі такі Дамавік будзе жыць у тваёй кватэры, дык не адна трасца ў дзвёры не ўлезе, ні адзін вірус ні заляціць у вакно. Не верыш у Дамавіка? Певенъ не знясце яйка? Добра! Але ж ты, адназначна, верыш у ртутны слупок. Верыш?..

156. Чорны кашмар

Драўлянаму хлопчыку Бураціну прысніўся жахлівы сон — Чорны кашмар — пра тое, як ягонае жоўта-залатое крапчастае цельца патачыў шашаль.

157. Жоўтыя кіпцюры

Каля ціхай рэчкі, на высокім груду стаяў паўразбураны дом. Знесці яго не знеслі, але і рэстаўрацыю доўга не пачыналі. Гараджане

называлі тую руіну «Дом масонаў». Гэта калі рамантычна, а калі па-простаму — «Дом з чарцямі». Неяк уначы зайшоў у той дом малады чалавек. Не паспей ён і тры крокі зрабіць, як яго абступілі чарты: сіня, чырвоныя, чорныя, зялёныя... Найчарнейшы з чартоў запытаўся, што ён робіць у «Доме масонаў». «Гуляў і сюды загуляў». — «Гуляў і загуляў?» — «Так». — «Сам загуляў? Ці хто паслаў загуляць?» — «Сам загуляў». — «Хлусіць ён...» — засумняваўваўся найчырванейшы з чартоў. «Улады яго падаслалі!» — найчырванейшага падтрымаў найсінейшы. «Забіць яго трэба! Неадкладна!» — прапанаваў найзелянейшы. «Так! Мы яго на кавалкі парвём! Але спачатку запытаем... Якая карысць ад цябе, начны валацуга, нам, чартам?» Уздыхнуў малады чалавек, уяўляючы, як чарты раздзіраюць яго на шматкі, падумаў і прапанаваў: «Магу вярнуць вас у рай! Вы раней былі анёламі, а цяперака чарты. Гэта значыць, што вы можаце зноў стаць тымі, кім былі, ну хоць бы ў сне. Я абяцаю вам, што ў сне вы станецце белымі анёламі, зноў гуляцьмеце па райскіх садах і аблоках,

слухацьмеце райскую музыку і райскіх пташак...» Спакусіліся чарты райскімі снамі. Раздаў малады чалавек кожнаму чорту па белай пігулцы. Праглынулі яны круглыя пігулкі і выправіліся ў свой некалі страчаны рай. А малады чалавек спакойна пакінуў «Дом ма-сонаў». На другую ноч малады чалавек ізноў заблукаваў у дом з чартамі. Ён сказаў, што прыйшоў пацікавіцца, ці былі яны ў раі. Чарты ўзрадаваліся маладому чалавеку, сказалі, што чулі райскія галасы ды бачылі райскія крыніцы, а яшчэ пачалі выпрошаць ча-роўныя пігулкі, каб зноўку выправіцца ў светлае мінулае. «А што вы, чарты кудлатыя, можаце мне прапанаваць за чарадзейныя сонныя пігулкі?» Прапаноўвалі чарты грошы і золата, дыяменты з брыльянтамі, але чалавек адмовіўся ад тых каштоўнасцяў. Тады паклікалі чарты свайго найгалоўнейшага рыжага чорта. І той запрапанаваў свае чарадзейныя Жоўтыя кіпцюры. Адзін — кіпцюр смерці, а другі — кіпцюр жыцця. Калі кагонебудзь драпануць кіпцюром смерці, дык ён адразу і памрэ, а калі хворага драпануць кіп-

циором жыцця, дык хвароба знікне, а бадзё-расць і радасць вернуцца. Забраў малады чалавек Жоўтыя кіпцюры, зрэзаныя з чорта, і раздаў чартам чароўныя пігулкі. Паглыталі чарты пігулкі, усе, як адзін, паглыталі. І сіня, і зялёныя, і чырвоныя, і чорныя чарты праглынулі па белай пігулцы. Нават найгалоўнейшы рыжы чорт заглынуў пігулку. І атруціліся ўсе чыста чарты імгненнай атрутаю, і выправіліся яны не ў рай, а ў вечна-шэры спакой. А Жоўтыя кіпцюры? Для ачысткі сумлення малады чалавек паспрабаваў імі ўваскравіць чартоў, але не ўваскращаліся яны, бо кіпцюры былі самымі звычайнімі — Жоўтымі кіпцюрамі рыжага чорта.

158. Чорная запалка

Мужчына прыдбаў кватэру. Здараецца: купляеш памяшканне з усім начыннем. У гэтай кватэры было ўсё патрэбнае для жыцця... Кававарка. Папера ў прыбіральні. Мэбля. Сурвэткі. Посуд. Пыласмок. Некалькі камплектаў бялізны. Тэлефон і тэлевізор. Лядоўня

і мікрахвалёвая печка. Відэльцы, лыжкі, нажы. Зубачысткі і запалкі... Карацей, мужчына прынёс у кватэру свой кампутар і стаў там жыць. Аднойчы ўвечары ён узяў чарговую скрыначку з запалкамі і ўбачыў там усяго адну запалку, адну незвычайную — Чорную — запалку. Ён адклаў скрыначку з Чорнай запалкаю, каб узяць іншую скрыначку, але запалкі скончыліся, засталася толькі адна-адзіная скрыначка, з адной Чорнай запалкаю. Мужчына хацеў зварыць сабе яйка. Так бывае, што табе хочацца з'есці цёплае, крышку пасоленае яйка з чорным хлебам і маслам. Мужчына вырашыў паспрабаваць выкарыстаць нестандартную запалку. Ён чыркануў ёю аб скрыначку. Запалка засіпела і ўспыхнула. Замест яркага і светлага агню на запалцы затрапятаўся чорны-чорны пялёстак. Агонь быў суцэльна чорны. Ад яго разыходзілася чорна-чорнае ззянне. А святло, што было ў пакоі, паплыло тонкімі праменічыкамі ў тое полымя і пачало ў ім знікаць. Мужчына, як зачараваны, глядзеў і не мог адвесці вачэй ад Чорнай запалкі, ажно па��уль полымя лютым холадам не апякло

яму пальцы. Мужчына кінуў запалку, і яна ўпала на кілім. Чорнае полымя пабегла па ваўняным кіліме, усхапілася на лакаванае крэсла, з якога перакінулася на шторы і шпалеры. У кватэры пачаўся чорны пажар. Мужчына паспрабаваў тушиць яго вадою, але не змог, бо не бачыў ужо таго лютага полымя ў сучэльнай дымнай і смуроднай цемрадзі. Чорнае полымя разам з паветрам знішчала свято. І тут мужчыну спаралізавала здагадка, што з-за ягонай неабачлівасці ад Чорнай запалкі згарыць цэлы дом, цэлая вуліца, цэлы горад... Перад сконам мужчына суцешыў сябе тым, што гэта ён, менавіта ён, запаліў чорнае полымя ад Чорнай запалкі.

159. Шэры калідор

Ідзеш па шэрым калідоры. Ён доўгі і ледзь асветлены. У абедзвюх сценах праз аднолькавыя прамежкі — шэрыя глухія дзвёры. Ты спрабаваў адчыніць іх; усе зачыненыя. Ты ідзеш, бо спадзяешся, што ўсё ж адчыніш адны з гэтых дзвярэй. Не адчыняюцца.

Ніхто не адказвае і на твае пастукванні і па-
грукванні. Дайшоўши да канца калідора, ты
паварочваеш у такі самы дрэнна асветлены
і неверагодна доўгі і вузкі калідор. І ўсё паў-
тараецца, і ты паварочваеш, і ты грукаеш
у дзвёры, ты б'еш па іх кулакамі і нагамі, бо
яшчэ спадзяешся знайсці выйсце. Рэха тва-
іх удараў коціцца па калідоры ў розныя
бакі. Яно раскочваецца, і зноўку ў калідоры
западае глухая ціша. Неяк зусім незадумана
калідор робіцца ўсё вузейшы і ніжэйшы,
і дзвёры знікаюць, і па калідоры можна
толькі паўзіці. Паўзеш, пакуль не захрасаеш
так, што паварушыцца ўжо не можаш. І па-
ветра прападае. З апошняй змогі спрабуеш
крычаць. Змучваешся. Заціхаеш. Робішся
маленькі-маленькі. Супакойваешся і прапа-
даеш зусім.

160. Шэрый клей

У старым падручніку па хіміі малады чала-
век знайшоў лісток паперы. На пажоўклым
аркушы чорным атрамантам быў запісаны

рэцэпт прыгатавання Шэрага клею. Пад рэцэптом дробнымі друкаванымі літарамі стала прыпіска — «Склейвае ўсё!» Толькі дзеля цікавасці і быў прыгатаваны Шэры клей. Ён сапраўды змацоўваў незмацавальнае, злепліваў незляпляльнае, лучыў незлучальнае. Малады чалавек клеіў шкло да каменю, клеіў жалеза да тканіны, клеіў дрэва да скury... Усё трymалася мёртва. Злавіўши жабу, чалавек адарваў і прыклейў ёй лапу. Жабка паскакала прэч так порстка, нібыта ніхто ёй лапы не адрываў і не прыклейваў. Адна толькі акаличнасць моцна засмучала цікаўнага хлопца: пасля склейвання на рэчах заставаліся брудныя, выродлівыя і незнішчальныя швы. Чым больш ён маскаваў тое шво, tym больш выродліва яно выглядала. Чалавек замаркоціўся. Днямі навылёт ён блукаў па вуліцах, пад шэрым дажджом, пакуль не зразумеў, што, спрабуючы склеіць і аднавіць старое, робіць фатальную памылку. Трэба з дапамогаю цудадзейнага клея рабіць цалкам новыя рэчы, і тады ён стане роўны прыродзе, роўны... З гэтай думкаю ён і пабег гатаваць

чарговую порцыю Шэрага клея. Толькі вось лісток з рэцэптом некуды прапаў. Чалавек паспрабаваў згадаць рэцэпт. Ён памятаў пра тварожную масу і нашатырны спірт, памятаў пра памешванне той масы ў рондалі на маленькім агні, але сабраць ў адзін рэцэпт усе інгрэдыенты, аднавіць метад і паслядоўнасць прыгатавання надзвычайнага клею ён так і не змог. Шэры клей застаўся адно ўспамінам цікаўнага маладога чалавека.

Мае казкі

*Як, чаму, калі і навошта я напісаў
кнігу казак з Шэрай краіны*

Казкі любяць усе. У беларусаў заўсёды добра атрымліваліся тры рэчы: песні, казкі і пра-клёны. У маёй сям'і найлепшыя казкі расказ-вала бацькава маці — баба Броня. Гісторыі пра хітрую лісічку, якая крала дзедаву рыбу, як і аповесць пра хлопчыка Васілька, якому пташкі падаравалі пёры, каб ён зрабіў крылы і ўцёк ад вядзьмаркі-людажэркі, я пачуў у да-лёнкім дзяцінстве. Голас бабы Броні, яе інтана-цыі і мелодыка яе мовы амаль паўстагоддзя захоўвае мая памяць. Яе казкі я запісаў і выдаў у рамане «Дом». Безліч казак мне прачытала мама. Гэта былі класічныя літаратурныя казкі пра драўляную ляльку — Пінокіа, пра Ваві-лонскую вежу, пра брэменскіх музыкаў, пра Лемюэля Гулівера, пра трох таўстуноў... Асоб-на трэба сказаць пра жахлівыя гісторыі і каз-кі, што мы дзецьмі пераказвалі адзін аднаму.

Чорная рука, Чырвоная пляма, Труна на колцах жылі ў нашым пісьменніцкім доме № 7 на вуліцы Чарнышэўскага, што ў Менску. Найлепшай казачніцай у нашым пад'ездзе была Вераніка Махнач. Гэтыя тры жаночыя галасы і з'яўляюцца для мяне сапраўднымі інтанацыямі ў напісанні казак. Дзякуючы тром жанчынам: Браніславе Шайбак (Адамчык), Ніне Глобус і Ніцы Махнач, я паверыў у казку. Так, менавіта паверыў. Дзякучы ім, я адчуў усю красу і сілу гэтай літаратурнай формы. Колькі сябе памятаю, я сам расказваў і пераказваў казкі і гісторыі. Шмат хто лічыць, што расказваю я значна лепей, чым пішу, хоць мне падаецца — запісваю я свае творы досыць старанна і дакладна. Пісаць пра казачныя вобразы я пачаў, калі працаваў у часопісе для школьнікаў «Бярозка». Разам з Уладзімірам Сцяпанам мы прыдумалі п'есу «Мёртвы доктар», а мой брат Міраслаў з Максімам Махначом для часопіса напісалі ажно чатыры п'есы на падставе дзіцячых жахлівых гісторыяў: «Люстраная шафы», «Лядоўня», «Белая прасціна», «Чорная рука», — якія сабралі ў агульную кампазіцыю

пад назваю «У чорным-чорным горадзе...». Малюнкі ў стылі комікаў да гэтай драматургічнай імправізацыі зрабіў мастак Ігар Варашкевіч, больш вядомы як саліст рок-гуртоў «Бонда» і «Крама». Нашы п'есы спадабаліся ўдзельнікам рускай літаратурнай суполкі «Чорная курыца», якая супрацоўнічала з часопісам «Піонер», што ў Маскве. Той часопіс абяцаўся выдрукаваць п'есы ў перакладах на расейскую мову, але раптам зрабіў прапанову: перапісаць іх у аповесць, маўляў, форма аповесці больш запатрабаваная чытацкай аўдыторыяй. Быў рэвалюцыйны час, на вачах разваливалася і руйнавалася састарэлая і спарахнелая савецкая імперыя. Трэба было пісаць новае, а не займацца пераробкамі сваіх напісаных і апублікованых твораў. Тым больш, мы лічылі жанр кароткай, коміксавай, батлеенай п'есы цалкам адпаведным аўдыторыі дзяцей, спадзеючыся, што школьныя тэатры захопяцца такімі яскравымі вобразамі, як Белая прасціна ды Чорная рука. Але «Чорная курыца» разам з «Піонером» вырашылі інакш. Замест нашых п'ес на часопісных

старонках з'явілася аповесць Успенскага пра Чырвоную руку, Чорную прасціну ды Зялёныя пальцы. Ні Міраславу, ні Максіму, ні Сцяпану, ні мне з «Піонера» больш не тэлефанавалі. «Чорная курыца» таксама на доўгі-доўгі час нібыта правалілася пад зямлю. А вось Успенскі, бацька вушастай Чабурашкі, разгарнуў кіпучую дзейнасць. З тэлеэкранаў ён крытыкаваў, не буду казаць аплёўваў і ахайваў, кнігі нашага выдавецтва «Літаратура» пра чарапашак-ніндзя. Ён разам з Усачовым выдаў яшчэ адну кнігу пра Чорную руку «Самые страшные ужасы». Ён, яны... Ды бог з імі... Больш цікавую кнігу выпусцілі выдавецтвы «АСТ» і «Ладомир» — «Русский школьный фольклор», дзе ёсць спытак, зроблены спадаром Лойтарам «Детские страшные истории («Страшилки»)». Гэта, бадай, першая спроба зірнуць панавуковаму на славянскую Чорную руку. Не праміну сказаць, што ў той спытак трапілі і гісторыі, запісаныя ў Беларусі. Абыякава глядзець, як распачатая намі справа робіцца іншымі, хай сабе і таленавітымі, людзьмі, мне было сумна. Таму я замовіў Іллі Свірыну на

падставе фальклорных матэрыялаў напісаць кнігу «Анекдоты и страшилки для мальчиков и девочек». Кніга напісалася, яна выйшла і досьць паспяхова прадалася. Мы мусім нават зрабіць дадатковы наклад. Але праца Свірына, як і кнігі Усачова ды Успенскага, мне не зусім падабаліся, бо яны вельмі блізкія да фальклорных узоруў, у іх бракуе аўтарскага голасу і мастакоўскага бачання. Таму я напісаў уласную версію кнігі казак пра Чорную руку і Шэрую краіну.

P. S.

Некалі даўно мой сусед — беларускі казачнік Уладзімір Караткевіч — ахвяраваў мне альбомны верш:

Чорная часіна *(Страшная казка)*

Чорная мара
Чорнай гадзінай
У чорнай імшары
Мы заблудзілі.

Што чорныя стрэхі,
Чорныя дахі? —
Тут чорныя духі,
Чорныя страхі,
У хатцы чорнай,
У чорным пакоі
На чорным стале
Штось чарннее такое
У чорнай труне
(Найчарнейшы канец!)
Там чорны-найчорны ляжыцъ...

.....
Селядзец!!!

Так ён паўжартам-паўсмехам падкрэсліў
маю заўсёдную любоў да гісторый страшных
і вобразаў гатычных ды рамантых. Абод-
ва мы любілі казкі. Зрэшты... Казкі любяць
усе, паўсяоль і заўсёды.

ЗМЕСТ

1. Шэры шкілет	3	18. Чырванавокая прадавачка	21
2. Ружовая манекенніца	3	19. Сіні матрос	22
3. Залатая каса	4	20. Шэры волас	24
4. Чорная труна з белымі крыламі	5	21. Руды цвік	26
5. Шэрая рука	6	22. Чырвоная варажбітка	27
6. Аранжыкавы гальштук	7	23. Зялёнае дзяўчо	28
7. Чорны журналіст	8	24. Шэравокі хлопчык	30
8. Чорная мясарэзка	9	25. Чырвоныя панchoхі	30
9. Аранжавы кол	10	26. Фосфарны чэрап ...	31
10. Ружовы анёл	12	27. Шэры люк	32
11. Шэрыя капыты	13	28. Чорны хлебароб	32
12. Бел-чырвона-белы чалавек	14	29. Белая хустка	33
13. Шэрае мяса	15	30. Дзяўчынка з чорным языком ...	34
14. Слуп колеру хакі	16	31. Бэжавая разетка	36
15. Белая галубка	17	32. Шэры абеліск	37
16. Белы джокер	18	33. Ружовы тартавік	39
17. Шэра-зялёная гумка	19	34. Фосфарны шар	41

35. Блакітная пасажырка	42	55. Чорная іголка	63
36. Срэбная рука	43	56. Жоўтыя фіранкі	64
37. Белая марожанніца	45	57. Чорная рыбка	65
38. Шэрская пляма	46	58. Брунатны калос	66
39. Жанчына з Малінавым голасам	47	59. Шкляная лялька	67
40. Чырвоны кравец	49	60. Чорны прайгравальнік	68
41. Чорная шашкі	50	61. Чырвоны трусік	69
42. Жоўтыя зубы	51	62. Шэрская вада	70
43. Шэрская немаўля	52	63. Шэрская пятля	71
44. Чырвоны палец	53	64. Шэры агент	72
45. Люстранны ліфт	55	65. Пурпуровая лілея	74
46. Шэры ахойнік	55	66. Зялёная карціна	75
47. Чорнае піяніна	56	67. Зялёная вусны	78
48. Чорны чорт	57	68. Шэры сцяг	79
49. Шэры кот	58	69. Чорная свечка	80
50. Белая дама	59	70. Бэзавы кот	81
51. Блакітная кроў	60	71. Чырвоныя дранкі	82
52. Фіялетавы пазногаць	61	72. Чорны хлеб	83
53. Жоўтая лямпачка	61	73. Шэры пісталет	84
54. Шэры мядзведзь	62	74. Шэрская крапка	85
		75. Сіні шар	86
		76. Шэры прарок	86
		77. Светла-белы чалавек	88
		78. Шэрская татуіроўка	89

79. Шэры парашок	90	103. Чырвоная лісіца ...	115
80. Чырвонае яйка	92	104. Белы горад	116
81. Шэры чалавечак	93	105. Шэры чалавек	117
82. Белая рука	94	106. Празрыста-белая здань	118
83. Белая дзяўчына	95	107. Шэры ідал	119
84. Зялёная бутэлька	96	108. Шэры палец	128
85. Залаты чалавек	97	109. Ружовая дзяўчына	129
86. Белая зорка	97	110. Звычайна-шэры чалавек	130
87. Шэрыя акуляры	100	111. Брунатная рука	131
88. Шэры ключ	101	112. Шэры гадзіннік ...	132
89. Белы ключ	103	113. Чырвоная труна ...	133
90. Зялёная русалка ...	103	114. Шэрая пташка	134
91. Чорны вырадак	104	115. Чырвоная вадкасць	138
92. Сіні дзядок	105	116. Чорны тунель	139
93. Чорнае сэрца	106	117. Ружовае сэрца	140
94. Шэры ромбік	106	118. Зялёная скала	141
95. Ліловы дэман	107	119. Шэры паляўнічы ...	142
96. Ружовая танцорка	107	120. Шэры маг	143
97. Белая каралева	108	121. Чырвоны кніжнік	145
98. Белы шкілет	109	122. Руды анёл	146
99. Ружовы конь	110	123. Шэры кентаўр	147
100. Шэрая кніга	111		
101. Шэры пераможца	112		
102. Шэры мярцвяк	114		

124. Шэра-жоўты мужчына	148	144. Чырвонае вока	168
125. Жоўты атрутнік	148	145. Блакітны брыльянт	169
126. Белы анёл	149	146. Шэры шлях	170
127. Шэрае жаданне	149	147. Шэры манъяк	171
128. Шэры ветэрынар	150	148. Шэрыя шторы	172
129. Шэрая рыбіна	151	149. Каляровы рэвалюцыянер	172
130. Шэрая каробачка	152	150. Чорны ровар	174
131. Чорны яйкаквадрат	154	151. Белае дзяўчо	175
132. Шэры глядач	156	152. Шэрыя гараджане	176
133. Фіялетавы дэман	157	153. Чорны кіёк	177
134. Чорная граната	158	154. Шэры прывід	178
135. Чорныя бананы	159	155. Іртугты слупок	180
136. Шэрыя людзі	160	156. Чорны кашмар	181
137. Чорнае мора	161	157. Жоўтая кіпцюры ...	181
138. Шэры прывід	162	158. Чорная запалка	184
139. Чорны казёл	163	159. Шэры калідор	186
140. Залатыя чыпсы	164	160. Шэры клей	187
141. Шэрая жаба	166		
142. Шэрая барада	167	Mae казкі. Як, чаму, кали і навошта я напісаў	
143. Пунсовая кветачка	168	кнігу казак з Шэрай краіны	190

Літаратурна-маслацкае выданне

Адам Глобус

(Адамчык Уладзімір Вячаслававіч)

КАЗКІ

Рэдактар Уладзімір Арлоў
Тэхнічны рэдактар І. В. Махнach
Карэктар Н. Я. Гарбар

Падпісана да друку 08.06.2007 г. Фармат $60\times84\frac{1}{32}$.
Папера афсетная. Друк афсетны. Ум. друкарскіх арк. 5,81.
Ум. выд. арк. . Тыраж . асобнікаў. Заказ .

Выдавец І. П. Логінаў
Ліцэнзія № 02330/013307 ад 30.04.2004 г.
220050, г. Менск, пр. Незалежнасці, 19-5.
logvinovpress@mail.ru

Друк ТДА «НоваПрынт»
Ліцэнзія № 02330/0056647 ад 23.03.2004 г.
220047, г. Мінск, вул. Купрэвіча, 2.